

U4067

4-12-41.

Title - TAZKIRATUL SHORA

Creator - Method. Abdul Qani Khan.

Publisher - Method Institute Gazet (Aligarh).

Date - 1912

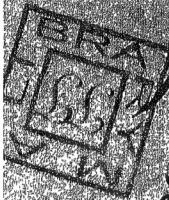
Pages - 146.

Subjects - Tazkirah Shari'ah - Urdu.

أَنَّ الْبَيِّنَاتِ وَأَنَّ الْعَمَلِ وَأَنَّ الشَّعْرَ وَأَنَّ الْوَلَدِ

تذکرہ اشعار

۱۰۱۲

مؤلفہ

عالی جناب الامام محمد عبدالغنی خان صاحب غنی مؤرخ آبادی مدظلہ

مؤلف ارشدان صفی و حواری العرب

ہستام محمد تقی خان شہزادی

در مطبع اسی ٹیوٹ گزٹ علی گڑھ چاپ گھر دید

۴۰۰ ارمغانِ آصفی

مؤلف صاحب تذکرہ ہذا کی مشہور تالیف مہرِ مہر بہ ارمغانِ آصفی میں فانی
یعنی لفظوں کا طریق استعمال مصادیق کے ساتھ نہایت واضح طور پر بتایا گیا ہے۔ ہر محاورہ
ثبوت ان ہندو مسلم کے کلام سے دیا گیا ہے جن کا اس کتاب یعنی تذکرہ اشعار میں تذکرہ
ہے۔ تقریباً ساٹھ ہزار اشعار (غیر مکرر) شواہد کے سلسلہ میں لکھے گئے ہیں۔ مشکل محاورات
معنی فٹ نوٹ میں دیے ہیں۔ اعلیٰ حضرت ہندو نظام امار اللہ برہانہ کے خزانہ فیض
رہے اس کتاب کے صلیب میں مرتب ہوئے تھے۔ جملہ آٹھ حصوں کی تعداد صفحات ۱۷۴۱ اور
صرف چار روپے ۱۰۰ ہے۔ یہ محصول علاوہ۔

علمای سلف

ہماری قومی زبان اردو کے مشہور مصنف جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خاں
شرانی کی نہایت مقبول تصنیف رجوعی کی مستند ترین تاریخی کتابوں کے تقریباً چھ ہزار
صفحات کے عینی مطالعہ کا نتیجہ ہے، بغرض فراغت موجود ہے۔ اس کتاب کے ایک نظر میں
ہو سکتا ہے کہ اپنے عروج کے زمانہ میں مسلمان کے اندر علم کا کس قدر ذوق تھا۔ اور مسلمان علم
پسند اور برائیوں سے زندگی کی کیا کیفیت تھی۔ مختصر یہ کہ ایسی کتاب دنیا کی کسی زبان پر
آج تک نہیں لکھی گئی۔ کتاب کی خوبی صرف دیکھنے سے تعلق رکھتی ہے۔ بیان اور زبان کی پاک
وشکی کے ساتھ لکھائی چھاپائی بھی نہایت عمدہ زیب ہے۔ قیمت بارہ گائے (۱۲ روپے)
ملنے کا پتہ:- مینجر صاحب انٹی ٹیوٹ علی گڑھ

۱۰/۹/۳

انتساب

CHECKED-2002
Fasir

جب کتاب ہذا کے چھپنے کی رائے قرار پائی تو فاضل و محترم مولف صاحب نے مجھ سے اس کے ڈیڈیکیشن کے متعلق مشورہ کیا۔ میرا ذہن معانجناں والا نواب حاجی محمد اسحق خاں صاحب بہادری ایس کی جانب منتقل ہوا جو ماشاء اللہ نہ صرف خود بہت بڑے سخن فہم و فکرتہ سیخ اور اسلامی لٹریچر کے بقا اور اس کی ترقی و اشاعت سے خاص دلچسپی رکھنے والے ہیں بلکہ انیسویں صدی کے قاری و اردو کے بہت بلند پایہ اور مستند شاعر نواب حاجی محمد مصطفیٰ خاں صاحب شیفہ و حسرتی مرحوم کے خلف صدق ہونے کی حیثیت سے "أَوَّلُ لَدُّ مَسْرُوكٍ كَبِيدٍ" کے پورے طور پر مصداق ہیں جس اتفاق سے یہی نام نامی پیشتر سے خود جناب مولف صاحب کے خیال میں بھی تھا۔ چنانچہ نواب صاحب کی خدمت میں نیا بیٹہ میں نے درخواست پیش کی جس کو ممنی نے ازراہ غایت عنایت منظور فرمایا۔

نہایت افسوس ہے کہ آج کل مولانا بوجہ ضعف پیری و عدالت صاحب قریش ہیں اور دنیا و مافیہا کو فراموش کئے ہوئے ہیں ورنہ اس وقت ان کو حقیقی مسرت حاصل ہوتی اور وہی نواب صاحب بہادر کا شکریہ بھی ادا کرتے۔ مگر اب اس خدمت کو بھی میں ہی ادا کرتا ہوں اور یقین کرتا ہوں کہ عالی جناب مشائرا لہ بفجوائے "مَا لَا يَدْرُكُ كَلًّا لَا يُتْرَكُ جَلَدًا" اس بالواسطہ شکریہ کو بھی (جو یہ سب میرے توسط کے لفظ کے اصلی معنی میں حقیر ہو گیا ہے) اسی فراخ دلی کے ساتھ قبول فرمائیں گے۔

درپس آئینہ طوطی صفت مستند اند
آپنچہ استاد ازل گفت بہاں می گویم

محمد مقتدی خاں شہرانی

یکم اکتوبر ۱۹۱۶ء

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عرض حال

خَلَّتِ الدِّیَارُ فُسَدَتْ غَیْرُ مَسُوْدٍ

وَمِنْ الْبَلَاءِ تَفَرَّدَیْ بِاللَّسُوْدِ

حضرت والد ماجد مرحوم و مغفور (مؤلف تذکرہ ہذا) علم کا صحیح ذوق لیکر دنیا میں آئے تھے اور خدا نے انھیں محض تحصیل و ترویج علم کے لئے پیدا کیا تھا چنانچہ سالہا سال کی محنت شائستہ کے بعد جس وقت نظر اور جامعیت کے ساتھ **آرمغانِ صفا** اور **حوار العرب** کا سلسلہ انھوں نے مکمل کیا وہ اس بیان کا ایک حسی ثبوت ہی۔

آرمغان کے عین دورانِ تالیف میں انھیں اس تذکرہ کی تیاری کا خیال پیدا ہوا تھا۔ لیکن آرمغانِ صفا کے زمانہ انطباع میں مطالع کی جن صعوبتوں سے دوچار ہونا پڑا اُس نے آئندہ تالیفات کے سلسلہ کے جاری رہنے کی طرف سے گو نہ مایوس گردیا مگر یادش بخیر انسٹی ٹیوٹ پریس کا تجربہ ہونے سے اُمید کی جھلک نظر آئی 'حوار العرب' کے پہلے حصے کی تیاری نے اس اُمید کو تبدیل بہ یقین کر دیا اور قرار پایا کہ قبل اس کے کہ حوار العرب کے باقی حصوں

پر نظر ثانی ہو کر انھیں مطبع کے سپرد کیا جائے اول تذکرۃ الشعراء سے فرغت حاصل کر لیجائے لیکن

تجرى الرياح بما لا تشفق السفن

جس وقت متن کتاب چھپر کھل ہوا ہی تو مرحوم مرض الموت میں مبتلا ہو کر دنیا و مافیہا سے بے خبر ہو چکے تھے۔ یہاں تک کہ ۱۱ اکتوبر ۱۳۹۷ھ کو آپ نے داعی اجل کو لبیک کہا اور تمام علمی حسرتیں اُن کے ساتھ تہ خاک دفن ہو گئیں انا للہ وانا الیہ راجعون۔ رضینا بقضاء اللہ اے بسا آرزو کہ خاک شدہ

اور اب کہ میں یہ سطرین لکھ رہا ہوں ایک عجیب کیفیت میرے قلب پر طاری ہے جس کا اندازہ کر سکتا ناظرین کرام کے لئے یقیناً کچھ دشوار نہ ہوگا۔ ایک طرف باپ (اور ان جیسے باپ) کے شیفتہ سایہ کے سر سے اٹھ جانے کا قلق ہے۔ دوسری جانب وہ شفقت یا داتا اور دل کو پاش پاش کر تا ہے جو مرحوم کو دھن ترویجِ علم کی خاطر نہ حاشا جلب مال کی غرض سے اپنی تالیفات کی اشاعت و اعانت کے ساتھ تھا۔ اس کے علاوہ ایک خیال یہ بھی ہے کہ دیباچہ نگاری کی خدمت اُنکے پیچھے ایک ایسے شخص کو انجام دینی پڑی ہے جو محض بے بضاعت ہے اور بدنام کنندہ ہو گا نامے چند

سنہ ۱۳۹۷ھ میں جب علامہ محمد ابن احمد نے نظامیہ بغداد کی مسند درس پر قدم رکھا تو رو کر مسند رجبہ عنوان شعر پڑھا تھا جس کا مطلب یہ ہے کہ جب دنیا بڑوں سے خالی ہو جائے اور چھوٹے صرف تنہا رہ جائے کی وجہ سے بڑے بن جائیں تو حقیقت یہ ہے کہ خود ایک بہت بڑی نصیب اور نصیبی ہے علامہ موصوف کا زمانہ وہ زمانہ تھا جس کی قبل اور بعد کی صدیوں نے ابو حنیفہ اور شافعی، مسلم اور بخاری، امام الحرمین اور غزالی، ابن رشد اور فارابی، طوسی و دوانی، خطیب بغدادی و لازمی

خسرو ہلوی و سعدی شیرازی وغیرہم جیسے ہزاروں ذوفنون ایسے پیدا کئے تھے جنکے تذکروں ہی
تایخ کے اوراق ہمیشہ فرین رہیں گے۔ اور بلاشبہ جن میں سے ہزاروں ہی دوسرے ایسے ہونگے
جن کے نام تک خود تاریخ کو یاد نہیں رہے۔

واقعہ یہ ہے کہ علامہ محمد ابن احمد موصوف خود مسلم الثبوت امام فن اور فخر الاسلام کے پُر فخر
لقب سے لُقب تھے جب ان کا اپنی نسبت یہ خیال تھا تو ظاہر ہے کہ میں جن ضلّ مولف کی بدرجہ
مجموری قائم مقامی کر رہا ہوں اپنی نسبت جو کچھ خیال نہ کروں کم اور بہت ہی کم ہی۔ مگر کیا کیا جائے

قضى الله امرًا جف القلم

مجھے نہیں معلوم کہ مرحوم اس کتاب کا دیباچہ کس طور پر لکھتے اور اس میں کیا لکھتے لیکن میرے لئے
سوائے اسکے کوئی اور چارہ کار نہیں ہے کہ میں تالیف کتاب کی نسبت چند واقعات عرض حال کے
طور پر پیش کروں اور ناظرین سے مرحوم کے لئے (اور اپنے لئے) مطلب دعائے خیر کروں۔

جیسا کہ پیشتر عرض کیا جا چکا ہے اس تذکرہ کی تالیف کا خیال ارمغان کی تالیف کے
دوران میں پیدا ہوا تھا۔ مسئلہ یہ ہے کہ میں اس خیال نے عملی صورت اختیار کی اور شعرا کے تخلص اور
ناموں کا تسلسل جدول خاکہ تیار ہوا۔ جب قدر تذکرے شعرا کے اب تک لکھے جا چکے ہیں زیادہ تر ایسے ہیں
جن میں تعریفوں کے توپل بندھے ہوئے ہیں مگر تاریخی حالات و ریامیں قطرہ کے برابر بھی نہیں ہیں اس لئے
جن قیود کے ساتھ اس تذکرہ کی ترتیب منظور تھی ان کو پورا کرنے میں بہت سی رکاوٹیں پیش آئیں جن کو
دور کرنا آسان امر نہ تھا۔ مسئلہ یہ ہے (جب کہ خود مرحوم کی صحت تقریباً جواب دے چکی تھی) مختلف
تذکروں سے مقابلہ کرتی خدمت میرے سپرد ہوئی۔ تذکرے (علاوہ بعض تاریخوں کے) کتابت کا ماحذہ نہیں لکھنا
یہ ہیں: لب الالباب، مجمع الفصحاء، کلمات الشعراء، تذکرہ بنیظیر، لطائف الخیال، نتائج الانکاء

تذکرہ دولت شاہ سمرقندی، فانوس خیال، تذکرہ حسین دوست آتش کدہ، خزانہ عامرہ، ریاض الشجر
 پھر بھی بہت سے شعرا کے حالات غیر مکمل رہ گئے بجن شاعروں کا ہندوستان آنا ثابت
 ہوا ہے ان کے سامنے عہد حکومت کے خانہ میں اسی بادشاہ کا نام لکھا گیا ہے جو اس وقت ہندوستان
 میں حکمران تھا۔ کسی واقعہ کے متعلق اختلاف کی صورت میں اس پہلو کو ترجیح دی گئی جس پر کتب
 مدار علیہ کا اتفاق یا کثرت آرا پایا گیا۔ اس میں اس کی تالیف و مقابلہ سے فراغت حاصل ہو گئی اور
 قصہ تو یہ تھا کہ آرمغان کی اشاعت کے بعد ہی اس تذکرہ کو بھی چھپوا دیا جائے مگر والد قبلہ کی
 تمام تر توجہ تکمیل حواری العرب میں مصروف تھی اور اس کے چھپنے کی نوبت غالباً اب بھی نہ آئی اگر بعض
 جوہر شناس کرم فرماؤں کا مخلصانہ اصرار غالب نہ آتا۔ بہر حال اب کتاب ناظرین کے سامنے ہے
 اور اس کے حسن بیع کا اندازہ کرنا ان کے اختیار میں۔ اپنی جانب سے ۵

من انچہ شرط ادب بود با تومی گویم   تو خواہ معذرت از من پذیر یا مپذیر

خاکسار

عبدالحمید خاں

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ وَآلِهِ عَلَى سَلاَمٍ

باب الف

تخلص	نام	شہادت	وطن	ملک	عمد
آذری	حاجی لطیف بیگ	۱۲۰۰ھ	صفهان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
آذری	شیخ نورالدین جلال	۸۶۶ھ	اسفہان	خراسان	شاہخ مرزا والی ہرات

۱۔ حاجی لطیف بیگ، اول والدہ و بعدہ نکست تخلص می کرد، و آخر بہ آذری قرار گرفت،
باقضائے زمانہ قدسے شریخ طبع و لای پروا واقع شدہ، در ۱۲۰۰ھ تذکرہ موسوم بہ آتشکہ،
تالیف کرد ۱۲۰

۲۔ شیخ نورالدین جلال حمزہ، از فضلاء عصر و بلغائے دہر بود، مرید شیخ محمد الدین بلو
و مصاحب شاہ نورالدین کرمانی ست، کتاب جوہر الاسرار، و عجائب الدنیا و سعی الصفا و بہمن نامہ
از ویادگار ست، در زمان احمد شاہ بہمنی بہند آمدن بعد چندے مراجعت بسوی خراسان نمودہ، وقتے
احمد شاہ صدر ہزار درم با و انعام کرد، شیخ از کمال بے نیازی قبول نفوذ، دیوانش سی ہزار بیت
بہر ہشتاد و دو سال در خراسان فوت کرد، ۱۲۰

تخلص	نام	تلفات	وطن	ملک	عهد
آرزو	سراج الدین علی	۱۱۶۹ هـ	اکبر آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
آزاد	میر غلام علی	۱۲۰۰ هـ	بلگرام	"	"
آشنا	میرزا محمد طاهر	۱۲۰۵ هـ	ترت	خراسان	شاه جهان والی هند
آشوب	ملاحسین	۱۲۹۹ هـ	مازندران	طبرستان	"
آصف	محمد قلی		قم	عراق عجم	"

سراج الدین علیخان، جامع اصناف فضائل بود، تصانیف عدیده مثل سراج اللغات، مجمع الفاس، چراغ هدایت، تنبیه الغافلین، شرح سکندرنامه، موهبت عظمی، عطیه کبری، غرائب اللغات، خیابان گلستان، مصطلحات الشعراء، نوادر الالفاظ، جواب اعتراضات نیز شرح قصائد عربی، شرح مختصر المعانی، شرح گل کشتی میرنجات، از وی یادگار است، بایشیخ خزین در نظر جانان، آزادگرامی معاصر بود، بهار دهلوی مؤلف بهار عجم از شاگردان و دست از دیوان شیخ خزین قریب پانصد بیت نامربوط و محل ایراد برآورد، دیوانش سی هزار بیت است، ۱۲

سراج غلام علی، ولادت او در دست پنجم صفر ۱۱۶۹ هـ در قصبه بلگرام از توابع اودیه بوده است، استفاد علوم از میر عبد الجلیل بلگرامی، میر سید محمد بلگرامی و میر طفیل احمد بلگرامی غیر جم نموده، سرآمد روزگار گردید، در اشعار عربی فارسی و طولی دشت علاوه دیوان فارسی دیوان عربی سه هزار بیت دارد معنی تصانیف بسیار و یادگار است، میرزا محمد طاهر ملقب به عنایت خان خلف الصدق طغر خان حسن است، جامع کمالات بوده، ۱۳

سراج ملا حسین، بهندوستان آمده در تها با طغر خان حسن بسری برد، ۱۲

سراج محمد قلی، بهندوستان آمده بود، ۱۳

تخلص	نام	سنة	وطن	ملک	عهد
اصفی	خواجه صفی	۹۲۸ هـ	شیراز	فارس	شاه طهماسب باضی صفوی والی ایران
آفرین	شیخ فقیر الله	۱۱۵۲ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
آگهی	مولانا جلال الدین	۱۱۵۲ هـ	یزد	عراق عجم	سلطان حسین مرزا والی هرات
آبی	سلطان قلی بیگ	۹۲۴ هـ	ترشیز	خراسان	"
ابدال	مولانا ابدال	۱۱۵۲ هـ	صفهان	عراق عجم	سام مرزا صفوی والی ایران
ابراهیم	میرزا ابراهیم	۱۱۵۲ هـ	"	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
ابن حاتم	شمس الدین محمد	۸۶۵ هـ	برجند	خراسان	سلطان حسین مرزا والی هرات
<p>۱۰ خواجه صفی خلیف خواجه تقیم از نصای هر بود، دیوانش تا حال در عصر روزگار باقی است ۱۲</p> <p>۱۱ شیخ فقیر الله شاعر خوش خیال صاحب دیوان است و مصنف میر و راجها ۱۲</p> <p>۱۲ مولانا جلال الدین مداحی خاندان نبوت میگرد ۱۲</p> <p>۱۳ سلطان قلی بیگ از امرای لوس خفاست شاعر عاشق پیشه بود و در تبریز درگذشت صاحب دیوان است در نهایت شرمینی و نزاکت ۱۲</p> <p>۱۴ مولانا ابدال مداح شاهزاده سام مرزا صفوی است در جنگ قندهار بدرجه شهادت رسید ۱۲</p> <p>۱۵ میرزا ابراهیم جامع اکثر کمالات بوده و فرهنگ و در لغت فارسی مشهور است در آخر عهد شاه طهماسب درگذشت ۱۲</p> <p>۱۶ شمس الدین محمد پسر جمال الدین ابن حاتم است خاوند نامه در سیر خفاست تصوی بکمال فصاحت نوشته از فضیلهای عالیه دار بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة	وطن	ملک	عهد
ابن جبرمی	مولانا ابن جبرمی	۰	صفهان	عراق عجم	سلطان ابوسعید خراسانی
ابن جلال	ابن جلال	۰	عراق	"	"
ابن نضوح	ابن نضوح	۰	شیراز	فارس	سلطان ابوسعید خراسانی
ابن یسین	فخرالدین امیر محمود	۷۳۳	فریوند	خراسان	سلطان محمد خدابنده الی هرات
ابوالبرکه	خواجه ابوالبرکه	۰	سمرقند	"	سلطان حسین میرزا والی هرات
ابوحسن	ابوحسن	۰	بخارا	"	"
ابونحسن	مولانا ابونحسن	۰	همه	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران

له ابن جبرمی، پسر بدرالدین جبرمی است، در مرثیه سلطان ابوسعید خراسانی (صفهان قصیده

گفته است، ۱۲

۱۱ ابن جلال، از ارباب کمال است، ۱۲

۱۳ ابن نضوح، مدح سلطان ابوسعید شرح اویس بود، معاصر خواجه سلمان ساوجی است، ده نامه

بنام خواجه خیانت الدین ابن خواجه رشید وزیر در نظم نوشته است، ۱۲

۱۴ ابن یسین، خلف ملک الفضل، امیر یسین الدین است، از عارفان کمال است، در نظم قدسیه کمال

داشت، دیوانش در جنگ سر به اران در ۷۳۳ از دست رفت ۱۲

۱۵ خواجه ابوالبرکه، نثر شریف نهندی بود، و ابوالیوب ابوالبرکه خلف صدق اوست،

معاصر شیخ مین القضاة سمدانی است، ۱۲

۱۶ مولانا ابونحسن، ابن مولانا احمد بنه است در کاشانی بود در صغر سن فضلاء لایمقدار

را در سن گفیت، خواجه فضل ترک از قلانده اوست، ۱۲

تخلص	نام	تلفات و وطن	ملک	عهد
ابوالحسن	ابوالحسن علی	۴۲۵ هـ خرقان	آذربایجان	علاءالدوله دیلمی الی دیلم
ابوالبقا	میرابوالبقا	تفرش	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
ابوالعباس	خواجه ابوالعباس	۲۰۰ هـ مرو	خراسان	مامون الرشید و الی بغداد و خراسان
ابوالاعلا	نظام الدین	۵۵۲ هـ گنجه	آذربایجان	منوچهرشروانشاه و الی شروان
ابوالفتح	نظام الدین	۳۲۰ هـ بست	خراسان	امیرناصرالدین سبکتگین الی غزنی
ابوالفتح	حکیم ابوالفتح	۹۹۹ هـ گیلان	طبرستان	جلال الدین کبیر الی هند
ابوالفتح	ابوالفتح بن مسعود	۳۸۴ هـ رونه	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنی
<p>۱۰ ابوالحسن علی بن جعفر، از کتب اولیاست تکمیل کلمات معنوی از روح شیخ بانی پیدایستاده</p> <p>۱۱ منوره، شیخ ابوالعلی بن سینا در خدمتش رسیده است از فیض صحبتش سراز فلسفه به طریقت کشیده ۱۲</p> <p>۱۳ میرابوالبقا، از فرقه علمادج که شعر است، تذکره شعرا در پیشانیاشته توفیق اتمام نیافته ۱۴</p> <p>۱۵ نظام الدین ابوالاعلا، استاد فکلی شروانی، از والدین شروانی، و خاقانی شروانی است ۱۶</p> <p>۱۷ نظام الدین ابوالفتح، از اهل بغداد است، وزیر محمود غزنوی بوده ۱۸</p> <p>۱۹ حکیم ابوالفتح، ابن عبدالرزاق گیلانی است، غنی شیرازی تداجی و بسیار کرده، هر دو در یک سال (۹۹۹ هـ) رحلت کردند ۱۹</p> <p>۲۰ ابوالفتح بن مسعود، اصلش از قصبه رونه است، (از مضافات دشت خادراں)</p> <p>در خدمت سلطان خلیف الدین ابراهیم بن مسعود، و محمود بن ابراهیم غزنوی راه نمادست یافته، استاد شعر است</p> <p>بغزنی و لاهور افتاده، تداج ابوالعلی بن مسعود است، مسعود سلطان بسبب عبادت و دیوانه گردیده و دیوانه</p> <p>قریب دو هزار بیت متداول است، باقی تلف گردیده ۱۲</p>				

تخلص	نام	نقبات	وطن	ملک	عمد
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	الاشه	اکبر آباد	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	.	منه	خراسان	.
ابو القاسم	شیخ ابو القاسم	.	گازرو	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
ابو القاسم	میرزا ابو القاسم	.	استرآباد	طبرستان	.
ابو القاسم	ابو القاسم بشری	.	منه	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابو القاسم	خواجه ابو القاسم	.	خواف	.	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران
ابو المعالی	میر ابو المعالی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۱ شیخ ابو الفضل، از اولاد شیخ ابو سعید ابو انجیر است، در کمال دیرینه کاری در کار بر می برد
 ۱۲ شیخ ابو القاسم، از اولاد شیخ ابو سعید ابو انجیر است، در کمال دیرینه کاری در کار بر می برد
 ۱۳ میرزا ابو القاسم، در جمیع علوم قدرت کامل داشت، خصوصاً حکمت و فقه و ادب و کیمیا،
 و در سخنوری دستگاه عالی داشت، ۱۴

۱۵ ابو القاسم بشری، از مشاییر علماء و مشایخ عصر است، مولدش منه شیخ ابو سعید ابو انجیر
 از مستفیدان دست، ۱۶

۱۷ خواجه ابو القاسم، پسر خواجه شهاب الدین است، بصلاح می زیست و تعلیق را خوب می نوشت
 ۱۸ میر ابو المعالی، در سخن سنجی طبع عالی داشت، از ارباب تسلیم و مشرف به طبع شاه عباس
 ماضی بوده ۱۹

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عمر
ابوالمعالی	شیخ ابوالمعالی	۵۴۱ هـ	رے	عراق عجم	مسعود بن محمد بن ملک شاه سلجوقی والی خوارزم
ابوالمعالی	میر ابوالمعالی	.	.	.	نادر شاه قزلباش ایران
ابوالمعالی	ابوالمعالی نحاس	۵۱۲ هـ	صفهان	.	ملک شاه سلجوقی والی خوارزم
ابوالوفا	خواجه ابوالوفا	۵۳۵ هـ	خوارزم	.	شاه رخ مرزا والی خراسان
ابوالهامدی	میر ابوالمعادی	.	.	.	.
ابوجابر	شیخ ابوجابر	.	غزنی	خراسان	بهرام شاه ابن مسعود والی غزنی
ابوصیفه	ابوصیفه	۳۸۶ هـ	.	.	سلطان مسعود غزنوی والی غزنی
ابوحیان	ابوحیان	.	شیراز	فارس	.
ابورجا	شهاب الدین شاه	۵۹۷ هـ	غزنی	خراسان	بهرام شاه ابن مسعود شاه والی غزنی

۱- میرزا ابوالمعالی، شعرش خالی از بلاغت و حالتی نیست ۱۲

۲- خواجه ابوالوفا، از کبار مشایخ خوارزم و مشهور بفرشته روی زمین بود، مرید

شیخ ابو الفتح و خلیفه نجم الدین گبری است، کتاب کنز الجواهر از وی یادگار است، ۱۲

۳- میر ابوالمعادی، از موزدان شیرین خیال بود، ۱۲

۴- شیخ ابوجابر، از جمله فصاحت، قصائد غزلیه و مدحی بفرامش گفته، ۱۲

مخلص	تام	سہفات	وطن	ملک	عہد
ابوسعید	ابوسعید فضل اللہ	۵۴۴ھ	مہنہ	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابوشکور	استاد ابوشکور	۵۳۳ھ	بلخ	"	امیر نصر بن احمد والی بخارا
ابوعلی	ابوعلی بن سینا	۵۲۶ھ	"	"	علاء الدولہ دیلمی والی دیلم
ابوسلم	ابوسلم	"	نیشاپور	"	"
ابونصر	شیخ ابونصر	"	مہنہ	"	سلطان حسین مرزا والی ہرات
ابو اثر	انوند شفیعا	۵۱۱ھ	شیراز	فارس	سلطان حسین ہمدانی الی ایران
<p>۱۰ ابوسعید فضل اللہ، بن ابوالخیر، سرپرست شیخ ابوالفضل حسینی است از فیض حدیث کثر اولیای کبار معارج و مدارج رسیدہ اند، رباعیات می مشہور و خواص فوائدش بیشتر از انہا ماثور است در ہند مدفون شد، ۱۲۰</p> <p>۱۱ استاد ابوشکور، از شہید و رودکی پیشتر بودہ، کتابے در ۳۳۳ھ تمام کردہ شعرا و اگرچہ بسیار بودہ اما کیاب است، ۱۲۰</p> <p>۱۲ ابوعلی بن سینا، مولدش بلخ است در سن ہفت سالگی جامع جمیع مراتب حکمت شد در خرقان بہ صحبت شیخ ابوالحسن خرقانی رسیدہ و شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس سرہ ابا و ملاقات سؤالات اتفاق افتادہ، در ہمدان بعض اسہال در گذشت، ۱۲۰</p> <p>۱۳ خواجہ ابونصر، برادر خواجہ ابوسعید ولد خواجہ حمود است، ۱۲۰</p> <p>۱۴ انوند شفیعا اعمی، در نہ سالگی از عارضہ بلہ بے بصر گردید، با اینہمہ تحصیل مراتب علمی نمود در شعر تہ خوبی ہم رسانید، کافہ سخن سراپا در ابیات دیلمی است و کلیاتش کہ شتال بر ہمہ امتنا شعر است بدہ ہزار بیت میرسد در بلہ لافوت گردید، ۱۲۰</p>					

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عبد
اشیر ^{له}	اشیرالدین	۵۵۶۲	خمیک	فرغانه	آتابک قزل ارسلان الی شیراز
اشیر ^{له}	اشیرالدین عبدالله	۵۶۵۶	ادیان	عراق عجم	هلاکو خان والی خوارزم
اجری ^{له}	میراجری جفری	.	یزد	"	.
احسان ^{له}	ملا میقام فرش	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
احسن ^{له}	میرزا احسن الله	۵۷۳۵	تربت	"	شاه جهان الی هند
احسنی ^{له}	میرزا احسنی	.	خوانسار	عراق عجم	.
احمد ^{له}	سید احمد	.	.	.	.

۱۰ اشیرالدین، معاصر مجیر بلیقانی و خاقانی مروانی است و حریف مقابل او، مرید شیخ
 نجم الدین کبری بوده، در دیار خجالت فوت کرد، ۱۲
 ۱۱ اشیرالدین عبدالله، معاصر کمال اصفهانی و شاگرد نصیر طوسی است، دیوانش
 مشتمل بر اشعار فارسی عربی است، ۱۳
 ۱۲ میراجری جفری، در نهایت لیاقت و نارت طبع بوده، ۱۴
 ۱۳ ملا میقام، از شعرا و مشهور مقدس است، بلطف طبع و شیرین بانی مشهور است در زمان
 شاه سلیمان صفوی باصفهان بوده ۱۵
 ۱۴ میرزا احسن الله ظفر خان، باصائب و کلیم و قدسی و سلیم و دانش و صیهی طرانی
 هم صحبت بوده، در زمان شاه جهان صوبه دار کشمیر بوده، ممدوح صاحب است، ۱۶
 ۱۵ میرزا احسنی، به پیشه خیاطی و جود معاشش اندوخته، ۱۷
 ۱۶ سید احمد، مشهور به آقا احمد کاسه گر است، ۱۸

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
احمد	فریدالدین احمد کانی	.	.	.	سلطان غیاث الدین بن سام و ناصر الدین الله والی بغداد
احمد	ابونصر شیخ احمد	۵۳۶ هـ	جام	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
احمد	امام احمد غزالی	۵۰۴ هـ	قزوین	عراق عجم	"
احمد	احمد بیگ	۵۳۸ هـ	صفهان	"	شاه جهان الی هند
احمدی	خان احمد خاں	۹۲۰ هـ	گیلان	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
اختری	مولانا اختری	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
<p>۱. شیخ الاسلام ابونصر احمد، زنده پیل اسی بود، در بخت دو سالگی توفیق توبه یافت پیشتر ده سال در کوه نشست، مقتدای زمان گردید، در معرفت توحید و حکمت تصانیف کامله دارد از آن جمله کتاب سراج السائرین است، احمد جامی قدس سره ماده سال فوت او نیست، ۱۲</p> <p>۲. امام احمد، برادر حجة الاسلام امام محمد غزالی است، شیخ عراقی در لمعات تتبع طرزدی کرده است، وفاتش در سنه پانصد و شصت هجرت بوده، و صاحب مجمع التصادقات و در سن پانصد و هفده نوشته، تصانیف تألیفات بسیار دارد، ۱۲</p> <p>۳. احمد بیگ لنگ، از وطن بهند آمده، و بدولت صاحبقرانانی کارش کبابه رسید و دیوانی پند سر بلند شده، و مجلس از ترے ست، سیاق را خوب میدانست، ۱۱</p> <p>۴. خان احمد خاں، برادر زاوه قاسم خاں افشار است، حاکم گیلان ده، در نظم صاحب شگه است، ۱۲</p> <p>۵. مولانا اختری، بهندستان آمده، در خدمت میر حاکم بهرستانی می بود بعد از فوت می بایران فرستید، زمر اجبت فرمود، ۱۲</p>					

تخلص	نام	نسبت	وطن	ملک	عهد
اولی	میر محمد مومن	سلطه ۱۰۳۰	یزد	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
ادیم	میرزا ادیم		بغداد	عراق عرب	سلطان سلیمان الی ترکی
ادیم	میرزا ابراهیم	سلطه ۱۰۶۹	ارتیمان	عراق عجم	شاه جهان والی هند
ادیم	میرزا ابراهیم	سلطه ۹۶۹	کاشان	"	
ادیب	شهاب الدین صابر	سلطه ۵۴۶	ترمذ	خراسان	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
ارسلان	محمد قاسم	سلطه ۹۹۵	مشهد	"	جلال الدین کبر والی هند
ارشدی	استاد ابو محمد		سمرقند	"	مغزل الدین ملک شاه والی خوارزم

۱۰ میر محمد مومن، متهم با کاد شده به بندرسورت در آمد و در نهایت منع بهر می برد،
 پیوسته صائم بود و افطار بقدر نان جوین می نمود، در دکن مرد، ۱۲،
 ۱۱ میرزا ابراهیم، خلف مرزا رضی ارتیمانی است، در بهمن مندی کمال از نواد در دور بود،
 در زمان شاه جهان بهند آمده احترام یافت، ۱۲،
 ۱۲ میرزا ابراهیم، اکثر در تبریز کمر کرده، ۱۲،
 ۱۳ شهاب الدین صابر، اصلش از بخارا است، معاصر رشید طو ا و حکیم انوری است
 در فنون شعر استادان مسلم است، عبد الواسع جلی انوری و سوزنی سمرقندی و ارباب تادی یاد کرده
 سلطان الترمذی خوارزم او را در حیون غرق کرده، ۱۲،
 ۱۴ محمد قاسم، در عهد اکبر شاه بهند آمده در احمد آباد در گذشت، ۱۲،
 ۱۵ استاد ابو محمد، معاصر عتیق بخاری و سعید سلیمان میر مغزی است، قصه مهر و وفا
 از منظومات او است، در مرات فوت کرده، ۱۲،

شخص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
ازل	میرزا محمد امین	.	صفهان	عراق عجم	سلطان بنجر سلجوقی الی خوارزم
ازرق	حکیم فضل الدین	۵۵۲۶	هرات	خراسان	
اسحق	حکیم اسحق	.	شیراز	فارس	
اسحق	میرزا اسحق	.	یزد	عراق عجم	
اسد	میرزا اسد بیگ	۱۰۲۸	قزوین	"	
اسدی	حکیم ابونصر	۵۲۲۵	طوس	خراسان	
اسمعیل	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲	طهران	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
اسمعیل	حاجی اسمعیل	.	قزوین	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
<p>۱۰ میرزا محمد امین، دشمن بنجی قدرت تمام داشت، برادر میرزا احمدی مستوفی موقوفات در محاصره صفهان فوت شد ۱۲</p> <p>۱۱ حکیم فضل الدین، معاصر احمد بی، دسیمی نظامی عروضی و عبداللہ قرشی است، مداح طغانشاه سلجوقی ابن مؤید است، ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا اسد بیگ، در بزمی بود، ۱۲</p> <p>۱۳ حکیم ابونصر، استاد فردوسی طوسی است، بعد فردوسی فوت کرد که کتابش نامہ از دی یادگار است، در زمان سلطان محمود غزنوی علم سحر بانی برافروخته، ۱۲</p> <p>۱۴ میرزا اسمعیل، از مہر خان شیخ شیرازی است، ۱۲</p> <p>۱۵ حاجی اسمعیل، از دشمن سنجان قزوین است، ۱۲</p>					

تخلص	نام	شعرات	وطن	ملک	عمر
۱۰۰ اسیر	میراجلال الدین	۱۰۰۰	شهرستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۱ اسیری	امیر قاضی	۱۰۰۰	قزوین	"	جلال الدین اکبر دلی هند
۱۰۲ اسیری	شیخ محمد نور بخشی	.	لاهیجان	طبرستان	.
۱۰۳ اسیری	میر قاسم	۱۰۰۰	قائن	خراسان	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۴ اسیری	مختار بیگ	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی دلی ایران
۱۰۵ اسیری	ملا اسیری	شیراز	فارس	.	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۶ اسیری	ملا اسیری	مشهد	خراسان	.	"
<p>۱۰۷ میراجلال الدین بمصاهرست شاه عباس ماضی ممتاز بود، در انشا شعر نهایت اکت و شریکی کار برده است از مستی مادی بعضی اشعارش بے معنی بوده، ۱۲</p> <p>۱۰۸ امیر قاضی، پسر قاضی مسعود سیفی (قاضی طرلان) است سی سال قاضی بے بوده در فن بلاغت فصاحت مشهور است دستورالانثار از دست، ۱۲</p> <p>۱۰۹ شیخ محمد نور بخشی، از کبار صوفیه صافیست بر مثنوی گلشن از محمود شبستری شرح موسوم به مفاتیح الاعجاز نوشته که احسن شروح است خوابگاهش خاک پاک شیراز است شیخ زاده خدائی تخلص خلف الصدق است، ۱۲</p> <p>۱۱۰ مختار بیگ، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد، ۱۲</p> <p>۱۱۱ ملا اسیری، پسر صفی شیرازی است، ۱۲</p> <p>۱۱۲ ملا اسیری، از شعرای عهد شاه عباس ماضی بوده، ۱۲</p>					

تخلص	نام	شبهات	وطن	ملک	عهد
اشتیاق ^{علیه}	شاه ولی الله	۱۱۵۰	دهلی	هندستان	فرخ سیر بادشاه هند
اشراق ^{علیه}	میر محمد باقر داماد	۹۲۹	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
اشراقی	میر حسین				
اشرف ^{علیه}	محمد سعید	۱۱۶۰	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر الی هند
اشرفی	معین الدین حسن	۵۹۵	سمرقند	خراسان	ملک پیغوشاه والی هرات
<p>۱- شاه ولی الله قدس الغریز، از اخا و شیخ مجد الفانی شیخ احمد سرسندی حقه الله است در شعرش اگر دیر ز ابدی قبول بود، و در علوم عقلیه و نقلیه بهره کامل داشت، تفسیر فتح القرآن و دیگر تصانیف کثیره از وی یادگار است ۱۲</p> <p>۲- میر محمد باقر داماد پسر میر شمس الدین داماد میر عبدالعالی عالمی است، داماد شاه عباس ماضی صفوی بوده، در انشاء شعر کمال قدرت داشته، تصانیف عالیه اش مشتمل بر علیّه فضلکاماد است مشنوی مشرق الانوار از دست ۱۳۱</p> <p>۳- محمد سعید پسر محمد صالح مازندرانی است، در شعر طرازی دسته تمام داشته استاد زیب النصار صبیح عالمگیر و معاصر صائب و حید بود، در مکتب وفات یافت یک دیوان و چند مشنوی گذشت، ۱۲</p> <p>۴- معین الدین حسن، عالم و صاحب کمالات انسانی بوده، دیوانش اول است در سمرقند فوت شد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عهد
المیشکی	میرشکی	۹۶۲هـ	قم	عراق عجم	جمال الدین اکبر والی هند
الشهری	حکیم جمال الدین	.	نیشاپور	خراسان	آتابک قزلباش والی شیراز
الصدق	ملا محمد اصدق	۹۸۲هـ	همدان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
العجاز	ملا محمد سعید	۱۱۱۶هـ	دهلی	هندوستان	ادرنک نایب عالمگیر والی هند
العجازی	ملا اعجازی	.	مازندران	طبرستان	
اعظم	علی قلی خان	.	هرات	عراق عجم	

۱- میرشکی برادر صفوری قتی و معاصر غزالی مشندی است، در صحن فاطمیه در اهر
 به میرجدائی داد که اشعارش اهر بود سازد، وی آنچه بکاری آید بنام خود می کرد و بانی را باب
 شست، چنانچه غزالی در مجموع میرجدائی مذکور این طعنه کرده است ۱۲
 ۲- حکیم جمال الدین، در علوم مقول و منقول و شعر و نظم شاعر و کاتب فارسی است، در
 تبریز فوت شد و در مقبره اشعرا سرخاب دفن شد ۱۳

۳- ملا محمد اصدق، خلف اصدق شاه اسماعیل صفوی است، ۱۲
 ۴- ملا محمد سعید، معاصر تبدیل نظرت و شعر خوش است بجمع کمالات بوده اعجاز فزونی
 داده سال فوت او دست ۱۲

۵- ملا اعجازی، از معاصرین سلاجقه است ۱۲
 ۶- علی قلی خان، خلف حسن خان شاملوست، دیوانش قریب و هزار بیت ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
افسری	میرزا محمد علی	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه الی هند
افسر	ملا افسر	.	صفهان	"	فتح سیراب عظیم الشان الی هند
افسری	ملا افسری	.	مشهد	خراسان	سلطان باب میرزا والی هند
افضل	جلال الدین	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
افضل	خواجہ فضل الدین	۹۹۱ھ	"	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی الی ایران
افضل	فضل الدین	.	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
افضل	بابا فضل الدین	.	کاشان	"	بلاکو خان والی خوارزم
افضل	خواجہ فضل الدین	.	کربان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی برات
افضل	ملا محمد اقدس	۱۰۰۰ھ	مشهد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۰۰۰ھ میرزا محمد علی ولد میر سحر ابن میر حیدر معالی است ۱۲
 ۱۰۰۱ھ ملا افسری از شعرا مشہور محمد سلطان باب میرزا است ۱۲
 ۱۰۰۲ھ جلال الدین معاصر تقی اوحدی است ۱۲
 ۱۰۰۳ھ خواجہ فضل الدین ترک فاضلی عالی مقدار بوده ضعی نور الدین صفهانی و علای علی
 از شاگردان ویند تقی اوحدی گوید من او را در صغر سن یدہ ام ۱۲
 ۱۰۰۴ھ بابا فضل الدین او را رسائل بسیار است مملو از نکات حکمت و معرفت و در شیوہ بیان پایی
 بے نظیر بوده خواجہ نصیر طوسی با کمال اخلاص و شہادت او خال خواجہ است ۱۲
 ۱۰۰۵ھ خواجہ فضل الدین ابن ضیاء الدین کربانی است از وزراء سلطان حسین زبایقہ بوده ۱۲
 ۱۰۰۶ھ ملا محمد اقدس بی نهایت ہزل و شوخ طبع بوده در قزوین در گذشت ۱۲

شخص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
آقای	میرزا محمدالدین	.	شوشتر	فارس	محمد شاه والی هند
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	دولت آباد	هندستان	.
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	قزوین	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
اکبر	جلال الدین اکبر	۱۲۰۰	آگره	هندستان	خود بادشاه هند
اکبر	استاد علی اکبر	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
اکبر	میر نورالدین	.	قم	"	.
اکبر	سلطان علاء الدین	.	خوارزم	"	خود بادشاه خوارزم
اکبر	میرزا شریف	.	صفهان	"	جهاگیر شاه والی هند
اکبر	خواجه اسدقلی	.	"	"	شاه طهماسب ماضی صفوی والی ایران
<p>۱۰ میرزا رضی، علم معقول و منقول از پدر بزرگوار خود از بر ساخت هند آمد بلا زنت نواب شجاع الدوله ناظم نگار بسر برد و یک چند با نواب آصف جاہ نظام الملک بود ۱۲ ۱۱ میرزا محمد اکبر، از اکابر شهر قزوین است ۱۲ ۱۳ استاد علی اکبر، مسجد جامع جدید عباسی بمباری تمام یافت ۱۲ ۱۴ میر نورالدین، از کهنه شاعران بوده در فتنه افغانه فوت کرد ۱۲ ۱۵ سلطان علاء الدین، بادشاه عادل و فہیم بود، رشید و طواطا و ظہیر فاریابی ادیب صابر از مداحان اویند ۱۲ ۱۶ میرزا شریف، از اقوام میر صبری صفهانی است، ہندوستان آمدہ در سنہ یک ہجری و بست و شش ہجری باز مراجعت با صفہان نمود ۱۲</p>					

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عبد
الفقی	میر حسین	.	یزد	عراق عجم	بہایوں شاہ والی ہند
الہی	سید الدین محمد	.	-	-	-
الہی	میر عماد الدین محمود	۶۲۷ھ	بہدان	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
الہی	حکیم صدر الدین	۱۰۳۳ھ	قم	"	"
امام	میرزا امام قلی	.	شیراز	فارس	-
امامی	ابو عبد اللہ	۶۷۶ھ	ہرات	خراسان	ابا قاسم بن ملک کو خاں الی خراسان

۱۲ لے میر حسین، مرد نیکو خصال نجمتہ افعال بود، در عہد بہایوں شاہ بہند آمدہ ۱۲
 ۱۳ لے سید الدین محمد، گاہی الہی و گاہی سید تخلص میکرد، صاحب یوان ست
 ۱۴ لے میر عماد الدین محمود، شہساز بہد باد من توابع بہدان ست، بیشتر اوقات در ہند
 ہسری برد، معاصر شفا فی قدسی ست و باقی اوصدی ہم صحبت بودہ ۱۲
 ۱۵ لے حکیم صدر الدین، مخاطب بیح الزمان بہند آمد و ہر اثب مناصب عالیہ
 سرفراز گردید در ۱۳۳۷ھ بزیارت کعبہ معظمہ رفقہ باز بہند آمد ۱۲
 ۱۶ لے میرزا امام قلی، برادر عالیجاہ خلیل خاں بختیار ست ۱۲
 ۱۷ لے ابو عبد اللہ، از امر و علمائے نامدار خراسان ست، در کرمان نشو و نما
 یافتہ در علوم عربیہ و روش سخن کمال مہارت داشت، صاحب یوان ست
 مداح اتابکان فارس معاصر سعدی شیرازی و عماد کرمانی ست، در اصفہان
 فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عهد
امانی			دهلی	هندستان	جلال الدین اکبر شاه والی هند
امانی	میرزا امان الله	۱۰۲۴هـ	کابل	خراسان	جہانگیر شاه والی هند
میت	میرزا محمد رضا	۱۱۵۹هـ	ہمدان	عراق عجم	شاه عالم بادشاہ والی ہند
امیدی	خواجہ ارجاسپ	۹۲۵ھ	رے	"	شاه اسمعیل صفوی الی ایران
امیر	خواجہ امیر بیگ		نطنز	"	شاه طہماسپ قاضی صفوی الی ایران
امیری	میرزا قاسم	۹۹۹ھ	شیراز	فارس	"

۱۰۲۴ھ امانی، از شاخ ہندست، اشعار سادہ و بے تکلف می گفت ۱۲
 ۱۰۲۴ھ میرزا امان الله، مخاطب خان زمان صوبہ دار بنگالہ، در سخن سنجی گمانہ دہر بود
 طبع عالی داشت، صاحب دیوان مست ۱۲
 ۱۱۵۹ھ میرزا محمد رضا، شاگرد میرزا طاہر وحیدست، و معاصر میر ساجات و فاضل آہری
 از صفہان ہند آمدہ بالواب آصف جاہ در دکن بسر بردہ ہمراہ ادبہ شایہان آباد رفت،
 و ہجاء نفوذ کرد ۱۲

۹۲۵ھ خواجہ ارجاسپ، شاگرد ملا جلال والی ست مداح نجم ثانی طرانی وزیر شاہ اسمعیل صفوی
 صفوی ست بہر کشتی قاسم نور بخشی در رے شہید شد، شاہ نعمت اللہ پد شاہ قاسم نور بخشی اورا قتل رسانید
 ۹۹۹ھ خواجہ امیر بیگ، از نژاد شیخ غیاث الدین تبریزی ست در نطنز من تواع صفہان
 متولد شد، صاحب کمال بغایت فہیم بود، ۱۲

۹۹۹ھ میرزا قاسم، در علوم اعداد و اسرار نقطہ بے نظیر بود، اہل عصر وراثت ہم با کجاہ
 کردہ اند، بکیم بادشاہ در ۹۹۹ھ در حشمش میل کشیدند و در ۹۹۹ھ در شیراز شہیدش کردند ۱۲

شخص	نام	وفات	وطن	ملک	عهد
امین	خواجه امین الدین	۶۴۳هـ	صفهان	عراق عجم	شاه شجاع والی شیراز
امین	.	.	یزد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
امین	خواجه امین	.	بخفت	خراسان	.
امین	میر محمد امین	.	سبزوار	"	.
امینی	امیر ابراهیم	۶۹۴هـ	بلخ	"	سلطان حسین زاولی هرات
امینی	محمد شاه	.	قندهار	"	بهایون شاه والی هند
امینی	سمیل بیگ	۱۰۲۶هـ	.	.	جلال الدین اکبر شاه الی هند
امینی	قطب الدین	۸۲۵هـ	جنابذ	خراسان	سلطان حسین زاولی هرات
امینی	حسن بیگ القدر	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند

۱۲هـ خواجه امین الدین معاصر خواجه حافظ شیرازی است
 ۱۲هـ خواجه امین پسر ملا محمود کلید دارستان شاه اولیا است
 ۱۲هـ امیر ابراهیم، از اعیان هرات است بغایت فہیم و شیرین زبان بود، در کتاب باستان
 سام میرزا در جنگ از یک شهید شد، ۱۲
 ۱۲هـ سمیل بیگ در خدمت فغانان عمر خود را بسر کرده، در عین جوانی درگذشت
 ۱۲هـ قطب الدین تخلص میرد قصائد میرعاج و در غزلیات امینی بود، در طرز سخنوری بدیقه
 اکمال قدرت داشته، وقتی چهل غزل امیر خسرو را در یک مجلس جواب گفته، امیر علی شیر بخارست
 آمده صله گززانده مقبول نشد، ۱۲
 ۱۲هـ حسن بیگ و القدر در ایران دلیری تخلص میکرد، و در ہند امینی قرار داد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
انوری ^{۱۱}	اوحداالدین	۵۵۰ھ	ایبورد	خراسان	سلطان بنجرجوتی والی خوارزم
انصاف ^{۱۲}	میرزا ابراهیم	۱۱۰۲ھ	لاهور	ہندوستان	اوزنگن یب عالمگیر والی ہند
انسی ^{۱۳}	حسن بنجر	.	مشهد	خراسان	.
انیسی ^{۱۴}	بلقی بیگ	۱۰۱۳ھ	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۵}	ملا اوجی	۱۰۳۲ھ	کشمیر	ہندوستان	جہانگیر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۶}	ملا اوجی	.	نطنز	عراق عجم	شاہ عباسی ماضی صفوی الی ایران
اوحدی ^{۱۷}	خواجہ فخرالدین مشوق	۸۶۸ھ	سبزوار	خراسان	.

۱۱۔ اوحداالدین اول غامدی تخلص میکرد، قبل از شاعری در تہاد در سہ منصوبہ کسب علوم عقلی و نقلی نموده در شریات و حکیات خصوصاً ریاضیات سرآمد روزگار گردید، ادائل پیشہ و سہ شاعری بنود چون راہہ شاعری نمود از نگہان گوی رہود، در پنج وفات یافتہ ۱۲

۱۲۔ میرزا ابراهیم، از تازہ خیال بود ۱۲

۱۳۔ تقی اوحدی در تذکرہ خویش ذکر او کردہ بہت ۱۲

۱۴۔ بلقی بیگ از اعیان طائفہ شاطہست بہند آمد در خدمت خانخانان بسر برد، مشنوی محمود ایازوی مشہورست ۱۲

۱۵۔ ملا اوجی، از شعرای زبردست بودہ، دیوانش بدہ ہزار بیت می رسد ۱۲

۱۶۔ خواجہ فخرالدین مستوفی، از فضلای کامل ست، در اکثر علوم خصوصاً ریاضی و شعر دانشاگانہ آفاق بہت مجلس دے جمع فضلای بود، در شیراز رحلت کردہ ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عہد
اوحدی	ابو حامد اوحد الدین	۵۶۳۵	کرمان	خراسان	ہلاکو خان والی خراسان
اوحدی	شیخ اوحدی مرغی	۵۶۳۸	صفہان	عراق عجم	سلطان ابوسعید خاہد والی فارس
اہلی	مولانا اہلی	۵۹۳۲	ترشیز	خراسان	سلطان حسین میرزا والی ہرات
اہلی	مولانا اہلی	۵۹۴۲	شیراز	فارس	شاہ اسماعیل صفوی والی ایران
ایاز	ایاز نجم	.	صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
ایجاد	میر محمد حسن	۱۱۳۳	سامانہ	خراسان	شاہ عالم بادشاہ والی ہند

۱۔ ابو حامد اوحد الدین مرید خواجہ معین الدین چشتی رحمۃ اللہ بہت معاصر ابن عربی
(تاریخ فرشتہ) از مریدان شیخ شہاب الدین سہروردی است، بایشخ عراقی و سید حسینی ہم صحبت ہم چلہ بود
شیخ محی الدین ابن عربی را دریافتہ است ۱۲

۲۔ شیخ اوحدی مرغی، مرید شیخ اوحد الدین کرمانی است، مشنوی جامع جم از دیباگہ
اکثر صفایان اسیری کرد، ظهورش در زمان ارغون خان است، در صفہان فوت شدہ ۱۲

۳۔ مولانا اہلی، ترشیزی مشہور بحر اسانی از علمای مشہور و ندائے سلطان حسین مرزا بودہ
در عالم سنخوری اگرچہ بابلی شیرازی میرسد اما از استادان است ۱۲

۴۔ مشنوی ذوق بحرین موسوم بسحر حلال ردست ۱۲

۵۔ ایاز نجم، غلام زلیت بیگم (عہد شاہ عباس ماضی) است، بہ تیغ قرآن بادشاہ ہلاک شدہ ۱۲

۶۔ میر محمد احسن، چندے یا آصف جاہ نظام الملک سہروردی، وزیر دہلیکاہ شاہ عالم

بمنصبش صہری تہا گردید، و در عہد فرخ سیر بہ تحریر شاہنامہ مامور شد و تا آخر عہد بہ انجام

رسانید، مرزا نعمت علی عالی اورا بسیار می ستود، مرقدش در گاہ است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
ایزدی	محمد شریف	۱۱۳۰	قزوین	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
ایما	میرزا یادی	۱۱۳۰	صفهان	"	"
ایما	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲	"	"	سلطان حسین صفوی الی ایران

باب یازدهم

بابر	ظیم الدین بابر شاه	۱۱۳۸	هرات	خراسان	خود پادشاه بود
بازل	میرزا رفیع خان	۱۱۲۳	مشهد	"	اوزنگ نیب والی هند
باقر	میر باقر	۱۱۳۰	کاشان	عراق عجم	ابراهیم عادل شاه والی بجا پور

۱۱ محمد شریف از شعرا و عجمانگیری است، در مثنوی گوئی مهارت داشت ۱۲
 ۱۱ میرزا یادی از شهدا بصفه‌های آده مشغول افتاده بود، در اوائل ساختن انقلاب ایران

فوت شد ۱۲

۱۱ میرزا اسمعیل، در تها با میرنجابت و شفیع و غیره با هم طرح بود ۱۲
 ۱۱ ظیم الدین بابر شاه از سلاطین عالیجاه بود، کمال فهم و فرهت داشت، قامت قاش
 بکمالات ظاهری آراسته بود، در کابل بسر می‌جاوید رفت و بهانجام دفون شد ۱۲
 ۱۱ میرزا رفیع خان، پسر محمد و محمدی است، کتاب حله‌چیری از دست در سگ زبان عالمگیر نگاشته
 سرکار بانی علی ممتاز بود، باغال خود محمد طاهر شندی معروف بوزیر قاض از شهدا و اردین و شان شد ۱۲
 ۱۱ میرزا باقر، هلس از کاشان است، از انجا بهند و شان فته، در شهر خود کارخانه بافندگی
 داشته، آنچه بهم میرساند بر شعر او ارباب کمال صرف می نمود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
باقی	میرزا باقر وزیر	سنه ۱۱۸۰	نطنز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
باقی	باقر خورده فروش	سنه ۱۱۳۸	کاشان	"	ابراهیم عادل شاه والی دکن
باقی	عبدالباقی	"	نائن	"	جهانگیر شاه والی هند
باقی	میر عبدالباقی صدایران	"	کاشان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	سنه ۱۱۵۰	قزوین	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	"	گونا باد	خراسان	

له میرزا باقر در زمان شاه سلیمان صفوی در ملک فرداران شاهی بود بعد از آن وزارت توپخانه
سفر از کردید، هشت از سادات نطنز است و در اصفهان نشو و نمایافته ۱۲

له باقر خورده فروش از ایران بدکن آمده در بیجا پور اقامت داشته ۱۲

له عبدالباقی در زمان شاه عباس ثانی هند آمده مدت دربارش توطن اختیار نمود، قصه
در مع صاحبقران ثانی بمسامع بادشاهی رسانید فرمان خاقان هنر پرور او را بر سر بنجیده مبلغ هشتاد
که پنجاه روپیة بود دادند، در زمان شاه سلیمان صفوی باز گشته در صحنان ساکن گردید ۱۲

له میر عبدالباقی از اولاد شاه نعمت الله ولی قدس سره الغریب است در عهد شاه اسماعیل ثانی
بصدارت ایران اختصاص داشت دیوان شعر نیز ترتیب داده است در انشا مهارت تمام داشت ۱۲

له این قاضی جهان است ۱۲

له عبدالباقی از سخنوران زمان مصاحبان سلطان ابراهیم میرزا جایی بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عمد
بدر	بدرالدین	۶۹۰ هـ	جایزم	خراسان	سلطان ابغوان خاں والی فارس
بدر	بدرالدین	.	کرمان	"	سلطان جلال الدین ازوم شاه والی خوارزم
بدر	بدرالدین فخر الزمان	۷۴۵ هـ	چالچ	"	محمد شاه بن تغلق شاه والی سند
بدر	مولانا علی بدر	.	هرات	"	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
بدر	میرزا بدیع الزمان	۱۱۲۱ هـ	نصیر آباد	عراق عجم	سلطان حسین راضی فی الی ایران
بدر	میرزا بدیع	.	سبزوار	خراسان	شاه سلیمان صفوی والی ایران

۱۰ بدرالدین شاکر دمج الدین بکرست اکثر دهنها می بود مداح خواجه بهارالدین حبیب الدین بود از خواجه شمس الدین صاحب دیوان ابن خواجه بهارالدین صاحب دیوان مرحمت داده است ۱۲

۱۱ بدرالدین معاصر خواجه شمس الدین صاحب دیوان است ۱۲

۱۲ بدرالدین فخر الزمان از مداحان سلطان محمد تغلق و از شعرای مشهور است، بختاب

فخر الزمان ممتاز بود، چای و شاش مشهور با شوق از قبول فرغانه خراسان است ۱۲

۱۳ مولانا علی بدر معاصر صاحب تاریخ لب الالباب از جمله افاضل عهد بود ۱۲

۱۴ میرزا بدیع الزمان خلف محمد طاهر صاحب تذکره مشهور است، سلطان حسین صفوی اهل

به ملک الشعرائی امتیاز بخشیده در تمام عمارت چهل ستون دولت خانه مبارک دهنها قصیده گفته که

از صدفیت متجاوز بود و مصلح تاریخ بود، مصرع اول تاریخ آغاز عمارت و مصرع دوم تاریخ اتمام، مولود

مسککش قریه نصیر آباد متصل به دهنها است ۱۲

۱۵ میرزا بدیع، از مداحات سوزدار است در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمر
بدیع	میرزا بدیع	۰	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی
بدیع	میرزا بدیع الزمان	۰	همدان	"	"
بدیع	بدیع الدین تائبک	۰	انجمن	"	سلطان خورشید پاشا والی خوارزم
بدیع	ملا محمد یوسف	۸۹۶	خراسان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
برهان	آقا صالح	۱۱۵۶	مازندران	طبرستان	محمد شاه والی هند
برهان	میر برهان	۰	ابر قوه	فارس	"
برندق	ملا برندق	۰	سمرقند	خراسان	شاه رخ مرزا والی هرات
برنی	خواجہ غیاث الدین	۹۵۰	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب ماضی صفوی والی ایران
<p>۱۰ میرزا بدیع، ابن قاضی شمس الدین اردستانی است، در صفهان می بود ۱۲</p> <p>۱۱ میرزا بدیع الزمان، استاد منطق رازی است، قبل از اکبر بوده ۱۲</p> <p>۱۲ بدیع الدین تائبک، از درزای نامدار و شهوران روزگار بود، صاحب تصانیف است</p> <p>۱۳ رشید و طوطا را از غضب سلطان سنجار اورده اند ۱۲</p> <p>۱۴ ملا محمد یوسف، امیر علی شیر در مجالس احوال او ذکر کرده است، در معارف سال نوشته ۱۲</p> <p>۱۵ آقا صالح، از مهابادستان متوکلانه نشسته اوقات بسر می برد، در روز قتل عام شاه جهان آباد از دست لشکریان قتلش زخم خورد و بهمان جراحت مرد ۱۲</p> <p>۱۶ میر برهان، از مریدان قاضی است مدحوم بود، در سخوری کمال قدرت داشته ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
بزمی	عبدالشکور	.	هندان		صاحبقران فی شاهجهان الی هند
بساطی	ملاباطی	.	سمرقند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بسل	حاجی محمد تقی	.	تبریز	عراق عجم	.
بسحاق	جمال الدین	۸۲۴	شیراز	فارس	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بقائی	میر ابوالقبا	۹۲۸	ابرقوه	فارس	سلطان حسین میراد الی هرات
بلبل	ملابلبل	.	یزد	عراق عجم	.
بندار	خواجه کمال الدین	۸۳۰	کے	"	سلطان مجدالدوله دلی دلیلم
بهار	بهار الدین	.	خوارزم	"	سلطان یکتا خوارزم شاه الی خوارزم

له عبد الشکور اکثر در اردوی شاه عباس ماضی می بود، بطبابت شتغال دشت شنوی
فرهاد و شیرین در سلک نظم کشیده ۱۲.

له ملا بساطی اول حصیری تخلص میکرد، آخر فرموده خواجه عصمت تجاری بساطی تخلص پذیرد، بایشخ
کمال خجندی مباحثات دشت سلطان خلیل امین میرانشاه ادرا بر یک بیت هزار دینار صلہ داد ۱۲
له جمال الدین بسحاق اطعمه مدعی فاضل کامل و معاصر شاه نعمت الله کرمانی است، بیشتر
مصایرغ خواجه حافظ دگاہی مصارع شاه نعمت الله در تعریف اطعمه تضمین کرده است ۱۲

له میر ابوالقبا و از فضلا و دانشمندان روزگار و از معاصرین سلطان میرزا بالقر است ۱۲
له خواجه کمال الدین مداح صاحب بن عباد و معاصر او بود و مداح مجدالدوله دلیلمی،
از اجله روزگار بود، به لغت عربی و فارسی دلیلمی اشعار دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
بها	بهارالدین محمد	۵۲۴	مرغیان	خراسان	قطب الدین ازرم شاه دلی خوارزم
بها	شیخ بهارالدین کریا	۵۶۱	ملتان	هندوستان	سلطان علاء الدین بلبن دلی هند
بہائی	شیخ بہارالدین	۵۳۰	آمل	طبرستان	شاه طہماسپ فی الی ایران
بہائی	بہارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
بہائی	میرزا جان	.	صفهان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
بہجتی	مولانا بہجتی	.	.	.	.
ہرام	حاجی ہرام	۱۰۹۹	بخارا	خراسان	شاه سلیمان صفوی دلی ایران
ہرامی	استاد ابو الحسن علی	۵۰۵	سرخس	"	امیر ناصر الدین سبکتگین دلی غزنوی

۱۱ بہارالدین محمد اوشی، از فضلاء روزگار و شعرائ نامدار بود ۱۲
 ۱۲ شیخ بہارالدین کریا، معاصر شیخ عراقی و مرید شیخ شہاب الدین سہروردی
 ۱۳ شیخ بہارالدین، معاصر ابوداماد و شاگرد عبد اللہ یزدی است، رسالہ صہرلاب، و
 تشریح الافلاک و خلاصۃ الحساب، و اربعین، و مشرق الشمسین، و مفتاح الفلاح، و کشکول، و مثنوی
 نان حلوا، و مثنوی شیرشکر و غیر از تصنیفات شریفہ است، ملا محمد تقی مجلسی مرید و شاگرد ابوداد ۱۲

۱۴ از ستعدان زمان خویش بودہ ۱۲

۱۵ برادر میرزا داہب صفہائی است، در کوی از طوس مدفون شد ۱۲

۱۶ بہجتی، در ہند سیاحت نمودہ ۱۲

۱۷ حاجی ہرام، از افاضل بخارا بود ۱۲

۱۸ ابو الحسن علی، در فنون سخن کمال بہارت قدرت داشت، باناصر الدین سبکتگین

معاصر بودہ و مرچ فیے میکرد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
بهشتی	ملا محمود	سنه ۹۶۰	گیلان	طبرستان	شاه جهان والی هند
بیان	میرزا مهدی	سنه ۹۷۰	همدان	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بنائی	بنائی قلندر	سنه ۹۷۸	هرات	خراسان	سلطان حسین شیراوالی هرات
بیانی	خواجہ شهاب الدین	سنه ۹۷۲	کرمان	"	"
بیخود	ملا نادار جامی	سنه ۱۰۸۲	جام	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بیخودی	ملا بیخودی	.	سمنان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
بیدل	میرزا عبدالقادر	سنه ۱۱۳۳	غیلم آباد	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند

ملا محمود در فن بیخودی مهارت داشته در او اهل جلوس شاه جهان هند آمده در ملک ملا زمان شاهی
 به تعلیم شاهزاده مراد بخش مامور گردید، وفاتش در شهر آگره واقع شد ۱۲
 ملا میرزا مهدی همیشه زاد ابو طالب کلیم است در زمان عالمگیر بادشاه هند آمد و در کوفت شد ۱۲
 ملا بنائی قلندر در بین تربیت باب میرزا در ماوراء النهر مرتبه صدارت رسیده ۱۲
 ملا خواجہ شهاب الدین عبد اللہ مروارید در فن انشا زبان حکامه معجز بیان ید بیضا نموده
 مشنوی مؤسس الاحباب و خسر شیریں از دوست، قریب دو هزار بیت از غزلیات قصائد و رباعیات
 و قطعات دارد، در هرات وفات یافته ۱۲
 ملا سرخوش دهلوی پنج وفات او گفته به حاجی از جام جمی بخود شد ۱۲
 ملا میرزا عبدالقادر از عارفان محقق بوده، کلیاتش از صد هزار بیت متجاوز است هر چند
 اکثر اشارش موافق محاوره فصیحی عجم نیست اما شعرهای بلند دارد - میرزا بیدل از عالم رفت،
 ماده تلخیص فوت او است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
بیدی	ملا بیدی	.	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل باضی صفوی والی ایران
بیکسی	ملا بیکسی	۹۴۳ هـ	غزنی	خراسان	جلال الدین کبکسلی هندی
بیگانہ	میرزا ابوالحسن کلانتر	.	نیشاپور	"	شاه جهان والی ہند
بنیش	میر بدیع	.	مشهد	"	"
بنیش	ملا محمد جعفر بیگ	۱۱۰۰ هـ	کشمیر	ہندوستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
بینوا	شاه خلیل اللہ	.	دہلی	"	محمد شاہ والی ہند
پور	پور بہار جامی	.	جام	خراسان	اباقاخان والی فارس
<p>۱۰ ملا بیدی، معاصر محمد درویش پلوان مولوی جامی بہت شاعر سخندان بودہ ۱۲</p> <p>۱۱ ملا بیکسی، از ملازمان محمد حکیم میرزا بودہ بہت ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا ابوالحسن، از خوشنشان میرزا ابوالعالی نیشاپوری در زمان شاہ سلیمان صفوی فوت شدہ ۱۲</p> <p>۱۳ ملا محمد جعفر بیگ، در زمان اورنگ زیب در ہندوستان بودہ دیوان شعر ترتیب دادہ،</p> <p>ابیات خوب از وی بہ نظر رسید ۱۲</p> <p>۱۴ شاہ خلیل اللہ، خلف الصدق خلیفہ ابراہیم ست مطالب عالیہ تصوف را در رباعیات موزون کردہ بہت ۱۲</p> <p>۱۵ پور بہار، از معاصرین بدرالدین جاجرمی بدرالدین کرمانی ست شاگرد میررکن الدین قبائی</p> <p>جنازی ست از خواجہ شمس الدین صاحب دیوان نواز شہادیدہ، در ہجو دہزل قوت تمام داشت ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
پیامی	شیخ عبدالسلام	.	لار	فارس	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
باب تا فوقانی					
تأثیر	میرزا محسن	.	صفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
تاج	رئیس تاج الدین	.	سرخس	خراسان	.
تاج	میرزا تاج	.	تبریز	عراق عجم	.
تجلی	ملا علی رضا	سنه ۸۰۶	یزد	ر	شاه جهان والی هند
تجلی	محمد محسن	.	صفهان	عراق عجم	.
<p>له شیخ عبدالسلام از شاگردان علامه دانی بوده مدتها وزارت شاه علارالملک ابن نورالدین لاری کرده عاقبت معزول شد و از وطن بدکن شتافته بخدمت نظام شاه درجه امارت یافت</p> <p>له میرزا محسن شاعر شیرین مقام است دیوانش به هزار بیت است مدتی وزارت یزد باو مفوض بود مقدار ننته صفهان فوت کرد ۱۲</p> <p>له تاج الدین رئیس سرخس بوده در نظم و شعر صاحب قدرت است ۱۲</p> <p>له ملا علی رضا در فضیلت کلمات یگانه دوران بود از تلامذه آغا حسین خوانساری است اکثر در صفهان با فاده مشغول می بود در او اهل مشیاب بهند آمده در گجرات بالما نظیری رفقت داشت ۱۲</p> <p>له محمد محسن اعمی مادر زاد بود در علم و عمل نظیر نداشت و در شعر شناسی منفرد زمان بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
تختیر	شرف خاں	.	.	.	.
تراب	میرزا ابوتراب	۱۱۵۳	اصفهان	عراق عجم	فرخ سیربادشاه والی هند
ترابی	ملا ترابی	.	بلخ	خراسان	امام قلی خان الی بلخ
تشی	حاجی محمد ابراهیم	.	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
تشبیه	میر علی اکبر	.	کاشان	عراق عجم	"
تضیف	حاجی محمد طالب	.	اصفهان	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
تغییم	ملا محمد تقی	سنه	مازندران	طبرستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
تغییم	شاہ تغیم	.	قم	عراق عجم	.

۱۲ له ابن محمد طاهر است

۱۲ ملا ترابی، شاعر سنجیده بود، امام قلی خان الی بلخ ویرا بزرگشید

۱۲ حاجی محمد ابراهیم، هندوستان آمده، با سحر الزمان الهی می بود، سرود مولانا قاسم کاهن و

۱۲ شاکر دهمی است، بابا افضل مصحح تهاذمت

۱۲ میر علی اکبر، چهل سال در مملکت هند بسر کرده، صاحب دیوان است، بابا افضل مصحح بود

۱۲ حاجی محمد طالب، بهند آمد

۱۲ ملا محمد تقی، در غزلهای طرحی شریک موزونان می بود، و در سبک نجوم خالی از

مهارت نبود ۱۲

۱۲ شاکر دهمی را صاحب است، و بهند آمده ۱۲

شخص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
تقی ^{۱۰}	میر تقی اوحدی	سنة ۵۰۰	صفهان	عراق عجم	شاه جهان والی هند
تقی ^{۱۱}	حکیم تقی الدین	.	تم	.	.
تقی ^{۱۲}	ملا تقی	.	نیشاپور	خراسان	جلال الدین کبیر والی هند
تقی ^{۱۳}	آقا تقی معرفت	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
تکمیل ^{۱۴}	سید ضاخان	.	کرمان	خراسان	محمد شاه والی هند
تمنا ^{۱۵}	میرزا محمد علی	سنة ۶۰۰	کابل	خراسان	فرخ سیرباد شاه والی هند
<p>۱۰ میر تقی اوحدی از اولاد تقی اوحدی بیانی هست در اصفهان متولد در اردیبهشت شاه عباس زمان صفوی ملازم رکاب بوده بهند هم آمد - تذکره مسمی به عرفات که مرزفات بسیار دارد تألیف نموده شتمبر ششم هزار بیت و باز از آن انتخاب کرده هست و آن را کعبه عرفان نام نهاده ۱۲</p> <p>۱۱ حکیم تقی الدین از مشاییر عراق است ۱۲</p> <p>۱۲ ملا تقی، از اقوام ملا نظیری است در هند نیز همراه او بسیکرد ۱۲</p> <p>۱۳ آقا تقی معرفت در عهد جهانگیر بادشاه بهندستان آمد مدتی ملازمت شاهزاده کرده خطاشکسته خوب درست می نوشت، معاصر مرشد نیرودی هست ۱۲</p> <p>۱۴ سید ضاخان از اولاد شاه نعمت الله دلی کرمانی است مطالب عالی تصوف را در کمال تفصیح و تحقیق فهمیده است، امراد سلاطین هند غرض احترام او مرغی داشته اند بادشاه عالم پناه محمد شاه کمال توجه در حق او مبذول میفرمود ۱۲</p> <p>۱۵ میرزا محمد علی در کابل متولد شده، نسبت به با علی مردان خان مرحوم داشت ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
تنها	میرزا عبداللطیف	۱۱۱۶	شهرستان	عراق عجم	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند
تنها	میرزا محمد سعید	۰	قم	»	شاه عباس ثانی والی ایران

باب ثانی

ثابت	میر محمد فضل	۱۱۵۱	اله آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
شانی	ملا محمد حسن	۱۰۶۴	مشهد	خراسان	صاحبقرانی شاه جهان والی هند
شانی	خواجہ حسین	۹۹۶	مشهد	»	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱۰ میرزا عبداللطیف خان شاه کامل خواهرزاده میرزا جلال اسیر است ۱۲
 ۱۱ میرزا محمد سعید خلف حکیم باقر از اطباء شاه عباس ثانی بوده دیوانش متداولست قریب به هزار بیت دارد، گاهی تسبیح تم تخلص میکرد، ابن عم میرزا جلال اسیر است ۱۲
 ۱۲ میر محمد فضل، بخشانی اصل است مولدش در اله آباد بود، بنیره سلامت خان متخلص و ابو برادرزاده نواب بہمت خان است کہ در عهد عالمگیری بمنصب امیر لامرای می پرداخت امرای دارالخلافه اسیرش می کردند و مخوران شهر در جمع شعور سلسلش میدہستند، و اعتنائی گوید کہ تولدش در دارالخلافه دہلی واقع شدہ، دیوانش تقریباً پنج ہزار بیت بودہ بہ شد ۱۲

۱۳ ملا محمد حسن، پسر شانی مشہدی است در عین جوانی فوت کردہ، بہند آمدہ بود ۱۲
 ۱۴ خواجہ حسین، در غفوان جوانی در مشہد مقدس بخدمت سلطان ابراہیم جہاںی صفوی بود، قبل از آمدن بہند بادی و شہت بیاضی مشاعرات مہاجات دہشت در ہندوستان باغوالی فیضی عرفی ہم صحبت بود، عذوبتی کہ در کلام شیخ فیضی است از فیض صحبت خواجہ حسین است مرقدش در لامپور بہت ۱۲

باب چهارم

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
جابر	ملا ابو جابر	.	غزنی	خراسان	سلطان حسین میرزا والی بهرات
جامی	مولانا عبدالرحمن	۹۹۵	جام	..	
جامی	ملا جامی	.	نهادند	عراق عجم	
جاوید	ملا علی	۹۸۵	مازندران	طبرستان	
جایی	ابراهیم میرزا	۹۸۵	صفهان	عراق عجم	
جلی	سید عبدالواسع	۹۵۵	غوجستان	خراسان	سلطان سنجری جوتی والی خوارزم

۱- مولانا عبدالرحمن صاحب تصانیف عالیہ است کہ مدتها موافق عہد ہمش پجاہ چہارمی نمود
 در فن سخوری قدرت بکمال اود امیر علی شیر تاج و فاش گفته کاشف سرالئی بود بیشک زان سبب
 گشت تاج و فاش کاشف سرالک ۱۲

۲- ملا علی در فضیلت و کمالات مشہور ماں بود در اول دانش و آخر جاوید تخلص می کرد
 در اصفهان فوت کرد ۱۲

۳- ابراهیم میرزا از شاہزاد ہای والا گوہر صفویہ است جامع جمیع حسنات صوریہ
 و معنویہ بود روزیک شنبہ چہار دہم ذیحجہ در ۹۸۵ ہجری برادرش شاہ اسماعیل ثانی شہید کرد ۱۲

۴- سید عبدالواسع در فن خویش گایہ دوران است تا حال کسے را از شعر اشیدہ
 سخوری اود دست نداده مداحی سلطان سنجری جوتی می کرد دیونش قریب بہ ہشت ہزار
 بیت است ۱۲

مخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
جذلی	میرزا جذلی	.	خوانسار	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه الی هند
جرات	میر موسوی خاں	۱۱۴۵ هـ	اوزنگ آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
جسمی	ملاحسمی	.	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
جعفر	جعفر بیگ	.	"	"	"
جعفر	ابوالحسن جلال الدین	.	قزاقان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
جعفر	میر جعفر	.	کاشان	"	"
جعفر	قوام الدین	۱۰۲۱ هـ	قزوین	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جعفری	میر محمد جعفر	.	تبریز	"	شاه طهماسب ماضی الی ایران
<p>۱۰ میرزا جذلی از کائنات زاد های خوانسار است ۱۲</p> <p>۱۱ میر موسوی خاں گیلانی اصل است پدرش محمد شیخ در اوزنگ آبادی بود، خودش با نظام الملک آصف جاه ببری برد، صاحب استعداد و دشت نویسی ممتاز بود ۱۲</p> <p>۱۲ ملاحسمی جسم سخن آجان است در عهد اکبر شاه و جهانگیر شاه هند آمدن ۱۲</p> <p>۱۳ ابوالحسن جلال الدین از افاضل عالی مقدار و شعرای فصاحت شعار بود، شرحش بر قصائد انوری مشهور امصار است، و اعستانی تخلص می آید ابوالحسن نوشته ۱۲</p> <p>۱۴ میر جعفر، مکتب دار از خوش نشان کاشان است، در عهد شاه عباس ماضی بوده ۱۲</p> <p>۱۵ میرزا قوام الدین آصف خان خلف میرزا بدیع الزمان است، در اول حال هند آمدن ترقیات کرد، از شاه سیلیمان شان هند (اکبر شاه) آصف خان لقب یافته ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عبد
جعفری	میسر خود	.	ساوه	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
جلال	خواجہ جلال الدین	.	شروان	آذربایجان	شاه شجاع دالی فارس
جلال	جلال الدین	.	زواره	عراق عجم	صاحبقران بانی شاهجهان دالی ہند
جلال	ملک جلال الدین	.	سیتان	خراسان	شاه عباس ماضی دالی ایران
جلال	سید جلال الدین	.	یزد	عراق عجم	سلطان مظفر دالی فارس
جلال	خواجہ جلال الدین	.	اردستان	"	"
جلالی	میرزا قمر الدین خان	.	بیجا پور	ہندستان	"
جمال	جمال الدین عبدالرزاق	.	اصفہان	عراق عجم	جلال الدین خوارزم شاہ دالی خوارزم

۱۱۰۰ خواجہ جلال الدین، از شعراے کامل و اطباءے حاذق بود، در خدمت شاه محمود و

شاه شجاع کمال تقرب داشت ۱۲

۱۱۰۱ ملک جلال الدین، از ملازمان شاه عباس ماضی بود ۱۲

۱۱۰۲ سید جلال الدین، بغایت دانشمند و فہیم بود، وزارت سلطان محمد مظفر دالی

شیرازی کرد ۱۲

۱۱۰۳ جمال الدین عبدالرزاق، پدر خلاق المعانی کمال الدین اصفہانی است، از

اساطین شعر بود، بیشتر اشعارش در مح صاعدیہ اصفہان است، کلیاتش قریب بہت ہزار
بیت میرسد، معاصر قراچ رشید و طوطا و طہیر فارابی و محمد ہنگر و رکن الدین معوید ارتقی و اشہری

و تاجیک بلقانی بہت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
جمال ^۱	میر جمال الدین	۰	خجند	خراسان	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
جمال ^۲	میر جمال الدین	۰	همدان	عراق عجم	
جمال ^۳	شیخ فضل الله	۹۲۲ هـ	دہلی	ہندستان	بابر شاہ والی ہند
جناب ^۴	میرزا ابوطالب	۱۱۳۵ هـ	کشمیر	"	صاحبقرانی شاہجہان الی ہند
جناب ^۵	میرزا فتح الله	۱۱۴۸ هـ	صفہان	عراق عجم	فرخ سیر والی ہند
جنتی ^۶	شیخ زین الدین	۰	"	"	"

۱ میر جمال الدین از استادان سخن بوده، مع جمال الدین عبدالرزاق بسیار کرده،

معاصر طبرقاریابی است، ظہیر مجو او کرده ۱۲

۲ میر جمال الدین از اجلہ اسد آباد (از توابع ہمدان) است از علوم رسمی بہرہ یاب بود ۱۲

۳ شیخ فضل الله از معرفت بہرہ وافی داشت بامولوی جامی، مصححت بوده

دیش در دہلی ست ۱۲

۴ میرزا ابوطالب در فن انشا و حسن خط یگانہ آفاق بود، دیوانے مشتمل بر دوسہ ہزار

بیت دارد، در صفہان فوت و ہما بخاندن شد ۱۲

۵ میرزا فتح الله ولد میرزا امیدی در ترتیب نظم طبعی بغایت قادر داشت ہمہ طور سخن شناس

بود، باخصوص بطرز قدما بسیار میل میکرد، دیوانش بچار ہزار بیت میرسد ۱۲

۶ شیخ زین الدین از اجلہ درویشان صفہان است، کلیاتش قریب بہ ہزار

ست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
جودت	میرزا ایوب بیگ	۱۱۲۵	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
جوشی	حسین بیگ				
جویم	میرزا ارباب بیگ	۱۱۱۸	کشمیر	هندستان	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند

باب حاء

حاتم	حاتم بیگ عطار	.	همدان	عراق عجم	
حاتم	خواجه حاتم بیگ	۱۰۹۰	اردو باد	آذربایجان	شاه عباس ماضی الی ایران
حاتم	مولانا حاتم	۹۹۶	کاشان	عراق عجم	"
حاجی	ملا محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حاجی	ملا محمد حاجی	.	طهران	عراق عجم	.

۱۰ میرزا ارباب بیگ اصلش از ایران است تولدش در کشمیر بوده بصفت میرزا ابوطالب

کلمه میرزا صائب در آنجا رسیده در زمان عالمگیر فوت شد ۱۲

۱۱ خواجه حاتم بیگ از اولاد خواجه نصیر الدین طوسی است در کرمان وزیر بکتابش خوان

بعد از آن بوزارت شاه عباس ماضی مقرر شد ۱۲

۱۳ مولانا حاتم، از شعرای مقرر زمان شاه عباس ماضی است در مخنوری صاحب رتب بود،

باجتسم و جشی و فنی و شجاع و نظیر شاعرات مباحثات در میان داشت ۱۲

۱۴ ملا محمد، از افاضل زمان بوده ۱۲

۱۵ ملا محمد حاجی، مرد خوش حالتی بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
حاذق	حکیم کمال الدین	سنه ۷۶۰	گیلان	طبرستان	صاحبقرانی شاهجهان اولی سنده
شارنی	شیخ الاسلام حارثی	.	بلخ	خراسان	.
جصل	شاه باقر	سنه ۱۱۴۰	تبریز	عراق عجم	جهاگیر شاه والی هند
حافظ	خواجہ شمس الدین	سنه ۷۹۱	شیراز	فارس	شاه شجاع والی فارس

له حکیم کمال الدین خلف حکیم بهام ابن مولانا عبدالرزاق ست کمال قابلیت داشت
اشعار خوب گفته در خدمت صاحبقران ثانی شاهجهان می بود ۱۲

شیخ الاسلام حارثی، قدوه ارباب طریقت است محمد عوفی گوید در عالم سخن تپه بلند
داشت من از خدمت می استفاده نموده ام در برج اہل بیت سالت بزبان تازی قصائدش مشہور است
خواجہ شمس الدین، خوش فکر و معانی دیوسف مصرخندانی ست نکلامش شورانگیز انجمن است
و سوز سینه اش آتش زن خرمها، در ابتدائی حال دامن سعی با کتاب علوم برزده بپایه اعلای فضیلت
ارتقا نمود، کسب علم تصرف از شیخ عطار نیشاپوری که از مشایخ آن زمان بود نمود -
از شعرای صوفیه صافیه است کلامش از غایت صفا آب لال ست از نهایت آبداری سبک لال،
از چاشنی درد و مشرب لذتے دارد، حقائق و معارف الہیہ پرده نشین استعارات مجاز کرده و
معانی خاص ابیبارت خط و خال بر آورده تا نظر برنا محررے بر رخساره حالات ایشان نفیقد و جمال
حال از چشم ناخمان محفوظ ماند، چون در سخن او اثر تکلف نیست فال دیوانش از غیب خبر میدهد
لسان الغیب لقب یافته، در ۷۹۱ و بقول بعض در ۷۹۲ از عالم فانی رفت در خاک مصلائی
مردون گشت خاک مصلائی ماده تاریخ اوست ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عهد
حاکم	حکیم بیگ خان	۱۱۸۲ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
حالتی	قاسم بیگ افشار	سنه	طهران	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حالی	سید عبد الله	.	اصفهان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حالی	شمس الدین	.	یزد	"	"
حالی	میرزا حالی	.	بخارا	خراسان	"
حالی	آمال الدین میرزا	۹۲۸ هـ	هرات	"	سلطان حسین میرزا والی هرات
حامدی	میرزا حامد	..	قم	عراق عجم	طهماسب شاه ماضی والی ایران
حامدی	ملا حامدی	.	شوشتر	فارس	شاه عباس ماضی والی ایران
حائری	ملا حائری	.	یزد	عراق عجم	"
حبیب	میرزا حبیب	.	شوشتر	فارس	"

۱- قاسم بیگ افشار از مشاهیر شعرای شاه طهماسب صفوی است از علوم صاحب بود
اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۲- سید عبد الله، متبع اوضاع میرزا صائب است تخلص نیز از ایشان یافته، دیوان قصیده
و غزلش تخمیناً بست هزار بیت باشد ۱۲

۳- شمس الدین از جمله افاضل زمان شاه عباس ماضی بوده ۱۲

۴- میرزا حامد از شعرای زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

۵- ملا حامدی از افاضل و در شاعری کامل بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عهد
حبیب ^{۱۰}	خواجه حبیب الله	.	اصفهان	عراق عجم	
حبیب ^{۱۱}	میراجیب الله	.	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حجت	میرزا مهدی	.	مشهد	خراسان	
حرفی ^{۱۲}	ملاحرفی	۹۷۰ هـ	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفی الی ایران
حزین ^{۱۳}	شیخ محمد علی	۱۱۸۰ هـ	"	"	سلطان حسین صفوی الی ایران
					محمد شاه والی هند
حزنی ^{۱۴}	تقی الدین	۹۷۷ هـ	"	"	شاه طهماسب صفوی والی ایران
حسابی ^{۱۵}	میرزا سلیمان	.	نطنز	عراق عجم	شاه عباس صفی والی ایران

۱۰ خواجه حبیب الله، از قضاة ترک اصفهان و فضل عالیشان بود ۱۲

۱۱ میراجیب الله، برادر میراجعلی الله عشق و علم نیر ادا و دست در زمان شاه سلیمان صفوی در شیراز بجا رحمت الهی^{۱۲} پیا

۱۲ ملاحرفی، خواهرزاده ملاکیسی است ۱۲

۱۳ شیخ محمد علی، صلش از لایحان است و در اصفهان نشو و نما یافته، در بعضی علوم مهارت داشت و جامع انواع طرز سخن در عهد خود بود، در ادب و اسطر علم هندوستان سید، در بنارس در گذشت و در تکیه پنجه شاه مدفون گشت ۱۲

۱۴ تقی الدین، قدوة فضلا و کعبه بلغا و شعر ابد از شعرای زمان شاه طهماسب صفی شاه عباس صفی^{۱۵}

بود، اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۱۵ میرزا سلیمان، در فضیلت موسیقی صاحب نگاه بود و در طرز سخنوری گمانه^{۱۶} عصر ۱۲

تخلص	نام	سنة و ق	وطن	ملک	عمد
حسرت	ملا سید محمد	.	مشهد	خراسان	محمد شاه والی بهند
حسن	مولانا حسن	.	کاشان	عراق عجم	
حسن	سید اشرف الدین حسن	۵۹۵	غزنی	خراسان	بهرام شاه والی غزنی
حسن	خواجه نجم الدین حسین	۵۳۱	دهلی	هندستان	علاء الدین خلجی و تغلق شاه والی بهند
حسن	ملا حسن متکلم	.	نیشاپور	خراسان	ملک مغزالدین کرت الی هرات
حسن	حسن علی	.	صفهان	عراق عجم	شاه سیلیمان صفوی والی ایران

۱- ملا سید محمد شاعر مشهور و از سادات موسویه مشهد مقدس بود، پدرش میرزا صدرا بهند
آمن تولد سید مذکور در آل بلاد اتفاق افتاد، در صغر سن بهرامی پدر خود ب وطن معادوت نمود، در فن
سخنوری از میرزا احمدی عالی مشهدی تربیت یافته، داغستانی گوید اگر چه شعر او کمتر است اما غزل
و سلاست بسیار دارد ۱۲

۲- سید اشرف الدین حسن، ابن ناصر علوی از اهل سلوک زهد و صلاح بود، محمد غزنی گوید
"روزی و غطی گفت بهشتا و نیز از کس در پای ممبر او حاضر بودند می گریستند، در مدح بهرام شاه
غزنی قصاید غزل دارد ۱۳

۳- خواجه نجم الدین حسین، از مریدان قدوة السالکین حضرت خواجه نظام الدین اولیا و بلوی
قدس سره، فضائل و کمالاتش از غایت شهرت محتاج بیان نیست صاحب نامه عامره فاش در ۱۳۸۳ هجری نوشته ۱۲
۴- ملا حسن، مشهور به تکلم از ندیمان سلطان غیاث الدین کرت و معاصر مظفر نروی است ۱۲
۵- حسن علی، از اجله اصفهان است ۱۲۰

تخص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
حسن ۱	حسن علی	.	شوش	فارس	.
حسن ۲	قاضی حسن	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن ۳	میرزا حسن خان	.	مشهد	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسن ۴	آقا حسن خان شاملو	سنه ۱۰۰۰	هرات	خراسان	عباس شاه ماضی والی ایران
حسن ۵	حسن علی	.	یزد	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن ۶	تاج الدین حسن	.	رے	"	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حسین	حسین میمانی	سنه ۱۰۰۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حسین	حسین خلف باقو	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۰ ملا حسن علی، خلف ملا عبداللہ شوشتری ست؛ در فضل و کمال ببرد و مشهور دانند ۱۲
 ۱۱ قاضی حسن، بکمال فضائل معروف بود؛ در خدمت اکبر شاه به مراتب عالیہ رسیدہ، مدتها
 صوبہ داری گجرات نمود ۱۲

۱۳ میرزا حسن خان، در اواخر حال در زمان شاه سلیمان صفوی بہمات دیوانی مشغول بود؛
 آخر در مشهد مقدس بعبادت پرداختہ در گذشت ۱۲

۱۴ آقا حسن خان شاملو، ولد حسین خان، بعد از پدر ب حکومت ہرات مرفراز گردید، میرزا ملک شرفی
 و میرزا فیضی ہروی و ملا اوجی از مصاحبان وی بودہ، دیوانش قریب بسہ ہزار بیت بہت ۱۲

۱۵ حسن علی، بہند آدن، باز بایران رفت، خوش صحبت بود ۱۲

۱۶ تاج الدین حسن، شاگرد مولانا میرزا جان شیرازی ست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
حسین ^{له}	خواجه حسین	۹۴۹هـ	مرو	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
حسین ^{له}	آقا حسین	۱۰۱۰هـ	خوانسار	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسین ^{له}	تاج الدین حسین	.	اصفهان	"	"
حسینی ^{له}	سلطان حسین میرزا	۹۱۱هـ	هرات	خراسان	"
حسینی ^{له}	میر حسینی نادات	۹۱۸هـ	"	"	هلاکو خان والی خراسان
حسین	مولانا حسین	.	اردبیل	.	شاه طهماسب صفوی والی ایران

۱۰ خواجه حسین، حکم اکبر شاه ترجمه سنگاسن ششی در نظم نموده ۱۲
 ۱۱ آقا حسین، اعلم علمای زمان بود، تلمیذ خلیفه سلطان است، تصانیف عالیله دارد،
 اکثر علمای ایران شاگرد اویند ۱۲
 ۱۳ امیر تاج الدین، از اکابر اصفهان است، بزهد و صلاح و تقوی گوشه نشین بوده ۱۲
 ۱۴ سلطان حسین میرزا، ابن منصور میرزا ابن باقر ابن عمر شیخ مرزا ابن امیر تقیور
 صاحبقران است، در ۱۰۰۰۰ بیت تحت شست، کتاب مجالس العشاق از تصنیفات است، دیوان هم
 در ترکی و فارسی دارد، اشعارش در کمال غنویت و چاشنی است ۱۲
 ۱۵ میر حسینی، قدوه ارباب دین صاحب کلمات است، تصنیفات عالیله از دیادگار مانده
 خرقة از شیخ شهاب الدین سروردی قدس سره گرفته، شیخ عراقی و شیخ اوحدی هم صحبت بوده،
 اکثر الرموز و زاد المسافین، و نزهة الارواح، و سوالات گلشن راز از جمله تصانیف مشهور است
 در هرات فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
حشری	ملاحشری	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
حشمت ^۱	امام قلی	۱۲۰۰ هـ	صفهان	"	محمد شاه دالی هند
حشمت ^۲	میرحشمت علی	۱۱۶۲ هـ	دهلی	هندوستان	"
صنوری	میر غزین الله	سنه	قم	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی دالی ایران
حافظ	میرحافظ الله	۱۱۶۰ هـ	صفهان	"	اوزنگ نایب عالمگیر دالی هند
حقیری	شهاب الدین احمد	.	تبریز	"	سلطان حسین میرزا دالی خراسان
حکاک	میرزا منعم	.	شیراز فارس		
حکیم	فضل الله	.	اردستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
حکیم	میرزا جانی	.	سند هندستان		

۱- امام قلی در غرابت کلام از امثال گوی سبقت ربود ۱۲

۲- میرحشمت علی اصل وی از بدخشان است دیوانش قریب بهفت هزار بیت است
بسیار خوش سلیقه و شیرین زبان واقع شده ۱۲

۳- میر غزین الله برادر کوچک اشکی قلی است ۱۲

۴- شهاب الدین احمد پرنیز گاری بود معروف معاصر شاه طهماسب صفوی است
در فن شعر و معما معروف بود و در نظم قصیده و غزل مهارت کامل داشت ۱۲

۵- میرزا جانی از شاگردان مایه دست در نظم سلیقه کامل داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
حمید ^۱	حمید الدین	سنه ۷۶۷	بخارا	خراسان	سلطان بنجرملجی والی خوارزم
حمید ^۲	شیخ حمید الدین	سنه ۷۶۳	ناگور	هندستان	شهاب الدین غوری والی هند
خطله ^۳	حکیم خطله	سنه ۷۶۹	بادش	خراسان	یعقوب بن لیث الی خراسان
حیات ^۴	مولانا حیات	سنه ۷۷۰	کاشان	عراق عجم	جلال الدین کبر شاه والی هند
حیات ^۵	ملاحیات	سنه ۷۷۵	گیلان	طبرستان	...
حیدر ^۶	میر حیدر کلچ	سنه ۷۷۸	هرات	خراسان	شاه طماسپ صافی والی ایران
حیدری ^۷	میر حیدر	سنه ۷۷۸	تبریز	عراق عجم	جلال الدین کبر شاه والی هند
<p>۱- حمید الدین ابن استاد و معنی بخاری است بغایت شوخ طبع و زیرک تیزال و حکیم موعی ایچ کرده</p> <p>۲- شیخ حمید الدین از کبار طبقه علیه صوفیه است مولود فندش ناگور است بنجد مشیخ شهاب الدین</p> <p>سهروردی رسیده و خرقه از خواجیه معین الدین حشمتی یافته ۱۲</p> <p>۳- حکیم خطله از استادان قدیم است گویند از دی پیشتر کمتر شعرا سی گفته اند از شعرا سی آل لیث بود</p> <p>۴- مولانا حیات از شعرا سی زمان شاه طماسپ صفوی بوده تعلق اود حدی نوشته که من اودا</p> <p>دین ام در هند وفات یافته ۱۲</p> <p>۵- ملاحیات در زمان کبر شاه هند ام یکبار جهانگیر بادشاه اودا بر کشید بتقلیدش شاه جهان</p> <p>ماضی حیات کاشانی را بر کشید ۱۲</p> <p>۶- میر حیدر کلچ با آنکه اخی بود در میدان فصاحت گوی از بگنان می ر بود ۱۲</p> <p>۷- میر حیدر از شاگردان مولانا لسانی است با وحشی مباحثات دشت در برابر هموال لسان لیث</p> <p>تبریزی اشعار مولانا لسانی را تفسیرهای خوب کرده است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عهد
خیرتی	ملاحیرت	۹۶۱ هـ	تون	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران

باب خاء

خاری	ملاخاری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خازن	میرزا شریف	۰	"	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
خاقانی	حسان العظمی	۵۸۲ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان محمد چلبیجی والی ایران
خاکی	میرزا جانی	۰	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خالص	سید حسین	۱۱۲۲ هـ	اصفهان	عراق عجم	اوزنگ سب عالمگیر والی هند

له ملا حیرت اصلش از اوارز نهندت پیوسته به جواهل سنن قصائد میگفت که نمی توان دید
در گاشان از بام کاروانسرای اقداد و ببرد، در زمان شاه طهماسب ماضی از وطن گریخته به ایران آمد
و بملازمت شاه مشرف ماند ۱۲

۵ ملاخاری از عزیزان عهد اکبری بوده است ۱۲

۵ میرزا شریف از تبار روه صفهان است و وزیر یوسف خان بختیاری بود ۱۲

۵ فضل الدین در میان عجم با اتفاق خردمندان و سخنوران مجکوم گوی شاعر پی افکنده است
احدے را عدیل خود نمیدانست مگر حکیم مرحوم سنائی غزنوی را، در او اهل حال خفایقی تخلص میکرد، بالاخر از
خاقان کبیر شروانشان الپ اسلا سلجوقی خاقانی لقب یافته، و در تبریز فوت کرده و در سرخابت نوش ۲

۵ میرزا جانی، از اعظم زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

۵ سید حسین در زمان عالمگیر بنده آمده بخطاب امتیاز خان متا ز گردید دیوانش بسنه اربابیت

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عبد
خالص	فخرالدین	.	هرات	خراسان	
خالصه	فخرالدین	.	مرو	"	سلطان سنجری و والی خواندم
خروش	حسین بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
خسرو	امیر ابو الحسن	۹۲۵	دهلی	هندوستان	سلطان غیاث الدین بلبن و تغلق شاه والی هند
خضالی	مولانا حیدر	.	تون	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
خضری	ملا خضر	.	تبریز	عراق عجم	
خضری	ملا خضر	۹۲۵	لار	فارس	شاه عباس صفوی والی ایران

۱. فخرالدین از افضل دانشمندان و با حکیم انوری دوستی بسیار داشته ۱۲
 ۲. حسین بیگ در عهد شاه عباس ماضی به مرتبه مارت رسید و کمال قابلیت داشت ۱۲
 ۳. امیر ابو الحسن امیر خوار و خسر و بلخ است بعضی از افکار بلاغت اشعارش بیان شده
 که هر یک با صد هزار بیت برابری می کند اصل امیر خسرو از اترک است هشتاد و چهار سال عمر یافت
 خیالات امیر خسرو از مثنوی دیوان قصائد و غزلیات از چهار صد هزار بیت بیشتر بود طوطی شکر قندیل
 ماده تاریخ فوت او است ۱۲

۴. مولانا حیدر بهندوستان آمد بلازمست مهابت خال بصری برد ۱۲
 ۵. ملا خضر معاصر حاجی است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
خطاط	فخرالدین	.	هرات	خراسان	.
خطای	شاه اسماعیل صفوی	۹۳۰ هـ	صفهان	عراق عجم	.
خلقی	ملا خلقی	.	شوش	فارس	جلال الدین اکبر شاه والی هند
خلقی	میر محمد یوسف	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
خلیل	سلطان خلیل میرزا	۸۱۰ هـ	سمرقند	"	.
خلیل	میرزا باقر	.	کاشان	عراق	شاه سلیمان صفوی والی ایران
خواجو	ابوالعطا ملا محمود	۵۳۰ هـ	کرمان	خراسان	سلطان ابوسعید خان والی فارس

۱۰ شاه اسماعیل صفوی از شهر ایران ابن سلطان حیدر حسینی صفوی است در فارسی و ترکی

صاحب دیوان است ۱۲

۱۱ ملا خلقی از شاهان اکبر شاه بود، آخر بشیر از مرگت کرد ۱۲

۱۳ میر محمد یوسف به تجارت معیشت می کرد ۱۲

۱۴ سلطان خلیل ابن میران شاه ابن امیر تیمور صاحب قرآن است بعد از امیر تیمور بر سریر سلطنت

سمرقند جلوس فرمود، در نظم کمال قدرت داشته ۱۲

۱۵ میرزا باقر، در شهر مقدس ساکن بود و به نجافت شد دیوانش چهارده هزار بیت است ۱۲

۱۶ ابوالعطا ملا محمود، مرید شیخ علامه الدین سمنانی و مراح سلطان ابوسعید خاں بوده،

معاصر شیخ سعدی است صاحب دیوان است مثنوی روضه الانوار در جواب مخزن الاسرار گفته د

مثنوی بهایون بتامی در بغداد گفته، خواجگاهش قلعه اکبر بشیر از است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمد
خواجہ خیال	میرزا غیاث	.	ہرات	شیراز فارس	شاہ عباس ماضی والی ایران

باب ۵

داعی	ملا داعی	.	انجمن	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
داعی	شاہ داعی الی اللہ	۸۶۵ھ	شیراز	فارس	شاہ شجاع والی فارس
دانش	میر رضی	۱۰۶۵ھ	مشهد	خراسان	صاحبقرانی شاہجہاں والی ہند

۱۱ داغستانی در تذکرہ خود ذکر او کرده ۱۲

۱۱ میرزا غیاث، خلف الصدق میرزا صدر او نوادہ میرزا قردامادست، بہمطویر سخن آشنای

بود، در نظم کمال قدرت داشت و در فضل عرفان نمونہ جد خود بود ۱۲

۱۱ ملا داعی مرد صوفی منش برادر ملک طیفور بہت، بیشتر در کاشان بہر میکرد ۱۲

۱۱ شاہ داعی الی اللہ مولودہ دانش شیرازست، از کاملان محقق و اصلمان حق بود

معاصر شاہ نعمت اللہ دلی و حافظ شیرازیست، علم حدیث از ابن حجر فراگرفت، دیوانش پنجہ ہزار بیت بودہ باشد، شش مثنوی مسی بہ سببہ منظومست، و ہشتونوی مولانا روم شرح نگاشتنہست،

مرقدش خارج شیراز یازگاہ اہل رازست ۱۲

۱۱ میر رضی، از ارباب دانش و کمال بود، بہند آمدن در خدمت شاہجہاں نوازش یافت،

و آخر بطن بازگردید ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
داود ^{۱۰}	میرزا داود	۳۳۳	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
درکی ^{۱۱}	ملا درکی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
درویش ^{۱۲}	غزیر الله	.	توفین	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان
دستو ^{۱۳}	میرزا رفیع	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه الی هند
دقیقی ^{۱۴}	استاد ابو منصور	۳۴۴	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غنی
دوست ^{۱۵}	دوست علی	.	سبزوار	"	سلطان حسین مرزا الی خراسان
دولت ^{۱۶}	دولت شاه	۳۵۵	سمرقند	"	"

۱۰ میرزا داود، خلف الصدق میرزا عبد الله عشق است در وفور فضل و کمال یگانه زمان خود بوده،
 اشعار آید از او بیادگار است مدتی بتولیت مشهد مقدس میرزا بود ۱۲
 ۱۱ ملا درکی، از شاعران مقرر زمان معاصر شاه عباس است ۱۲
 ۱۲ غزیر الله، در فن پنخوری کمال داشت از ندای مجلس سلطان یعقوب، هفت هشت هزار
 بیت دارد، معاصر مولوی جامی است و منکر کمال اشاعی او است ۱۲
 ۱۳ میرزا رفیع، در حکمت صاحب تنگاه بود، همراه شیخ محمد خاں نهند آمد و از اصف خان
 نواز شن یافته ۱۲
 ۱۴ استاد ابو منصور، ملک الشعراي عهد سلطان محمود غزنوی است کتاب گرشاسبیه
 از دست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
دوانی	علامه جمال الدین	۹۰۸ هـ	دوان	گازرون	ابوسعید بن درحال الی فارس

باب ذ

ذره	میرزا عبد الله	۱۱۳۷ هـ	صنها	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
ذکی	لطیف الدین مرغی	.	تبریز	"	"
ذکی	ملا ذکی	۱۱۳۷ هـ	همدان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
ذوقی	علی شاه	.	اردلان	"	"
ذوقی	محمد امین تیرکان	۱۱۴۹ هـ	کاشان	"	شاه طهماسب ماضی الی ایران

له علامه جمال الدین معاصر صدر شیرازی است که در سنه ۹۰۸ هـ فوت شد و علامه دوانی را بتخصیف
تخلص کرده است دوان از توابع گازرون است سالها در شیراز تحصیل علوم کرده مسلم عهد شد،
صاحب تصانیف عالییه است ۱۲

۱۱ میرزا عبد الله فرزند ملا محمد باقر مجلسی است طبعی در کمال سخن شناسی دشت در بلده خرم
فوت شد، مادر رمضان ماده تاریخ فوت اوست ۱۲

۱۲ ملا ذکی معاصر شکوه بهرانی و شاگرد ابراهیم بهدانی است ۱۲

۱۳ علی شاه، اگر چه از کسب علوم بی بهره بود، اما در بخوری مرتبه عالی دشت و قی حکیم شفا
از وی بنجیده شد صدر باغی در حوا گفته، ذوقی اصفهانی و از روستانی یک است ۱۲

۱۴ محمد امین، با کمال فضیلت و پرینگی در عالم بخوری چون قباب عالی بی مثل بود، از شاگردان
میرزا جاجان شیرازی است بخندی در فراسان فارس و عراق سیاحت کرده در قصبه لاجان فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
ذوالفقار	سید قوام الدین حسینی	۹۷۹ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان محمد بن تکیش والی عراق و فارس
زهینی	میر حیدر	.	صفهان	عراق عجم	ابراهیم عادل شاه والی بجاپور

باب ر

رابعه	رابعه	.	بنخ	خراسان	امیر نصیر بن احمد سنائی والی خراسان
رازی	میر عسکری عاقل خان	۱۱۰۵ هـ	خواف	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
رازی	مولانا رازی	.	شیراز	فارس	سام مرز صفوی والی ایران
رازی	زمانای نقاش	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۰ سید قوام الدین حسینی معاصر خاقانی و فلکی شرنانی و جمال اصفهانی است، مدفنش در مقبره الشعرا سرخاب است ۱۲

۱۱ میر حیدر در خدمت عادل شاه می بود ۱۲

۱۳ رابعه، زین القرب بنت کعب صاحب نایق هر دو زبان زری در می بود، در مرد ولعت شعا آبدار بسیار گفته است آخر زمان سامانیه دریافت و معاصر آل بابویه و رودکی بود ۱۲

۱۴ میر عسکری عاقل خان در خدمت عالمگیر بادشاه کمال اقتدار داشت قصه پرماد است از هندی بفارسی نقل نموده است، دوره شنوی دیگر هم گفته، اما شعرش چندان نکند رود، اصلش از خواف است

۱۵ در هندی متولد شده، ناصر علی سر هندی ماده تیغ فوت او ناظم عادل بود، گفته ۱۲

۱۶ مولانا رازی سام میر اصفوی در تذکره خود موسوم به نجه السامی ذکر کرده است ۱۲

۱۷ زمانای نقاش، در اول حال انور تخلص میکرد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	غمد
راشخ	میر محمد زمان	۱۱۸۵	سرهند	هند و سیان	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
رضی	فصاحت خاں	.	.	.	(از بہار عجم)
رافعی	ابوسعید بالویہ	.	قزوین	عراق عجم	سلطان منوچہر سلجوقی والی سرودا
رافعی	عزالدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
راقم	میرزا سعید الدین	۱۱۸۵	مشہد	"	شاہ سلیمان صفوی والی ایران و شاہ جہاں والی ہند
راہب	میرزا جعفر	۱۱۶۶	اصفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران و اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند

۱۔ میر محمد زمان از مردم سرہند بودہ در آخر عہد عالمگیر بادشاہ در سرہند فوت گردید مادہ تاریخ از سر خوش بہ خود گفت بادل کہ را سخ برد ۱۲

۲۔ ابوسعید بالویہ خاقانی مدح وے کردہ است ۱۳
 ۳۔ عزالدین مولدش اسفرائین است اما بعضے از سب وارش گفتہ اند محمد عونی گوید کہ از روستا خراسان
 ۴۔ میرزا سعید الدین خلف خواجہ عنایت است باید ر خود بہند آمد و آخر در زمان شاہ سلیمان صفوی بہ منصب وزارت سرفراز گردید، مدوح عظیمائے نیشاپوری و شوکت و مقامائے مشہدی است ۱۲

۵۔ میرزا جعفر طباطبائی، تولد وے در اصفہان است، نوادہ فاضل مرحوم میرزا رفیع نائی است، در اقام شعر و تاد زمان است، میرزا امام قلی برادر اوست کہ با آزاد بلگرامی در سفر لاہور رفیق طریق بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
راج	میر محمد علی	۱۱۵۰	سیالکوٹ	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند
رباعی	شیخ رباعی	.	مشہد	خراسان	شاہ طہماسپ یاضی الی ایران
ربیع	ملایع	.	ابہر	عراق عجم	
رجائی	خواجہ سیف الدین محمود	۹۶۲ھ	صفہان	"	شاہ طہماسپ یاضی الی ایران
رحیمی	زین العابدین	.	تون	خراسان	
رحیمی	عبدالرحیم خاں	.	آگرہ	ہندوستان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
رسمی	رسمی قلندر	.	یزد	عراق عجم	
رشدی	ملارشدی	.	قم	"	شاہ طہماسپ یاضی صفوی الی ایران
ریشکی	محمد محسن بیگ	.	ہمدان	"	"

۱۔ میر محمد علی از سادات سیالکوٹ بود، مرد قلندر مشرب بوده و در شهر خود بسری برد،

۲۔ رفت راج بعالم باقی، تیاج فوت دوست ۱۲

۳۔ خواجہ سیف الدین محمود، در سنخوری بے نظیر بوده ۱۳

۴۔ زین العابدین، از سادات حسینی بود ۱۴

۵۔ عبدالرحیم خاں خانخاناں، در انشای نظم و نثر لغات ثلاثہ ہندی ترکی و فارسی

کمال مهارت داشتہ ۱۵

۶۔ محمد محسن بیگ در میدان سنخوری گوی از دیگران بردہ در عهد شاہ طہماسپ یاضی صفوی

در تبریز عسکری شدہ و ہم در آن جا کشتہ شد ۱۶

تخلص	نام	سند و مقام	وطن	ملک	عهد
رشید	رشید الدین طوطا	۵۷۸ هـ	بلخ	خراسان	جلال الدین بخرسجوتی والی خوارزم
رشید	خواجه رشید الدین	.	همدان	عراق عجم	سلطان محمد خدابنده الی ایران
رشیدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنی
رضا	میر محمد رضا	.	خوانسار	عراق عجم	.
نیل	نابیک	.	همدان	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رفیع	میخدا	.	گیلان	طبرستان	.
رفیع	میر محمد رضا	.	صفهان	عراق عجم	.

۱- رشید الدین طوطا، جامع اکثری از فضائل و منیر بود، اندک شعر و فصاحت بلاغت استادی
 او اعتراف دارند، معاصر ادیب صابرو الوری و حکیم سوزنی است ۱۲
 ۲- خواجه رشید الدین، از وزیرای جلیل القدر است، جامع رشیدی از مصنفات است، بغایت
 فیم و دانشمند و نیک اندیش بود، در تمام وزارت ارغون خان سلطان محمد خدابنده به سر برده ۱۲
 ۳- استاد ابو محمد، معاصر مسعود سلطان و عمیق بخاری و لولوی و کلامی و نجیبی و سپهری و جوهری
 و سعدی و علی شطرنجی و علی تائیدی و یحیی فرغانی است، مثنوی مبرور و قافا از دست ۱۲
 ۴- آقا رضا، به اکثر مراتب علمیه مربوط و سلیقه سقیم و فطرت عالی داشت، در ایام هیتلا
 افغانه بر حمت ایندی در پیوست ۱۲
 ۵- میرزا محمد رضا، خلف اخوند آباد مجلسی است، در فقه و حدیث و تفسیر سیره وانی داشت،
 به شعر و انشا بسیار مانوس بود، انشای مسمی بهراج النفس در کمال ثنات از دست در ایام هیتلا
 افغانه در صفهان در گذشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
رضا	آقا رضا پاشا	۰	صفهان	عراق عجم	.
رضا	میر محمد رضا	۰	قم	..	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رضائی	.	۰	صفهان	..	.
رضی	میر رضی	۰	ارتیمان	..	شاه عباس ماضی والی ایران
رضی	رضی الدین	۰	نیشاپور	خراسان	سلطان اربابان سلطان محمد خوارزمشاه
رضی	شیخ رضی الدین علی	۴۷۳ هـ	اسفراین	..	سلطان محمد خوارزمشاه
رضی	رضی الدین بابا	۰	قزوین	..	ابا قاسم بن ملا کوکال
رضی	قاضی حسن	۵۲۴ هـ	صفهان	..	جلال الدین اکبر شاه والی هند
<p>آقا رضا پاشا، هشت تارزه عباس آباد صفهان است، بهم تخلص میکرد، میرزا طاهر نصیر آبادی شاعر از وفات کرده، بولایت روم رفته چندی پاشای مصر گردید، آخر العمر در جرم کعبه مجاز شد ۱۲</p> <p>میر رضی، پدر مرزا ابراهیم ادهم ارتیمانی است که در عهد شاه جهان بوده، اشعارش در نهایت غدوبت و ششگی واقع شده ۱۲</p> <p>رضی الدین، داغستانی گوید که صیت دانش استادی و از مشرق تا مغرب سین ۱۲</p> <p>شیخ رضی الدین، لالا، از مریدان شیخ نجم الدین کبری است، گویند از یک صد و شصت چهار شیخ فرقه گرفته و در هند صحبت بابا رتن جوگی را دریافته، ابن عم حکیم سنائی غزنوی است، در صفهان فوت کرد و بهما نجا مدفون شد ۱۲</p> <p>قاضی حسن، در حدت ذهن و دقت فم عجب بود و روزگار بود و فقره که از نظم و شعر بروی خواندند، بے تامل گفته که چند حرف است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
رفع ۱۰	رفع الدین	۰	کرمان	خراسان	۰
رفع ۱۱	رفع الدین	۰	ابهر	عراق عجم	سلطان محمود غازان خان والی صنفان
رفع ۱۲	میرزا حسن بیک	سنه ۱۰۲۵	مشهد	خراسان	شاه بهمن والی بهند
رفع ۱۳	عبدالعزیز	۰	لنجان	عراق عجم	جلال الدین خنج ازرم شاه والی خوارزم
رفع ۱۴	ملا رفع	۰	شهرستان	»	شاه عباس ماضی والی ایران
رفع ۱۵	میرزا رفع	۰	نابین	»	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رفع ۱۶	میرحیدر معالی	سنه ۱۰۲۵	کاشان	»	جلال الدین اکبر شاه والی بهند
<p>۱۰ رفع الدین از دراستگان بود، گویند طبع دقیق یاس از حقیقت اشیا را گاهی داشته ۱۲</p> <p>۱۱ رفع الدین معاصر کمال صفهانی و اثیر ادانی است ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا حسن بیک، اصلش از قزوین است، مدت باقامت مشهد مقدس فی خیر است اندوخت، لهذا به مشهدی علم گردید ۱۲</p> <p>۱۳ عبد الغفری، معاصر کمال صفهانی و از ازان اوست، اثیر ادانی توصیف مخموری استاد او بسیار نموده، در صفهان فوت شد، ۱۲</p> <p>۱۴ ملا رفع، در زمان شاه عباس ماضی بنصب احتساب ممالک سرفراز بود ۱۲</p> <p>۱۵ میرحیدر معالی، معاصر ششم کاشی و وحشی یزدی غیرتی فنی و حاشی کاشی است، در فن پانچ و معما سرآمد و دگر خود بود، نزد سلاطین ایران بهند محترم بود، در کاشان فات یافت، میرزا ششم بنمبر خلفه اوست ۱۲</p> <p>عه از توابع صفهان است ۱۲ عه قریب است از مضافات صفهان، ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
رکن له	رکن الدین علاء الدوله	۳۳۴	سمنان	خراسان	سلطان ابوسعید خدری الی فارس
رکن	رکن الدین مسعود	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
روح	میرزا امین	.	شهرستان	"	"
روحانی	حکیم ابوبکر	۴۲۲	سمرقند	خراسان	شمس الدین تیمش الی هند و برهم شاه ابن مسعود والی غزنی
روحی	ملاروحی	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی	سید جعفر	۱۱۵۴	زیرپور	هندستان	شاه عالم والی هند
روقی	ملارونقی	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روزی	محمد بن ابونصر	۴۰۶	شیراز	فارس	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم

له رکن الدین علاء الدوله معاصر شیخ نجم الدین کیری مرشد خواجوی کرمانی است ۱۲

له میرزا امین: مخاطب به میر حله در گوگنده مرئی میرزا حکیم بود ۱۲

له حکیم ابوبکر: شاگرد رشیدی سمرقندی است، معاصر ادیب صابر ورشید و طوطا بود ۱۲۰

له ملاروحی: بسیار خوش طبع و نهال بود ۱۲

له سید جعفر: سید پاک نژاد بود، همواره بتوکل انزو امیکند زانید، اکثر مطالب صوفیه را در رباعیات ادا می کرد ۱۲

له ملارونقی: بهند آید باز بایران بازگشت ۱۲

محمد بن ابونصر بقلی، مولدش قشاد مومنان شیراز است از جمله اولیای عصر بود، در جمیع علوم و فنون کامل بود، تصانیف عالیه در اکثر علوم دارد، در شیراز مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
رودکی	ذی‌الدین عابد	۳۳۰	سمرقند	خراسان	امیر نصیر بن احمد سامانی والی بخارا
رہی	سلطان علی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ریاضی	ملای ریاضی	.	سمرقند	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب ز

زارعی	زارعی کمانچہ	.	.	.	.
زارعی	خاتون زارعی	.	.	.	.
زاهد	میرزا قاسم	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
زجری	ملای زجری	.	.	.	شاه عباس صفوی والی ایران
زلالی	ملای زلالی	۳۳۰	خوانسار	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران

۱۰ **ذی‌الدین عابد** از قدما ی طبقه علیہ بلغا و فصاحت جمیع شعرای زمانہ و خواہ خوان و نگار
 او نیز زبان طبع عرب از عجم کوی کرده و عرب ب فصاحت عجم متعرف ساخت، اکثر سے از شعرا عالمیقدار
 ملح و سے کرده اند ۱۲

۱۱ **ذی‌الدین عابد** نوشتہ کہ بسیار با صحبت دہشتہ ام ۱۲
 ۱۳ **خاتون زارعی** از پرده نشینان ایران است او در معنی گوی بلاغت بچوگان لفظ سخن از میدان
 ۱۴ **ملای زلالی** شاگرد جلال اسیر و معاصر میرزا و داماد و مداح اوست، هفت مثنوی دارد -
 محمود و ایاز، آذر و سمندر، شعله دیدار، میخانه ذره و خورشید، حسن گلوسوز، سلیمان نامه، قصائد نیز
 دارد، شیخ عبدالحجین کمره در مہند دیوانش را ترتیب و طغرای مشہدی بر آن بیاجہ نوشتہ ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عبد
زمانی	ملا محمد زمان	۱۰۲۱	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
زمانا	میر شاکلی نقاش	.	اردستان	"	"
زمانا	میر محمد زمان	.	هرات	خراسان	"
زین	حکیم زین الدین محمود	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
زیستی	سید حسن	.	نطنز	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران

باب س

سابق	حاجی فیض بیگ	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ساغی	.	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
سامری	.	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
ساک	محمد ابراهیم بیگ	.	قزوین	"	صاحبقرانی شاه جهان الی هند

له ملا محمد زمان گویند دیوان نواجید را تهای جواب گفته و بنظر بادشاه عصر رساید که دیوان جواب
جواب گفته ام شاه فرمود خدا را چه جواب خواهی گفت ۱۲

له از خوش طبعان زمانه بود ۱۲

له سید حسن با کمال صلاح در نهایت فقر و تنگدستی بسر می برد صاحب آتشکده زینتی را صفهانی نوشته ۱۱

له سامری دلچید ر تبریزی ست ۱۲

له محمد ابراهیم بیگ از رفقای کلیم همدانی ست چند بار در عهد شاه جهان بهند آمده مراجعت کرد

مرتی در صفهان سکونت داشته در قزوین فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
ساکت	ملا ساک	۱۱۰۰	یزد	عراق عجم	عبدالله قطب شاه الی دکن
ساکت	میر محمد علی	۱۱۰۰	کاشان	"	"
ساکت	میرزا امین	۱۱۰۰	تبریز	"	شاهجهان والی هند
سالم	حاجی محمد اسلم	۱۱۱۹	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سامع	برام بیگ	۱۱۰۰	همدان	عراق عجم	"
سامی	لطف علی بیگ	۱۱۰۰	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
سجانی	"	۱۱۰۰	شوشتر	فارس	"
سجانی	مولانا کمال الدین	۱۱۰۲	استرآباد	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سجانی	میرزا به علی	۱۱۲۶	لار	فارس	محمد شاه والی هند

۱ ملا ساک متی در شیراز بود آخر بکن آمد و در خدمت عبدالله خاں قطب بهر سکر دو جانان داشت
 ۲ میر محمد علی در شاعری دستگاه عالی داشت ۱۲
 ۳ میرزا امین شاگرد میرزا صاحب است ۱۲
 ۴ حاجی محمد اسلم از بهمنان کشمیر بود، آخر بفرمان اسلام مشرف شد و بزیارت بیت الله رسید
 ۵ بخش در شعر فارسی درستی تمام داشت، معاصر میرزا بیدل و محمد بخش فانی است ۱۲
 ۶ لطف علی بیگ در ادب و نخبه تخلص میکرد من بعد بای قمار گرفت ۱۲
 ۷ مولانا کمال الدین چهل سال در نجف سکونت داشت علاوه بر غزلیات شش هزار رباعیات دارد
 ۸ میرزا به علی خلف میرزا اسعد الدین لاری است از بیم نادر شاه ضبط بناورد ایالت لار را ترک نموده
 بهند آمد در دار الخلافه شاهجهان آباد فوت شد و در مقبره بهمان الملک مدفون گردید ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عهد
سنی	ملا محمد سنجی	.	کرمان	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
سید	سید الدین محمد عمو	.	.	.	.
سراج	سراج الدین	.	سکز	خراسان	ناصرالدین بن مجوسنگلیس الی غرض
سرخوش	میر محمد فضل	۱۱۲۶ هـ	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سُروِی	عالم بیگ	.	کابل	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
سُروِی	ملا محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سُروِی	ملا سرودی	.	.	خراسان	.
سُروِی	اشرف	.	.	.	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
سُروِی	مرتضی قلی بیگ	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران

له سید الدین محمد عمو، معاصر اثر الدین خستکی بود ۱۲

له سراج الدین، از استادان زبردست فن سخوری است ۱۲

له میر محمد فضل، شاگرد میرزا محمد علی ماهر و موسوی خان فطرت است، صحبت بسیار

از شعرا اهل کمال دریافته، تذکره او موسوم به کلمات الشعرا است ۱۲

له ملا محمد قاسم، هلاش از صفهان است، در آخر گذرش به هندوستان افتاد،

فرهنگش در لغت درس مشهور است ۱۲

له ملا سرودی، از خوش آهنگان خراسان است، معاصر جلای بود ۱۲

له مرتضی قلی بیگ، در سلک قلمایان شاه سلیمان صفوی بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عبد
سعدی	شیخ مصلح الدین	۴۹۱ هـ	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز
سعد	سعد الدین جموی	۴۲۹ هـ	هرات	خراسان	چنگیز خان الی خوارزم خراسان
سعید	حکیم سعید خاں	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
سعید	محمد سعید	.	"	"	"
سقائی	درویش سقائی	.	بخارا	خراسان	بهاییول شاه والی هند
سلطان	خدیجه سلطان	.	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قهرمان ایران
سلطان	سلطان محمد	.	تربت	خراسان	"
<p>شیخ مصلح الدین از اکابر مشایخ و شاگرد شیخ ابوالفرج بن جوزی است تصانیفش مشهور آفاق است از جمله کتاب گلستان که فی تحقیق طلسمی است که بر سر پنجه شل او کشوده گردیده گویند حضرت شیخ یکصد و بیست سال عمر یافت چهل سال در خدمت درویشان بسر کرد و چهل سال دیگر سیاحت نموده اکثر بلاد مسکون را دیده بوطن مراجعت کرد و چهل سال دیگر با فادیه تربیت خلق اشتغال فرمود در شیراز بر جنت ایزدی پیوست و در مکانیکه خود ساخته بود مدفون گردید مختصر فن غزل شیخ است لفظ خاص ماده یانچ فوت او است ۱۲ سعد الدین جموی از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است بدوزبان عربی و فارسی شعر میفرمود در تصوف اسما و حروف تصانیف عالی دارد از آن جمله سنجمل الارواح است در بهر آباد مدفون شد ۱۲ حکیم سعید خاں به اکثر مراتب حکیمیه خصوص حکمت نظری مربوط بود متوفی در خدمت شاه عباس ثانی در سلک ارباب منسک بود صاحب دیوان است در قم فوت گردید ۱۲ خدیجه سلطان صبیحه امیری است از امرای عظیم الشان ایران ابشای نظم میل میفرمود ۱۲ سلطان محمد در اصفهان تجارت می کرد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
سلطان	سلطان سیدیق	.	.	.	.
سلطان	سلطان محمد	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
سلطان	خواجه جمال الدین	۵۶۹۹	ساده	"	سلطان اویس ملایر والی آذربایجان
سلیم	میرزا محمد قلی شالمو	۵۷۰۸	طهران	"	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند
سنائی	حکیم محمد الدین	۵۷۲۳	غزنی	خراسان	سلطان برهمین مسعود والی غزنی
<p>۱- سلطان سیدیق، از کبار افاضل عهد خویش بود، در مخوری کمال قدرت داشت بسیار شیرین بان خویش یار بود ۱۲</p> <p>۲- سلطان محمد، پسر شهاب الدین معنائی قبی است ۱۲</p> <p>۳- خواجه جمال الدین، در معرکه مخوری پهلوان زمان بود، دیوانش از تحائف و زکات طرز کلاش با طرز خواجه حافظ بسیار ماناست، معاصر حافظ شیرازی و ناصر قندربجاری ملایح و معاصر شیخ حسن و مهد علیا دشت خاتون است، شیخ علامه الدوله سمنانی گفته که مانند شعر سلمان و انار سمنان در همه عالم نریده ام، بساط دار قرار داده تیغ او است ۱۲</p> <p>۴- میرزا محمد قلی شالمو، صاحب دیوان است ۱۲</p> <p>۵- حکیم محمد الدین، صلش از غزنی است در علوم متداوله درجه فضیلت داشت، مصنفات و منظوماتش چهره شاهد حاشش آئینه است روشن، شاگرد حکیم مختاری غزنوی است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عهد
سبحر	میر محمد هاشم	۱۰۲۱	کاشان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
سبحری	زین الدین	.	.	"	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
سبحری	حکیم شمس الدین	.	سمرقند	"	.
سوزی	ملاحسن علی	۱۰۲۱	ساده	عراق عجم	.
سوالی	بابا سودائی	.	ابورد	خراسان	شاه رخ مرزا والی خراسان
سوزنی	حکیم شمس الدین	۵۹۹	سمرقند	"	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
سوسنی	مولا ناسوسنی	.	.	.	.

۱۰ میر محمد هاشم، پسر میر حیدر معنای و از امرای اکبری است، آخوند ابراهیم عادل شاه والی بجا پور و قصید طولانی انشا کرده گزاینده عادل شاه خلعت بلوس خاص و انگشتری زر و پیش نهاد صحرست فرمود، شاه عباس ماضی با خلعت فاخره او را از بیجا پور بایران طلبید، اما پیش از وصول فرمان فوت کرد ۱۲

۱۱ زین الدین، از اعظم شاعران و افضل قدامت، معاصر انوری است ۱۲
 ۱۰ حکیم شمس الدین، مولدش قریه کلاش از مضافات سمرقند است، در عالم نظم و نثر توانی است که ابواب جهان بلاغت بر روی خلق گشاده است، از قدامت حکماست، چهارده هزار بیت در سجع و نثر دارد
 ۱۰ ملاحسن علی، در اول حال جفاکش تخلص میکرد، آخر بعد سفر خراسان سوزی تخلص کرد
 در اصفهان وفات یافت ۱۲

۱۰ بابا سودائی، در شاعری نهایت روانی طبع داشت، نخت خاوری تخلص میکرد، در
 مع میرزای سنقر قصاید غریبه نظم در آورده ۱۲
 ۱۰ حکیم شمس الدین، سخن از معارف و نصایح میفرمود و درین باب قصاید بسیار قریب چاه هزار
 بیت دارد، در سمرقند فوت کرد، ردی سمرقندی از شگردان اوست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قیام	وطن	ملک	عهد
سپه‌سپه	میر نظام الدین احمد	۹۰۴	.	خراسان	سلطان حسین مرزا و الی خراسان
سید	سید عبدالله	.	کاشان	عراق عجم	.
سید	سید علی	.	سبزوار	خراسان	.
سیادت	میر جلال سادات	.	لاهور	هندستان	صاحب قمر ثانی شاه جهان و الی
سید	میر سید علی	۱۲۰۰	فجپور	"	.
سیری	میرزا محسن	.	جرباقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی و الی ایران
سیری	میر سیری	.	مشهد	خراسان	سلطان ابراهیم و الی شیراز
سیری	محمد حسین غفاری	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین کبیر شاه و الی هند
سیف	سیف الدین اعرج	۹۵۲	اسفرنگ	خراسان	سلطان محمد گکش و الی خوارزم

۱- مولانا سبیل، از مردم معین خراسان است، گاهی سبیل و گاهی سبیلی تخلص میکرد، شیخ آذری
 این تخلص بوی داده، و دو دیوان در ترکی و فارسی تمام کرده، و مثنوی لیلیه بخون گفته ۱۲
 ۲- سید عبدالله، نواده خلیفه سلطان است ۱۲
 ۳- میر جلال، معاصر شیخ محمد سعید قرشی است ۱۲
 ۴- میر سید علی، معاصر میر معز فطرت است ۱۲
 ۵- میرزا محسن، فطرت عالی دشت، معاصر فصیح هروی است ۱۲
 ۶- سیف الدین اعرج، از استادان سخن و دانشوران این فن است، از دست شیخ
 نجم الدین کبری غرقه خلافت یافت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافیه	وطن	ملک	عبد
سیفی	ملاسیفی عروضی	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
سیفی	.	.	هرات	"	.
سیفی	شمس الدین	.	مرو	"	.
سیفی	مولانا سیفی	.	نیشاپور	"	میرزا انیس بیگ الی سمرقند

باب ش

شاپور	آقا ارجاسپ	سنه	طهران	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
شادمان	شادمان کبک	.	.	.	.
شاکر	اخوند شاکر	.	طهران	عراق عجم	.

۱۱ ملایسیفی عروضی، در فن عروض قافیه استاد کامل است، معاصر ملا جامی است، با وی معاشرت نمود

۱۲ مولانا سیفی، در بهر مندی و اکثر فضایل منقره زبان بود

۱۳ آقا ارجاسپ، عم اعتماد الدوله جهانگیری از اولاد امیر طهرانی است، شاعر غزل سر بود،
اول قریب تخلص میکرد، بعد از مراجعت از بهند شاپور تخلص میکرد، صاحب دیوان است، اشعار خوب دارد،
در عهد جهانگیر در بهند فوت شد ۱۲

۱۴ شادمان کبک، از قوم روسای کبک بود، کبک طائفه هست که مابین لایت پنجاب و حسن ابدل
سکونت دارد، درین طائفه غیر از شادمان شاعر بهیچ نرسیده ۱۲

۱۵ اخوند شاکر، از کهنه شاعران سخن شناس بود، در معانی و بیان عروض توانی مهارت تمام داشت،
در ملک طلبه علوم مسلک، با شعر اجم طبع بود، در صفتان فوت شد، اشعارش اگر چه اندک است اما لطیف است ۱۲

شخص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عهد
شاهی	ملاشانی تکه	۱۰۲۲ هـ	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
شاک	شاک میرزا	.	.	.	.
شاه	شاه نصیر الدین	.	کبود جابه	خراسان	سلطان بخش خوارزم شاه دالی خراسان
شاه	شاه رکن الدین محمود	۵۹۹ هـ	سنجان	"	.
شاهی	آقا ملک	۸۵۴ هـ	سبز	"	شاه رخ میرزا دالی هرات
شجاع	شاه شجاع الدین	۸۶۳ هـ	مهمان	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شجاع	میر شجاع الدین محمود	.	"	"	.
شجاع	مولانا شجاع	.	کاشان	"	ابراهیم خان حاکم کاشان

۱- ملاشانی معاصر شکی و ملک قوی و دوقوی است، شاه عباس ماضی در صدد این ملت است
 اگر دشمن کشد ساغر و گرد و دست، بطاق ابروی مستانه اوست. در قزوین و ابریز کشید ۱۲
 ۲- شاک میرزا، در خدمت محمد خان شیبانی بسر میکرد ۱۲
 ۳- شاه نصیر الدین در سخن سنجی و تربیت اهل سنجگان افاق بود ۱۲
 ۴- رکن الدین محمود، از حضرت مود و چشتی که مرشد اوست شاه سنجان لقب یافته، اشعار و کثرای است ۱۲
 ۵- آقا ملک در شاعری مهارت تمام داشت استاد مولوی جامی است، جناب لوی هزار بیت
 از دیوانش انتخاب نموده، متداول است ۱۲

۶- میر شجاع الدین محمود، در فضیلت دانش مشهور زمان بود ۱۲
 ۷- مولانا شجاع، در میدان بخوری داد شجاعت داده، قبل از که پادشاه بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عبد
شجاعی	سیف الحکماء	۰	دماوند	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
شرر	میرزا هادی قلندر	۱۰۰۰	شیراز	فارس	۰
شرر	میرزا نظم	۰	قم	عراق عجم	۰
شرف	شیخ شرف الدین محیی	۸۰۰	منیر	هندستان	فیروز شاه والی هند
شرف	شرف الدین گناب	۰	غزنی	خراسان	۰
شرف	شرف الدین	۰	طوس	"	۰
شرف	میرزا اشرف جهان	۹۶۳	قزوین	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شرف	بوعلی شاه قلندر	۱۰۰۰	۰	"	علاء الدین خلجی والی هند

۱۰ میرزا هادی قلندر، معتمد الملک حکیم علوی خاں خلف صدق اوست ۱۲

۱۱ میرزا کاظم، بحدوت طبع و صفائی ذهن در اقران خویش ممتاز بود ۱۲

۱۲ شیخ شرف الدین محیی، از کمالان بود، مکتوباتش مشهور است که بمردمان خود نوشته، مدفنش قصبه بهارست از مضافات بگاله ۱۲

۱۳ شرف الدین گناب، فاضل و محاسب خوشنویس و شاعر بے نظیر بود ۱۲

۱۴ از قدهای شعرا و حکماست ۱۲

۱۵ میرزا اشرف جهان، خلف قاضی جهانست، در علوم عقلیه شاگرد میر غیاث الدین منصور دشتکیست، در خدمت شاه طهماسب صفوی کمال اعتبار یافته ۱۲

۱۶ بوعلی شاه قلندر از زمره اولیای کرامست از عراق که مولد اوست بهند آمده در قصبه پانی پت ساکن گردید و همان جا فوت شد، معاصر حضرت سلطان نظام الدین نظام الاولیا و امیر خسرو و شمس تبریزی بود، با حضرت شمس تبریز کمال اتحاد و خصوصیت داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
شرف	شرف الدین علی	۸۳۴ هـ	یزد	عراق عجم	شاهرخ میرزا دالی هرات
شرف	شرف الدین مقبل	.	.	.	.
شرف	شرف الدین	۹۶۲ هـ	باقق	عراق عجم	شاه طماسپ صفوی الی ایران
شرف	شرف الدین مسعود	.	بخارا	خراسان	.
شرف	شرف الدین سفرد	.	سفرد	عراق عجم	آتابک قنل ارسلان الی شیراز
شرف	شرف الدین فضل الله	.	شیراز	فارس	ناصر الدین آتابک الی شیراز
<p>۱۰ شرف الدین علی رفعت شانش از تصانیف عالیه شسید است اگر چه تاریخ نگاری وی مستوفی اما بنا بر مبالغه شاهرخ میرزا دالی خراسان تاریخ طفر نامه که در سلاست و جنگی و غنیمت و ششگی الفاظ و قوت تحریر و صفاتی تقریر و صدق مقال ناسخ جمیع کتب تاریخ است رینجه تکاب و دست مدفنش در یزد دست ۱۲</p> <p>۱۱ شرف الدین مقبل سخا نش مقبول طابع و مشتمل بر صنایع و بدائع است ۱۲</p> <p>۱۲ شرف الدین مشهور بشف جهان از اهل قصه باقی (از توابع کربا) است بصفه کمالات مشهور جهان بود، وزیر شاه طماسپ صفوی بوده، در فردین فوت شد ۱۲</p> <p>۱۳ شرف الدین مسعود، از احاطم علماء و اکابر فضلا بود، نظامی عربی گوید که آند آهان کمال نصرت ۱۲</p> <p>۱۴ شرف الدین متوطن سفرد (از توابع صفهان) است از قران جمال الدین عبد الرزاق و رفع الدین لبنانی است بغایت دانشمند و فاضل بوده رساله اطواق الذهب در برابر اطواق الذهب علامه رخشری، مشتمل بر چند کلمه پند و موعظت و شرح حالات اصناف خلایق نوشته در زمان آتابک شیرگیر ملک الشمر بود، میان او و مجیر سلفانی ایاچی رکیکه اتفاق افتاد ۱۲</p> <p>۱۵ شرف الدین فضل الله از دانشمندان و نگار و فضلاء طبرستان بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عبد
شریف	مولانا شریف	۱۱۵۵	تبریز	ایران	شاه طهماسب
شریف	ملا شریف		سبزوار	خراسان	
شریف	سید شریف	۱۱۵۵	برجان	ایران	جلال الدین اکبر و الی
شریف	میر شریف	۱۱۵۵	آمل		امیر تیمور گورکان و الی
شریف	ملا شریف		مغان	خراسان	
شریف	ابو علی				
شریف	میر سید محمد	۱۱۵۵	مغان	ایران	شاه طهماسب
شریف	ملا شریف		مغان		

مولانا شریف از مغان می نرسد، شاکر و لسانی شیرازی است بعضی ابیات مشهور
لسانی از دیوان برآورده نموده ساخته اند استخوانان نام گذشت لسانی بنفیده زبان لغزین شد ۱۲
سید شریف مشهور به علامه شیرازی در فاضل الکمال مشهور آفاقی است تصانیف عالی
دارد، قبرش در شیراز است صاحب اغنای منم و فاضل مقصد و خود و هفت نوشته است ۱۲

سید ملا شریف از فاضل عصر بود، تراجمی شایان بر خشان کرده ۱۲

سید میر سید محمد در سخن شناسی مسلم مبدع بود، در تریب نظم طبع مستقیم داشت، تتبع احوال
قدمانوده به شیوه گفتگوی نمود، اگر چه کلم بود اما اشعار خوش و پندیده دارد، به اسفهان پیوسته

طابرت مشغول بود، و در تتبع طایفه فن و طایفه نیکوکاران ۱۲

سید ملا شریف شاکر و لسانی شیرازی است در مغان و در مغان و در مغان

ساکن بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
شعیب	خواجه شعیب	.	جوشقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شعانی	حکیم شرف الدین حسن	۱۰۲۶ هـ	صفهان	"	"
شیفع	میرزا شیفع	.	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
شیفع	ملا شیفع	.	بخارا	خراسان	.
شکوبی	ملا شکوبی	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شکوبی	محمد رضا	۱۰۲۳ هـ	صفهان	"	جلال الدین اکبر دالی هند

۱۱ خواجه شعیب از بزرگواران است جوشقان است که از توابع صفهان محسوب می شود، ملک الشعرا

و وزیر شاه عباس ماضی بود، مثنوی و امق و غنرا از وی یادگار است ۱۲

۱۳ حکیم شرف الدین حسن از بزرگواران است، میرزا قاضی بود، میرزا قاضی استود، دیوان اشعار و مثنوی

موسوم به نمک، این حقیقت بطور حقیقه حکیم شرف الدین از وی یادگار است، در طویر غزل تقلیدهای شیرازی است ۱۲

۱۴ میرزا شیفع، از سادات مازندران است، تاریخی در نهایت بطور از ابتدای آفرینش آدم تا

عهد خود تألیف نموده، مستجمع جمیع کمالات صوری و مثنوی بود ۱۲

۱۵ ملا شکوبی، شاگرد میرزا ابراهیم بهمانی و معاصر ذکی بهمانی است ۱۲

۱۶ محمد رضا، ساقی نامه برای خانخانان در سلک نظم کشید و بصله ده هزار روپیه کامیاب گشت

در آغاز سال هزار و چهارم از ملازمت خانخانان بر خافت نظیری نیشاپوری و بلقی بیگ انیس، و ملا حبیب

سندی و شریف کاشی و کاتی سبزواری و ملا بهائی و دیگر جماعه اهل سخن عازم یورش دکن بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
شکونی	میرحیدر	.	جربادقان	عراق عجم	.
شمس	میرزا شمس الدین	.	شهرستان	..	شاه سلیمان صفوی الی ایران
شمس	شمس الدین	.	بلخ	خراسان	جلال الدین سنجری سمرقانی الی خوارزم
شمس	شمس الدین خالده	.	بغداد	عراق عرب	سلطان سنجری سمرقانی و الی خوارزم
شمس	شمس الدین محمد	.	سین	.	.
شمس	شمس الدین	.	ساده	عراق عجم	.
شمس	قاضی شمس الدین	.	نیشاپور	خراسان	.
شمس	شمس الدین	۳۶۶۶	.	.	.

۱۰ میرحیدر، صلش از گلپایگان نشود نمایش در هند بوده ۱۲

۱۱ شمس الدین، در سمرقند در خدمت صدرالدوله بود ۱۲

۱۲ شمس الدین خالده، از منسوبان خواجه نظام الملک، احسان سلطان سنجری سمرقانی بود ۱۲

۱۳ شمس الدین محمد، از محققان بود، در مواظطه و تصالح نظیر نداشت، کتاب مجمع البحرین

از تصنیفات اوست ۱۲

۱۴ شمس الدین، از اجله سخنوران قدیم بود، مصاحب لاسعی تجاری و جلیلی و علی شطرنجی و شاکر

حکیم سوزنی است ۱۲

۱۵ قاضی شمس الدین، صلش از نسا، من توالع دشت غارن است، دیشاپور بعد قضاة ممتاز بود ۱۲

۱۶ شمس الدین، ملک کرت (کرده) اول کسی است که از ملک کرده بر سر سلطنت نشست ۱۲

تخلص	نام	سزدخت	وطن	ملک	عبد
شمس	قاضی شمس الدین	.	طبرستان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شمس	قاضی شمس الدین	سلطان	هرات	"	جلال الدین خوانسار شاه والی خوارزم
شمسی	ملاشسی	.	پنجشان	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فتوی	میر محمد حسن	.	ساده	عراق عجم	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
شوکت	محمد اسحاق	سلطان	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوکتی	ملا ابراهیم	سلطان	"	"	"
شوکتی	میرزا ابوالقاسم	.	سمقند	"	"
شوکتی	میرزا احمد ابراهیم	.	مغنا	عراق عجم	"

قاضی شمس الدین، پیش از این در تبریز است از تبع خراسان بوده در هرات متوطن بود در فن نظم و شعر قدرت کامل داشت مرید قاضی صفی خراسانی است که از خراسان بعد از شریعتیه شهر بود معاصر علی شیر نو در هرات

قاضی شمس الدین در هرات نشو و نما یافته، در سمرقند خدمت صدر الدوله نظام الملک

وزیر سلطان جلال الدین بود و دیوانش در هرات است ۱۲

قاضی ملا شمس، معاصر ملا حاجی است ۱۳

میر محمد حسن، بسند آید، مراجعت کرد ۱۴

محمد اسحاق، مدتی در خدمت مرزا امیران قائم تخلص وزیر خراسان بسر برد، آخر شکر آبی میال آمد

اصفهان رسیده در مقابل علی بیگ ایالتی ایستاد و در تسلط مطلق بر خود دست نهاد نجفوت شر ۱۵

ملا ابراهیم، بسند آید ۱۶

میرزا ابوالقاسم، بنساز هاشم بن زید الشافعی کمال آرزو است بود ۱۷

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
شهاب	شهاب الدین	.	ترشیز	خراسان	شاهبخت میرزا والی هرات
شهاب	شهاب الدین احمد	.	سمرقند	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
شهاب	شهاب الدین	.	یزد	عراق عجم	.
شهرت	حکیم الملک محمد حسین	۱۱۴۹	شیراز	فارس	اوزنگ زیب ملک و الی هند
شهودی	میر حسین مال	.	صفهان	عراق عجم	.
شهودی	..	.	سبزوار	خراسان	.
شهیدی	مولانا شهیدی	۱۱۳۵	قم	عراق عجم	.

۱. شهاب الدین احمد: خلاوت قذاشمارشش عالم ستود از راحت افکارش جهان پر شور و

در قلع طغاج خان حاکم سمرقند است ۱۲

۲. حکیم الملک محمد حسین: در زمان اوزنگ زیب از شیراز بهند آمد و در عهد شاه عالم پناه
بخطاب حکیم الملک مخاطب گردید، دیوانش عیش از چهار و پنجه از بیت است، شهرت فرد،

ماده سال وفات است ۱۲

۳. میر حسین مال: نشود نمایش در صفهان بود، ریاضی میدانست از زل سخته ز بود ۱۲

۴. شهودی: از افضل نواسان بود ۱۲

۵. مولانا شهیدی: در طرز سخنوری مسلم زان بود، ملک الشعراء سلطان یعقوب الی

تبریز است، بهند آمد در گجرات سکونت گردید و حاجت یافت شد، در سر گنج گجرات رفون گردید،

صد سال عمر یافته ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عبد
شید	ملا شیدا	سنه ۱۰۳۲	فجوسیر	هندستان	صاحبقرانی شاه جهان والی هند
شیخ الاسلام	شیخ الاسلام	.	بلخ	خراسان	

باب صا

صا	صا	سنه ۱۰۴۰	اصفهان	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
صا	صا	سنه ۱۰۴۰	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
صا	صا	.	شیراز	فارس	
صا	صا	.	نفرش	عراق عجم	نادر شاه قزلباش
صا	صا	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
صا	صا	.	.	.	جلال الدین اکبر والی هند

له ملا شیدا، در زمان جهانگیر در فرقه اصدیاں بادشاه نوکر بود، مولدش قندهار و اصلش از مشهد
در هند نشو و نمایافته، بریک قصیده قدسی تا آخر اعتراض کرده است و بود شیدا طوطی شکر مقال
ماده سال وفات اوست ۱۲

له میر صابر، استخوان عقی شیرازی در سنه ۱۰۴۰ به بخت اشرف برود
له حکیم محمد کاظم، در عهد عالمگیر آمد معاصر صیدی الهی است صاحب کتابت، ماده سال فوت اوست ۱۲
له میرزا صادق، از سادات دست غیب شیراز است ۱۲
له آقا صادق، دانشمند خانی از امرای سلطان حسین میرزا والی هرات از شاگردان حکیم محمد صادق
اروستانی است در شعر صاحب مذاق خوش بود بطور شغف شیخ بهای شغف با گفته، و اقام دیگر شعر کرده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
صائب ^{۱۳}	حاجی محمد صادق	۱۱۸۵	صفهان	عراق عجم	اوزنگریب عالمگیر والی هند
صائب ^{۱۴}	میرزا محمد علی	۱۰۸۰	"	"	صاحبقرانی ثانی شاه جهان لی، هند
صبری ^{۱۵}	امیر روزبهان	"	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
صبوحی ^{۱۶}	ملا صبوحی	۹۳۷	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
صبوری ^{۱۷}	ملا صبوری	"	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران

له حاجی محمد صادق، در عهد عالمگیر هند آمد ۱۲

له میرزا محمد علی، ملش از تبریز است آباد اجدادش حکم شاه عباس از تبریز به صفهان بیاکن شدند
 بهین تربیت حکیم رکنای کاشی، فیض صحبت حکیم شافعی صفهانی بهرام کمال ارتقا یافت و راه اهل
 شباب بهندوستان افتاد و توجیه نظر خال به لازمیت شاه جهان سیده به منصب هزارگی انعام یافت
 روپیه سرفرازی یافت و در بهمان سال با صفهان بازگشت در خدمت شاه عباس ثانی و شاه سلیمان محترم
 می زیست از اهل حال صاحب خلاق پسندیده بود، مولف تذکره مجمع نفصحا گوید "صائب طریقا
 شاعری طرز غریب است که اکنون پسندیده نیست" کلیات میرزا به صد و بیست هزار بیت میرسد
 و اکثر اشعارش منتخب بند و بیشتر آن مرغوب و پسندست، صائب وفات یافت، ماده سال فوت
 اوست، در صفهان مدفون شد ۱۲ (حمید)

له امیر روزبهان، از اعظم ابالی صفهان است در علوم طبع و صفاتی ذهن به مثل بود،
 و از همه علوم بهره داشت در اقل حال فارس تخلص می نمود، صاحب دیوان است اهل عراق
 در در عهد خود شاهی ثانی می زیستند ۱۲

له ملا صبوی، پسر قرایک زرگر است، اشعار آبدار از وی بیادگار مانده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
صبوری	کمال الدین حسن	۰	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
صبوری	محمد ہاشم	۰	خوانسار	"	"
صحبتی	ملا صحبتی	۰	روہ	"	سلطان حسین میرزا والی ہرات
صحفی	مولانا صحفی	۱۰۲۲ھ	شیراز	فارس	شاہ عباس ماضی الی ایران
صدفی	سلطان محمد	۰	استرآباد	طبرستان	شاہ طہماسپ ماضی الی ایران
صفائی	جلال الدین	۰	اصفہان	عراق عجم	"
صفی	صفی الدین	۰	یے	"	"
صفی	شیخ صفی الدین	۰	یزد	"	طغان شہسجوقی والی خوارزم
صفی	صفی قلی بیگ	۰	صفہان	"	شاہ سلیمان صفوی الی ایران
صفی	صفی الدین	۰	"	"	شاہ عباس ماضی الی ایران

۱۰ کمال الدین حسن در عهد اکبر شاہ ہند آمد و در خدمت شاہ اغرازیافت ۱۲

۱۱ ملا صحبتی، باہاتفی و ہلالی مصاحب بود ۱۲

۱۰ مولانا صحفی، در صفہان توطن داشت ۱۲

۱۱ صفی الدین، بتجمع کلمات جامع محسنات بود، پسر قاسم نور بخش است ۱۲

۱۰ شیخ صفی الدین، از ارباب جد و حال بود ۱۲

۱۰ صفی قلی بیگ، از اُمرا زادہای ایران است ۱۲

۱۰ صفی الدین، صاحب کتب الباب گوید "بخدمت دے بریدیم و از گشت

فضا نکش خوشہ باچیدم ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عبد
صفی ^{له}	شاه صفی الدین	.	ارویل	آذربایجان	سلطان ابوسعید خدری الی فارس
صفی	صفی قلی خان	.	عراق	عراق عجم	.
صلای ^{له}	میر جلال الدین حسین	.	صفهان	صفهان	شاه عباس ماضی الی ایران
صوفی ^{له}	سلطان صوفی	.	شیراز	فارس	.
صیدی ^{له}	میر صیدی	سنه ^{له}	طهران	عراق عجم	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
صیرنی ^{له}	صلح الدین	.	ساوه	"	جلال الدین اکبر شاه الی هند
صیقلی ^{له}	ملا صیقلی	.	یزد	"	شاه عباس ماضی الی ایران

له شاه صفی الدین قطب نام غوث دوران بود نسبت شاهان صفویه بوی می رسد
 مستجمع کلمات بوده، بعد از آنکه برادرش شاه قوام الدین بقصاص خون امیدی کشته شد گوشه نشین^{۱۲}
 له میر جلال الدین حسین در انشا و شعر کمال قدرت داشت ۱۲
 له سلطان صوفی، هوش از کرمان است از بام افتاده فوت شد ۱۲
 له میر صیدی شاعر خوش سخن بود دیوانش اگر چه کم است مآثره خوب ارد، از صفهان به هند^{۱۳}
 پنجم ربع الاول^{۱۴} هجری بملازمت صاحبقران ثانی سر فراز گشت قصیده ستایش بعضی رسانید و هزار
 روپیه جائزه اندوخت ۱۲
 له مولانا صلاح الدین از شاگردان ملا محمد شمس کاشی از شعرای مسلم زمان خود بود مدتی
 در هند سیاحت کرد ۱۲
 له ملا صیقلی در صفهان میبود، با مولانا ثانی صفی هجرات دشت هوش از قصه یزد و جبرست
 در صنعت شیرگری کمال قدرت دشت ازیں رو صیقلی تخلص کرد ۱۲

باب ضاد

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
ضمیر	کمال الدین حسین	سنه	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب باغی فی ایران
ضیاء	ضیاء الدین	.	نخشب	خراسان	.
ضیاء	ضیاء الدین	.	طهران	عراق عجم	.

باب طاء

طالب	ملا طالب	سنه ۱۰۳۶ هـ	آمل	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه فی هند
طالب	بابا طالب	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
طالب	میرزا طالب	.	گیلان	طبرستان	.
طلح	میرزا نظام الدین احمد	.	دهلی	هندستان	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند

له کمال الدین حسین در فن شاعری یگانه و در آستادی سلم بود به تقریب بارت علم رمل ضمیری
تخلص میکرد شش مثنوی سیمی به راز و نیاز، بهار و خزان، یسلی و مجنون، و امین و عذرا، حسنة الانبا
و سکنه ز نامه گفته ۱۲

۲۰ ملا طالب معاصر تقی اوحدی و خال او حکیم رکن المسیح کاشی است اشعارش در کمال غده است
و بلاغت تازگی در روانی و نازکی واقع شده، عمر او کم و فا کرد، اعتماد الدوله جهانگیری در او رسک ملا زمان جهانگیری
منتظم ساخته بپایه ملک الشعراء فی رسانید ۱۲

۳۰ بابا طالب محقق و فاضل بود، هندوستان آمده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
طاهر	محمد طاهر	.	نصیر آباد	عراق عجم	.
طاهر	شاه محمد طاهر	۹۵۵ھ	انجمن	"	ہمایوں شاہ والی ہند
طائف	محمد علی	.	اصفہان	"	.
طنجی	ملا طنجی	.	قزوین	"	شاه عباس ماضی الی ایران
طیب	میرزا عبدالباقی	۱۱۷۷ھ	اصفہان	"	محمد شاہ والی ہند
طبعی	کمال الدین حسین	.	سیتا خراسان	"	.
طرزی	ملا طرزی افشار	۹۰۲ھ	شیراز	فارس	.
طریفی	میرزا طریفی	.	ساوہ	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند

۱۔ شاہ محمد طاهر از سادات انجمن (از توابع قم) ست در ہند متولد شد؛ در ابتدا لے
 سن در بلکہ کاشان با فادہ و اشعار مشغول می بود، بہند آمدہ در ترویج مذہب اشاعہ شری ہتمام
 تمام داشت و ہما نجافوت شد ۱۲
 ۲۔ محمد علی، در خدمت آقا حسین خوانساری بہ تحصیل علوم ہشتغال شد ۱۲
 ۳۔ ملا طنجی، معاصر قی اوحدی ست ۱۲
 ۴۔ میرزا عبدالباقی، در میدان قابلیت گوی از اقران ربودہ، مدتہ بہ طبابت
 نادر شاہ سر فراز بود ۱۲
 ۵۔ کمال الدین حسین، طبع خوب دیان مرغوب دارد ۱۲
 ۶۔ ملا طرزی افشار، از شعراے زمان صفویہ ست، تتبع فغانی می کرد و در طرزی
 اقرا غے کردہ ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
طغرا ^۴	ملا طغرا	سنه ۱۱۰۰	مشهد	خراسان	صاحبقران ثانی شاهجهان الی
طفیلی ^۵	حکیم طفیلی	.	لاهیجان	طبرستان	.
طفیلی ^۶	ملا طفیلی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب صفی الی ایران
طفیلی ^۷	میر حسین جلایر	.	.	.	سلطان حسین میرزا والی هرات
طلحه ^۸	خواجه طلحه	.	مرود	خراسان	.
طوسی ^۹	ملا طوسی	.	مشهد	.	بابر شاه والی هند
طوفی ^{۱۰}	ملا طوفی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفی الی ایران
طیان ^{۱۱}	حکیم طیان	.	مرغزگان	خراسان	.

۱ ملا طغرا، در نظم و شعر دستگاه عالی داشت، در خط کشمیر پاپی همت در دامن غزل کشید

و به اینجا در گذشت ۱۲

۲ حکیم طفیلی، از اطباءی حاذق بود و در انشای کمال مهارت داشت ۱۲

۳ میر حسین جلایر، از امرای سلطان حسین مرزاست، خوش طبع و شیرین کلام در فن

قصیده مسلم است ۱۲

۴ خواجه طلحه، در شاعری و سحر سامری و هشت ۱۲

۵ ملا طوسی، از بابر شاه نواز شات بیاریست ۱۲

۶ ملا طوفی، از شعرای زمان طهماسب همت، اشعارش در کمال غنویت واقع شده، مرقدش

در اردبیل است ۱۲

۷ حکیم طیان، از قدامی شعراست، اشعارش در کمال فصاحت و بلاغت واقع شده ۱۲

باب ظاء

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
ظهوری	نورالدین	۱۰۲۵ هـ	ترشیز	خراسان	ابراهیم عادل شاه الی بیجاپور
ظہیر	ظہیر الدین	۵۹۸ هـ	فاریاب	خراسان	اتابک قزل ارسلان الی شیراز
ظہیر	ملا ظہیر الدین	.	تفرش	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
ظہیر	ملا ظہیر	.	ہناوند	.	.

۱۔ **نورالدین** ملک الشعراء در نظم و شعر کمال قدرت داشت و در اقامت سخوری بروش خود بے مثل و بے نظیر افتاده، قصائد خوب نیز بر سره روشش دارد، در زمان ابراهیم عادل شاه از ایران برگزیده و قتی که ساتی نامه را پیش برهان نظام شاه در احمد نگر ارسال داشت، بادشاہ کریم چند زنجیر نعل پراکنده و جنس صلد آن فرستاد، ظہوری در قفوه خانه تنباکوی کشید، فرستاده ہارا قبض الوصول خواہند، قلم برداشت و بر پادہ کاغذ بزنگاشت "تسلیم کروند تسلیم کردم" در دکن فوت شد، ساتی نامه، پنجر قفہ، مینا بازار نورس، گلزار ابرہیم، سنہ نشر، از تصنیفات مشہور است ۱۲

۲۔ **ظہیر الدین** صدر الحکماء، در حکمت فلسفہ یکتای روزگار بود، دولت شاه گوید "اکابر و فضل متفق کہ سخن ظہیر نازک تر و باطراوت تر از سخن انوری است" از خواجہ محمد الدین ہمگر درین باب فتوای خواستند و حکم کرد کہ سخن انوری افضل است، مداح اتابک قزل ارسلان والی شیراز است، آخر از وے رنجیدہ بخدمت برادرزادہ اش اتابک ابوبکر بن نصر الدین جہان پہلوان آمد، در تبریز فوت شد، در جوار خاقانی در کوہ سرخاب مدفون گردید ۱۳

۳۔ **ملا ظہیر الدین** خلف ملا محمد مراد تفرشی است، در شعر و انشاد ستہ تمام داشت، جامع فنون علیہ بود ۱۴
 ۴۔ **ملا ظہیر**، معاصر مرزا طاهر و حمید بود ۱۵

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
ظہیر	ظہیر الدین محمود	.	سمرقند	خراسان	.

باب ع

عارف	میرزا محمد علی	۱۱۶۴ھ	تبریز	عراق عجم	محمد شاہ والی ہند
عارف	میرزا ابراہیم	.	اصفہان	"	.
عارف	ملا عارف	.	لاہور	ہندستان	.
عاشق	میر کریم اللہ قاتل خان	۱۱۲۵ھ	دہلی	"	فرخ سیر والی ہند
عاشق	آغا محمد	۱۲۰۰ھ	اصفہان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
عاقل	نواب قاتل خان	.	ے	"	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
عاقل	میرزا عاقل	۱۲۰۰ھ	دہلی	ہندستان	محمد شاہ والی ہند

ظہیر الدین مجاہد علی، در فضیلت ہنرمندی بے مثل بود، محمد عوفی گوید مدد تھا صاحب دیوان
تسلیم طعاج خاں بودہ، ۱۲

۲۰ میرزا محمد علی، از ہمہ مجتہدان مرزا صائب بود، و در ملک ملازمان نادر شاہ منتظم، نادر شاہ اورانپنم
شاہ نامہ خود مامور ساخت، ہمراہ وے بہند آمد و باز رفت، در آخر کہ نادر شاہ از دنا خوش شد میرزا اگر نیچہ بہند آمد
مدتے بانواب ابوالنصور خاں صفدر جنگ نیشاپوری کہ صوبہ دار ارادہ والہ آباد بود بسر برد، بعد چندی باز قصد
ایران کرد لیکن اجل نگذاشت در حوالی سندھ فوت شد ۱۲

۳۰ میر کریم اللہ قاتل خان، خلف نواب شکر اللہ خاں خاکسارست ۱۲
۴۰ میرزا عاقل ہنرور خاں، چندی در دکن بانواب آصف جاہ بسر برد، بسیار خوش فکر بود، صاحب دیوان ۱۲

تخلص	نام	سنة وقات	وطن	ملک	عمر
عالی	ملا محمد	۱۱۳۶	صفهان	عراق عجم	.
عالی	میرزا محمد نعمت خان	۱۱۲۱	شیراز	فارس	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
عباسی	سید عباسی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
.	شیخ عبد الحمید	.	لاهور	هندستان	صاحب قرآن ثانی شاهجهان والی هند
.	عبد الوهاب	.	صفهان	عراق عجم	.
.	میر عبد القادر	.	تون	خراسان	.
عبدی	ملا عبدی	.	جانبند	.	سلطان حسین میرزا والی هرات

له ملا محمد، در سخن سنجی نکته شناسی استاد، طبعی در تائیس بلاغت خلک بنیاد داشت اشعارش سر اسرار عالی و مضامینش اکثر عالی بود ۱۲

له میرزا محمد مخاطب به حکیم دانشمندان شیرازی الاصل است پدرش حکیم فتح الدین هندی وزیر محمد در هند متولد شد و بپدرشیراز رفته اکتساب علوم کرد و باز به هند مراجعت کرد و در زمرة ملازمان خلدی مکان منظم گردید رفته رفته بخطاب نعمت خان و داروغگی با درچی خانه و در آخر عهد بخطاب مقرب خان و خدمت جواهر خان امتیاز یافت و بعد فوت خلدی مکان در ملازمت شاه عالم بخطاب دانشمندان سرور او شد و بتحریر شاه نامه فرمان یافت، اما هنوز با تمام نرسانیده بود که وفاتش در رسید، قطعه که بتقریب که خدائی کاملان خاں موزون کرده بود، انمودگی از شوخیهای او مست، علامه آزاد بگرامی شرحی ستینی بر آن قطعه نوشته است ۱۲

له شیخ عبد الحمید، شاگرد ابو الفضل اکبر آبادی است در عهد شاهجهان تخریر شاهجهان نامه مامور شد اما بوجه کبر سن توفیق اتمام نیافت ۱۲

له میر عبد القادر، وزیر ولایت خراسان بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عمد
۰	شیخ عبدالحق	۰	نجدوان	خراسان	سلطان محمد خوارزمشاه الی خوارزم
۰	عبدنسبی	۰	طهران	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار الی ایران
عبید	خواجہ عبید	۵۵۰	زاکان	۰	شاه ابواسحق انجودی شیراز
عثمان	محمد عثمان	۰	بخارا	خراسان	۰
عجبی	شمس الدین	۰	جرجان	طبرستان	۰
عجری	حسن بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
عراقی	شیخ فخر الدین یارهم	۴۸۸	همدان	۰	علاء الدین بلبن الی ہند
عرشی	طہاسپ قلی بیگ	۰	صہنان	۰	شاه طہاسپ ماضی الی ایران

شیخ عبدالحق، از خلفای اربعہ شیخ نجم الدین گبری است ۱۲
 خواجہ عبید، فضل عظیم الشان بود، رسالہ در علم معانی و بیان نام شاه ابواسحق حموی تصنیف
 کرده خواست کہ بگزارد میراث، قصہ موش و گربه از تصنیفات دست، با خواجہ سلیمان وغیرہ
 صحبت ہا داشت ۱۲

شمس الدین، معاصر حکیم سنائی است، در مدح سام بن جین قصیدہ قصیدہ رباعیت سبب گفتہ ۱۲
 شیخ فخر الدین یارہیم، معاصر ولایتش تبریزی کمال خجندی مرید شیخ بہار الدین ذکریا طائی است
 تصانیف خوب از وی یادگار ماند، از انجملہ لغات است کہ بطور سوانح شیخ محمد غزالی تعلیم آورده دیوان غرض
 مشہور است، در دمشق بقی پورست و در صالحہ زیر پای شیخ ابن عربی مدفون شد ۱۲
 طہاسپ قلی بیگ، در اول حال عمدی تخلص میکرد، از شعراے غزالی زمان
 خود بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
عرفی له	سید محمد جمال الدین	۹۹۹ھ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه الی بند
غزنی	خواجه باقر	.	شیراز	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
غزنی	شیخ عبدالغزیز	۱۰۸۹ھ	هرات	خراسان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
غزنی	خواجه غزیز الدین	.	شروان	آذربایجان	ابوالمظفر منوچهر شروان شاه والی شروان
غزنی	ملا محمد مومن	.	فیروز آباد	فارس	.
غزنی	ملا غمی	.	یزد	عراق عجم	.
عسجدی	حکیم عبدالغزیز	۱۱۳۳ھ	هرات	خراسان	سلطان محمود غازی الی غزنی

له سید محمد جمال الدین اول که بختیور رسید پیشتر از همه شیخ فیضی آشنا شد، شیخ هم با او خوب پیش آمد آخر در میان شکرتاب با افتاد، او به حکیم ابوالفتح ربطی پیدا کرد و بتقریب سفارش حکیم موصوف خانها مرتبط شد، غزنی بختیگر معانی و شتگی الفاظ و غده بت کلام و فدا کی ادا، و تازگی مضمون اباهم جمع نموده است مولف جمع لغتها گوید که دیوان غزنی مکرر بنظر رسیده سیاق اشعارش پسندیده الی این نایست، سی و شش سال عمر یافت و در لاهور فوت شد ۱۲

له خواجه باقر، مردی تجارت پیشه بود از ایران به هندوستان تردد میکرد ۱۲

له شیخ عبدالغزیز، صاحب فضل و کمال داستا و اوزنگ زیب عالمگیر است ۱۲

له خواجه غزیز الدین، معاصر حکیم قافانی و ابوالعلاء و سید ذوالفقار بود ۱۲

له حکیم عبدالغزیز شاه گرجی عصری است ۱۲

له از توالع شیراز است ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عبد
عشرت ^۱	آقا علی	۰	صفهان	عراق عجم	۰
عشرت ^۲	ملا عشرت	۰	شیراز	فارس	۰
عشق ^۳	میرزا عبد الله	۰	۰	۰	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
عصری ^۴	ملا عصری	۰	تبریز	عراق عجم	۰
عصار ^۵	ملا محمد	۸۷۹ هـ	"	"	سلطان اویس ایلیکانی والی آذربایجان
عصمت ^۶	خواجه عصمت الله	۸۴۰ هـ	بخارا	خراسان	امیر تیمور گورکان والی سمرقند
عطارد ^۷	شیخ فریدالدین	۹۲۶ هـ	نیشابور	"	جلال الدین خوارزمشاه والی خراسان

له آقا علی از اهالی قریه دوشان (از توابع صفهان) است، استفاده علوم از ملا شوستری نوؤه کتب طبیه
بخودت حکیم شفا فی دیده، بهند آمد و مراجعت کرد، در شهد وفات یافت و بهانجام دفون شد ۱۲
له میرزا عبد الله خلف میرزا محمد شیخ مستوفی موقوفات است، در زمان شاه سیلیمان
صفوی فوت شد ۱۲

له ملا عصری، در مرو نشو و نمایافته و در اصفهان سکونت داشت ۱۲
له ملا محمد، مصنف ثنوی مبرو ماه، و مداح سلطان اولیس ایلیکانی است ۱۲
له خواجه عصمت الله، در مدح سلطان جلیل ابن میران شاه، اشعار بسیار دارد ۱۲
له شیخ فریدالدین، گمانه آفاق و قدوه عشاق بود، در مراتب سخن کمال قدرت داشت، دیوان
غزل و مثنویات بسیار از وی یادگار است، از آنجمله جوهر ذات، منطق الطیر، منظر العجائب، مصیبت نامه
اشتر نامه بی سزنامه، گل و بلبل، قصاید و رباعیات نیز بسیار دارد، مشهور است که اشعار شیخ یکصد هزار بیت است
صاحب آتشکده گوید که من پنجاه هزار بیت او را دیده ام، در واقع چنگیزی شهید شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
عطار دی	حکیم عبدالرحمن	.	فراه	"	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
عطانی	قاضی عطار الله	.	رے	عراق عجم	شاه طهماسب یاضی والی ایران
غظیم	ملا محمد غظیم	۱۱۱۱	نیشاپور	خراسان	صاحبقران الی شاه جهان الی هند
علا	شیخ علامه الدین	.	اجپین	هندستان	.
علی	حاجی محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
علی	خواجه علی شطرنجی	.	سمرقند	خراسان	جلال الدین خجری خجری والی خوارزم
علی	مولانا علی	.	.	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
علی	علی قلی بیگ کمان	.	مازندران	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند

۱۲ سله حکیم عبدالرحمن از اجدادان سلطان محمود غزنوی است، اشعارش نایاب است ۱۲
 ۱۲ قاضی عطار الله در صلی شاه طهماسب سلطان مراد خود کار دم قلم نظم آورده که ماده تاریخ
 الصلح خیر یافت ۱۲
 ۱۲ ملا محمد غظیم خلیف ملا قیدی و برادرزاده ملا نظیری نیشاپوری است، در غزوی کمال قدرت
 داشت، مثنوی موسوم به نور غظیم از دست ۱۲
 ۱۲ خواجه علی از یک تازان مرکه غزوی است، بالامعی تجاری و شمس خالده صاحب بود و همه کارها
 حکیم سوزنی بوده اند ۱۲
 ۱۲ علی قلی بیگ ابن سلطان خلیفه است، در زمان جهانگیر هند آمد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
علی ۱	ناصر علی	۱۱۰۸	سرهند	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
علی ۲	خواجہ علی غزنیان	۱۱۵۰	راستین	خراسان	علارالدین خلجی والی خوارزم
علی ۳	علی بن الیاس	.	بخارا	.	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
علی ۴	ملا مقیم	.	کاشان	عراق عجم	صاحبقرانی شایہ جمال الی ہند
علوی ۵	مولوی عبداللہ خان	۱۲۶۲	موفق آباد	ہندستان	ابوظفر بہادر شاہ

۱۔ ناصر علی، مرید شیخ معصوم خلف الصدق حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ ست در آغا خاں بلازمت میرزا فقیر اللہ مخاطب بسیف خاں بغرت احرام گزارانید و بعد فوت بسیف خاں باذوالفقار خاں پسر اسد خاں وزیر عظم خلد مکان صحبتش خوش آمد در مدح او غزلے طرح کرده و یک نخی فیل نقد گرانمایہ صلہ یافت اما از کمال ہارتگی ہمہ را بر مردم رنجیت خود ملوث بدری نشد، بسیار مستغنیانہ می زیست، سخن سنج والا فکرت ست، در آخر عمر از دکن بہ شایہ جمال آباد آمد فوت شد و در حوالی مرقہ حضرت نظام الملشخ سلطان اللہ قدس سرہ العزیز دفن گردید، مثنوی او مشہور و مطبوع است ۱۲

۲۔ خواجہ علی لقب غزنیان از اعاظم اولیاست حضرت مولوی معنوی شاہ باحوال او کردہ است ۱۲

۳۔ علی بن الیاس، باذقی ہم صحبت بودہ ۱۲

۴۔ ملا مقیم مدتی در ہند در خدمت دارا شکوہ میبود، توفیق زیارت حرمین یافتہ در مکہ فوت شد ۱۲

۵۔ مولوی عبداللہ خان، مولدش متو قاتم گنج ضلع فرخ آباد ست، در صغر سن با پدر بہ پل رشت

و کسب علوم و تکمیل فنون از علمای نامہ آرا آن یار نمود، جامع اکثرے از فضائل بود و در انشاء و نحو ری قدرت تمام

داشت، امام بخش صہبائی و محمد حسین مجور ناظم اندوز، و مولوی امین الدین خاں امین پلوی از شاگردان پانہ

باشیخ ابراہیم دوق و مومن خاں کمال اتحاد و ارتباط داشت، انشای صغیر طلیل و صحت نامہ از مصنفات

شریفہ اوست، بقربت قریبہ خاں مولف خاکسار بود، در آخر عمر بوطن مراجعت نمود و ہماخت فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
عماد ^{۱۰}	فقیه عماد الدین	۵۷۳ھ	کرمان	خراسان	شاه شجاع والی فارس
عمادی ^{۱۱}	میر عماد الدین	۵۷۳ھ	عراق عجم	عراق عجم	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم
عمر ^{۱۲}	حکیم عمر خیام	۵۹۷ھ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین سنجر سلجوقی والی خوارزم
عمیق ^{۱۳}	شهاب الدین	۵۹۲ھ	بخارا	"	"
عمید ^{۱۴}	عمید الدین	۶۰۹ھ	دیلم	گیلان	سلطان محمد بلبن فیروز گیلان
عمید ^{۱۵}	خواجہ عمید عطار کتاب	۶۹۱ھ	عراق عجم	عراق عجم	سلطان ابراهیم والی غزنوی
عنصری ^{۱۶}	حکیم ابوالقاسم حسن	۶۳۱ھ	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنوی

۱۰ فقیه عماد الدین از دانشمندان کامل بود در تصوف صاحب سلسله هست اشعار خوب از وی ضبط کرده اند در شیراز مدفون شد ۱۲

۱۱ میر عماد الدین از پهلوانان معرکه صاحب است مراح عماد الدوله دیلمی است عمادی را غزنوی نیز گفته اند و بعضی او را پسر خجاری گفته با عمادی شهر یاری یکے دانسته اند و الله اعلم ۱۲

۱۲ حکیم عمر خیام خیمه مید وخت ازین و خیام لقب شد فنون متداوله علیه الکتاب نموده جلال الدین سنجر سلجوقی او را بغایت محترم میداشت رباعیات و مشهور و مقبول طبع است صاحب جمیع لغوی تخلص او خیام خوانده است ۱۲

۱۳ استاد شهاب الدین جمیع سخنوران بابتادی و اقار داشته اند سبوی شیدی سمرقندی که با حق معارضه کرده شه عمید الدین از اعظم فضلا بود اشعارش اکثر مضموع است مسعود سعد سلمان مرثیه گفته است ۱۲
۱۴ حکیم ابوالقاسم حسن ملک الشعراء عهد محمود غزنوی است بر چهار صد شعرا که هر یک گایه زمان بود سروری نمود و یکی بر بابتادی و اعتراف داشتند گویند شبیه هزار بیت شعر گفته مشنوی و ابق و عذرا از دوست در غزنی مدفون است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمر
عنوان ^{له}	محمد رضا چلیپی		تبریز	عراق عجم	
عمیدی ^ع	قاضی عبدالرزاق			خراسان	جلال الدین کبر شاه والی هند
عیدی ^{سنة}	قاضی مسیح الدین	سنة ۸۵۶	ساوه	عراق عجم	سلطان یعقوب کمان الی دبیج
عیدی ^ع	میر عیسی		یزد	"	شاه طماس صفوی الی ایران
عیدی ^ع	ابو الفضائل عبداللہ	سنة ۸۳۳	ہمدان	"	جلال الدین شجر سلجوقی والی خوارزم

باب غ

غافل	محمد تقی		طاشقان	شاه عباس ثانی والی ایران
غافل	ملک حمزہ خاں		سیستان	خراسان
غالب	میر اسد اللہ خاں	سنة ۱۲۸۵	دہلی	ہندوستان
غزو شعی	میر برہان		کاشان	عراق عجم

۱۰۰۰ محمد رضا چلیپی، معاصر میرزا طاهر نصیر آبادی است ۱۲
 ۱۰۰۱ قاضی عبدالرزاق، قاضی نور اللہ شوشتری مصاحب ہمدانی، در شعر صاحب دیوان است ۱۲
 ۱۰۰۲ قاضی مسیح الدین، از فضلاء عالی مرتبہ بود، اشعار با مزہ دارد کہ بے تامل فکر و مقولہ گفتگو
 بر زبانش جاری میشد و این کمال مرتبہ صفائی طبع است ۱۲
 ۱۰۰۳ ابو الفضائل عبداللہ، از اقران حسین بن منصور حلاج است، بابا طاهر عریان صحبت داشتہ
 جامع جمیع فضائل و علوم بود ۱۲
 ۱۰۰۴ میر برہان، در بہند فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
غوری	مناغوری		مشیز	فارس	شاه عباس الهی الی ایران
غریب	شاه غریب میرزا		هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا الی خراسان
غزالی	میر اسلام		"	"	میر انیس گویگانی الی سمرقند
غزالی	مولانا غزالی	۹۸۰	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
غضائری	ابو یزید محمد	۹۲۶	عراق عجم	"	سلطان محمود غزنوی الی غنی
غضنفری	مولانا غضنفر		گلپار	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان

۱۰ شاه غریب میرزا، از اولاد سلطان حسین میرزا الی خراسان، در انشای نظم و شعر عید نهم شصت و ۱۲
 ۱۱ میر اسلام، از موز و نایان یار و شاگرد حیدر کلچر پست، بهند آمده، با مولانا غزالی شهادت
 بتقریب تخلص مشابره است کرد، نظریه و شیخ طبع بود ۱۲
 ۱۳ مولانا غزالی ملک الشعراء از شاه پیرهای زمان طهاسپعی بود، کلیاتش به نقاد و نیربست
 و مثنویات متعدد دارد از انجمله مثنوی رشحات و اسرار المکتوبات و نقش بدیع است، با شیخ فیهی
 صحبت داشت در مبدع حال بدکن افتاد اما در انجا کارشش و فنی نگرفت، بعد مقتول شدن خانزادان
 رو بهستانه الکبری آورد و بختاب ملک الشعراء سرفراز گردید، در گجرات فوت شد ۱۲
 ۱۴ ابو یزید محمد، از اعاظم شعراء اکابر بلخاست، بنحمت سلطان محمود غزنوی آمده گوی شهرت
 از شعرای پای تخت در ربود ۱۲
 ۱۵ مولانا غضنفر، از مشاهیر فضلا و معارف بلخاست، گلپار، قریه ایست از قم، غضنفری اکثر
 اوقات در کاشان بسر میبرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
غنی ۱۰	غنی بیگ		همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
غنی ۱۱	میر عبد الغنی		تفرش	"	"
غنی ۱۲	محمد طاهر	۱۰۴۹	کشمیر	هندستان	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند
غنی ۱۳	محمد اکرم	۱۰۵۰	کنجاوه	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
غواصی	مولانا غوصی	۱۰۵۰	یزد	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
غیاث ۱۴	غیاث الدین منصو	۹۳۸	شیراز	فارس	سلطان حسین میرزا والی خراسان
غیرتی	ملا غیرتی		"	"	جلال الدین اکبر والی هند

۱۰ غنی بیگ بسیار عالی طبع بود هند آمده مدتها بسر کرده ۱۲

۱۱ میر عبد الغنی از سادات جلیل القدر تفرش است از اعمال قم ۱۲

۱۲ محمد طاهر از مردم کشمیر بود، صحبت میز اصائب ابوطالب کلیم و حاجی محمد جان قدسی دریافته، درستی زبان روانی الفاظ و لطافت معانی او مقبول همه بود از خطه کشمیر مثل او کس بر نخواست، دیوانش قریب ده هزار بیت است ۱۲

۱۳ محمد اکرم، از مردم لاهور بود، ثنوی قصه عزیز و شاه با مزه گفته ۱۲

۱۴ مولانا غوصی، قصاید در بحر اتمه یکصد هزار بیت گفته ۱۲

۱۵ غیاث الدین منصو حلوانی، پسر میر عبد الدین شیرازی است که صاحب اشعی تخرید و عرفی و متقابل علامه دانی بود، شاگرد نظام دست غیب است، در اوسط حال از شیراز باصفهان آمد و از نوادگان آنجا محبت بسیار دیده در آنجا متوطن شد، شبی از بام افناد و جان بختی سپرد ۱۲

۱۶ ملا غیرتی، در شاعری پهلوان بوده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
غیور	میرزا حسن غیور	.	کرمان	خراسان	.
باب فا					
فارغ	میرزا رضی	.	رشت	گیلان	فرخ سیروالی هند
فاخر	ملافاخر	.	بهمنان	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
فارغی	شیخ ابوالوجد	۹۴۳	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات و بهایون بادشاه والی هند
فارغی	امیر فارغی	۱۰۰۰	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
فارغی		.	هرات	خراسان	.
فارغ	چلی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	.
<p>۱. میرزا حسن، در مقدمات علمیه شعر هراتش بحر کمال بود، شعرش کمال رتبه چاشنی دارد، مشنوی خوبی در بحر مشنوی مولوی مشنوی گفته، در کرمان فوت شد ۱۲۰۰</p> <p>۲. میرزا رضی، در ایام انقلاب ایران بهند آمد، دیوانش قریب به چهار هزار بیت میرسد، مشتمل حقائق و معارف، در ویش صاحب حال معنی آگاه بود، در میان قصبه سمرقند و بلده آجین از دست قطاع الطرق شربت شهادت چشید ۱۲۰۰</p> <p>۳. ملافاخر، بصفات حمید متصف بود، در خدمت زماں خاں حاکم کلویه بسمری کرد ۱۲۰۰</p> <p>۴. شیخ ابوالوجد، از شعرای جلیل القدر است، متنازه به نبوغ و نبوغت بهایون شاه و اکبر شاه اند، معاصر مولوی بهایون ۵. چلی بیگ، مشهور به علامه تبریزی، در شیراز تحصیل علوم نمود، از شاگردان فاضل میرزا جان است</p>					

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
فاضل	ملا فاضل	۰	کاشان	عراق عجم	
فانی	میر علی شیر نظام آبادی	۹۰۶ هـ	سیرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فانی	شیخ محمد حسن	۱۰۸۰ هـ	کشمیر	هندستان	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
فاضل	ملا محمد نصیر	۱۱۳۲ هـ	ابهر	عراق عجم	شاهجهان والی هند
فاضل	میرزا محمد فاضل	۱۰۳۶ هـ	نطنز	»	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
فاضل	میرزا باقر	۱۱۲۸ هـ	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی والی ایران

۱۰ ملا فاضل، نواده میرشاه، مرد درویش بود، شعرش از صد هزار بیت تجاوز است ۱۲
 ۱۱ میرعلیشیر نظام الدین، سبزه زبان شعر میفرمود عربی فارسی و ترکی تخلص و در ترکی نوایی، و در فارسی فانی است از فضائل علوم بهره وانی داشت وزیر سلطان حسین میرزا بود، در خدمت مولوی جامی اقامت تمام داشت، انوار رحمت ماده تاریخ فوت او است ۱۲

۱۲ میرزا محسن، شاعر و ملاحه کب کشمیری و استاد ملاطاف غنی و حاجی محمد اسلم سلم کشمیری است از فضیلت کشمیر بود، دیوانش قریب پنجاه هزار بیت است ۱۲

۱۳ ملا محمد نصیر از ارشد تلامذه میرزا اصحاب است، تخلص هم از ویافته، در سخوری از استادان گوی، می زیاده، و قریب یکمحدو خاں افغان هم همان را محاصره کرد باطل طبیعی فوت شد ۱۲

۱۴ میرزا محمد فاضل، ملازمت صاحبقران ثانی سرفراز بود، خطوط خوبی نوشت، در گجرات فوت گردید که در قمر که شد بر حجت واصل، ماده تاریخ وفات او است ۱۲

۱۵ میرزا باقر، از کنه شاعران بود، تتبع اطوار میرزا اصحاب یکدیگر شعرش بطور و خالی از متانت نبود، غیر از غزل چیزی نمیگفت، در بلده بار فروشش مازندران رحلت کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمر
فائق	محمد امین	.	اصفهان	عراق عجم	
فائق	سید محمد	۱۱۰۰	هرات	خراسان	اوزنگ نیک عالمگیر والی هند
فتح	شاه فتح الله	۹۹۶	شیراز	فارس	جلال الدین کبر والی هند
فتح	ملا فتح الله	۱۰۲۶	اصفهان	عراق عجم	نور الدین جهانگیر والی هند
فتحی	ملا فتحی	۱۰۳۵	اردستان	"	سام میرزا صفوی والی ایران
فتوحی	حکیم اشیرالدین	.	مرو	خراسان	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
فتوری	میرزا نوری	.	هرات	"	
فخری	شمس الدین	.	"	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فخر	فخر الدین محمود	.	نیشاپور	"	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
فخر	فخر الدین اسعد	.	برجان	طبرستان	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم

۱۰ شاه فتح الله در علم حکمت و دستگاه عالی داشت، بهند آمده درگذشت ۱۲
 ۱۱ حکیم اشیرالدین همخوانی گوید که مشاعرات مناظرات و بی با انوری مشهور است ۱۲
 ۱۳ میرزا نوری مدت در هرات شیخ الاسلام بود، در کمال زهد و پرستشکاری عمر گزارانده
 در هرات فوت شد ۱۲
 ۱۴ فخر الدین محمود، مستجمع جمیع کمالات بود، تصانیف عالی در بعضی علوم از وی باقی است
 در خدمت بهرام شاه غزنوی کمال حرمت داشت ۱۲
 ۱۵ فخر الدین اسعد از قدمای شعر است، مثنوی و دیس و امین از وی یادگار است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
فخری	شمس الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قدائی	شیخ قدائی	۹۴۴	شیراز	فارس	
قدائی	محمود بیگ	۰	طهران	عراق عجم	
فرح	فرح الله	۱۱۰۰	شوشتر	فارس	عبدالله قطب شاه الی دکن
فرخی	استاد ابوالحسن علی	۱۲۲۹	سیستان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنوی
فردوسی	حکیم ابوالقاسم	۱۲۱۶	طوس	"	"
فرشته	محمد قاسم بن شاه	۰	استرآباد	طبرستان	ابرهیم عادل شاه والی دکن

له شیخ قدائی، خلفا الصدق شیخ شمس الدین محمد باجی شاج گلشن راز محمود شبستری است
 لهذا او را شیخ زاده می خوانند، از محققان زمان خود بود ۱۲

له فرح الله، از افاضل زمان است، در هند بوده، دیوان و قریبت هفت هزار بیت میرسد ۱۲

له استاد ابوالحسن علی، گویند که او شاگرد حکیم عنصری است، بخد مت سلطان محمود غزنوی
 آمده ملازم گردید و اعزاز یافت، دولت شاه او را ترندی، و محمد عوفی سکری گفته است ۱۲

له حکیم ابوالقاسم، شیخ نظامی بشارت دی و بندگی او اقرار کرده، پیدش
 باغبان چهار باغ موسوم به فردوس بود، بعد از آنکه بمقتضای نظرت اصلی بگفتن اشعار مباد
 نمود فردوسی تخلص کرد، در طوس مدفون شده، شاهنامه او که بفراش سلطان محمود نوشته
 مشهور آفاق است ۱۲

تخلص	نام	سده و قفا	وطن	ملک	عمد
فرقتی له	ابوتراب بیگ	۶۱۰۲۶	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
فروغ	میرزا محمد علی	.	.	.	نادر شاه قمران ایران
فروغی	ملاحسن	۶۱۰۳۰	کشمیر	هندستان	شاه جهان والی هند
فرید	فریدالدین احوّل	.	اصفهان	عراق عجم	اتابک سعد بن زنگی الی فارس
فریده	فریدالدین کاتب	.	جاجرم	خراسان	سلطان شجر سلجوقی الی خوارزم
فسونی	محمود بیگ	.	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
فصیحی	میر فصیحی	۶۱۰۳۱	هرات	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران

له ابوتراب بیگ، از اهالی انجمن است، اما در کاشان نشو و نما یافته، اول کامی تخلص میکرد
آخر قفای قرار داد، دیوان یک هزار بیت دارد ۱۲

له میرزا محمد علی، تولدش در سنه یک هزار و صد و چهل هجری است، اشعار خوب از آن حمیده سرزده ۱۲

له ملاحسن، چون صاحبقران فی شایگان به کشمیر آمد، فروغی و دشمنی زاده طبع خود بعضی سانسید
پسند افتاد، و هزار و پیمده صله یافت ۱۲

له فریدالدین احوّل، از شعرای فصیح و بیخ بود، خواجگامی را خدمت کرده است و با همی همی صمیمیت ۱۲

له فریدالدین کاتب، از شعرائی مان بغای دوران بود، محمد عوفی گوید که در بخارا بخدمت و می رسید ۱۲

له محمود بیگ، مجموعه کلمات صوری و معنوی بود، در سخندی یگانة افاق، و در علم سیاق و حساب
و تاریخ طاق، بهند آمده ملازم اکبر شاه و جهانگیر شاه بعزت تمام بود ۱۲

له میر فصیحی، از سخنوران فصیح بیان است، میان او و حکیم شافعی مشاعر است و
مهاجرات بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
فصیحی	میر فصیحی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفی دالی ایران
فصلی	حکیم فصلی	.	جرباقان	"	امام قلی خان دالی شیراز
فصلی	ملا فصلی	۹۸۶ هـ	بغداد	عراق عرب	شاه طهماسب صفی دالی ایران
فطرت	میر معزالدين	۱۱۰۰ هـ	قم	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر دالی هند
فغانی	بابا فغانی	۹۲۵ هـ	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفی دالی ایران
نفقور	حکیم محمد حسین	۱۰۳۰ هـ	لاهیجان	طبرستان	نورالدین جهانگیر دالی هند

سنة ملا فصلی از شعرای مشهور زمان است در عربی و فارسی و ترکی صاحب نگاه بود هر سه زبان اشعار آباد دارد ۱۲

سنة میر معزالدين مخاطب بختی خاں از علم سادات موسوی قم است در صنفان تحصیل علوم پرداخته بدایع فضل و کمال رسیده از پیکاه اوزنگ زیب به خطاب خانی و دیوانی دکن سفر فرا کرده و نیز شیر فطرت تخلص میکرد بعد از آن موسوی اختیار کرد و وفاتش در سرزمین دکن روداد ۱۲

سنة بابا فغانی مجتهد فن سخنوری است پیش از وی احدی بدین روش شعر نگفته پاییه سخنوری را بجای رسانید که اکثر استادان مثل جشی زدی، نظیری نیشاپوری، ضمیری صهنانی، حسین ثنائی، عرفی شیرازی، صفائی اصفهانی، حکیم کناسیح کاشی و محتشم کاشی و غیره متله و مشاگرد و خوشه حسن طراز اویندا صاحب دیوان است قصاید صاف دارد اما بغزل سربل نال است ۱۲

سنة حکیم محمد حسین در ادب اهل حال در ایران سنی تخلص میکرد بعد از آنکه هند آمده ملازمت سلطان پرویز را بن جاگیر شاه اختیار نمود نفقور تخلص کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
فقیر ^{له}	میرشالدین	۱۱۸۳ ^{هـ}	دهلی	هندوتن	محمد شاه والی هند
فکری ^{له}	قاضی احمد	.	اسفراین	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران
فکری ^{له}	سید محمد	۹۴۳ ^{هـ}	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
فکری ^{له}	سید محمد رضا	۱۰۲۰ ^{هـ}	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
فکری ^{له}	غیاث الدین منصو	.	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
فکری ^{له}	استاد نجم الدین محمد بن	۱۰۵۰ ^{هـ}	شروان	آذربایجان	سلطان نوچر شروان شاه الی شروان

له میرشالدین، دلاوتش در شاهجهان آباد در سنه هزار و یکصد و پانزده دی داد، از اعیان آن ملکه فاخته دیوانش به هفت هزار بیت میرسد، دو مثنوی در سبک نظم کشیده ۱۲

له قاضی احمد، از فضیله مشهور اسفراین است، در نکته فنی حاضر جوابی گمانه بود ۱۲

له سید محمد لقب جامه باف و مشهور به میر رباعی از شعرای مقرر در کار بود، در زمان اکبر شاه بهند آمد و در مدح وی اشعار گفت که گفتار و میر رباعی سفر نمود، ماده تیغ فوت او ست ۱۲

له سید محمد رضا، ذوق شاعری بسیار داشته، بر کن آمد، در علم سباق صاحب قوف بود، معاصر شرفائی اصفهانی است ۱۲

له میر غیاث الدین منصو، بهند آمدن دیوانه ترتیب داد ۱۲

له استاد نجم الدین محمد مومن، با حکیم خاقانی در خدمت ابوالعلا گنجوی تحصیل مراتب نظم نموده مشهور آفاق بود، در شاعری که مولد او ست مدقون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عبد
فیضی	ابو فیض	۱۰۸۰ هـ	آگره	هندستان	جلال الدین کبروالی هند

باب ق

ق آنی	ملا محمد قاسم	۱۲۶۰ هـ	اروستان	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار والی ایران
قاسم	محمد قاسم دیوانه	۱۲۸۰ هـ	مشهد	خراسان	شاه جهان الی هند

له ابو فیض پسر شیخ مبارک و از اولاد شیخ احمد ناگوری است صاحب تصانیف حدیث بود
از ان جمله تفسیر سواطع الالهام که به صنعت اجمال تمامی قرآن مجید را تفسیر کرده که بر غرارت علم او بر ان
ساطع تواند بود، صاحب تذکره مجمع نفیحات نوشته که «مسموع افتاده که شیخ فیضی نیمه قرآن مجید را
به نقط تفسیر کرده، کلمات بی حاصل کشیده، عجب از مولف تذکره که چه قدر راه تعصب فتنه است
و خون انصاف برگردن گرفته و عجب ترا که چنین تفسیر را که از عجائب روزگار است یک نظر ندیده و
خبر نگرفته که تمام قرآن مجید را تفسیر کرده است یا نیمه آن را، شیخ فیضی دیوان قصائد و غزل و شنویات
دارد، خاصه شنوی نادر من نگارسته ریاضین فصاحت است ۱۲

له ملا محمد قاسم، معاصر تقی اوحدی است ۱۲

له ملا محمد قاسم دیوانه، در اوایل عمر مدتها در اصفهان تحصیل علوم مشغول بود
از ان جا به هندوستان آمد با ضافه دیوانه مشهور شد، دیوانش متداول است، شاعر
میرزا عاصی بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عمد
قاسم	سید معین الدین	۸۳۳	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
قاسم	نواب قاسم خاں	۸۴۲	جوش	خراسان	جهاگیر والی هند
قاسم	میرزا قاسم	.	گونا باد	"	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
قاسم	ملک قاسم	.	قزوین	عراق عجم	.
قاسم	مولانا قاسم	.	دلیم	"	.
قاسم	قاسم خاں	.	.	.	جهاگیر شاه والی هند
قاسم	شیخ ابوالقاسم	.	گادرون	فارس	.

۱- سید معین الدین قاسم الوار، مرید شیخ صدر الدین خلیف شیخ صفی الدین اردبیلی است
از شیخ خود قاسم الوار لقب یافته، بر صحبت سید نعمت الله کرمانی رسیده، چهار بار پیاده حج کرده
مدت در هرات سکونت داشت، از اصحاب شاهرخ مرزا توهم نموده بسر قند رفت از مرزا انجلیک
تلف نمود، در جام متوقف گردید و هاجن جافوت شد ۱۲

۲- میرزا قاسم، جامع کلمات صوری و معنوی بود، در ریاضت تمام کشیده مرآت
سرداران این علم گردید، بتبع خمسة شیخ نظامی کرده است، شایسته اش که فتوحات شاه اسماعیل
نظم نموده است بهتر از سایر مثنویات است ۱۲

۳- مولانا قاسم، در طبابت مهارت خوب داشت، بهند آمده و متاداران بسر برد، و علم از تالیفات
۴- قاسم خاں، همدان جهاگیر شاه است، محمد طاهر نصیر آبادی احوال او در تذکره
خود مفصل نوشته است ۱۲

۵- شیخ ابوالقاسم، از شیخ زادگان گادرون شاگردان میرزا جان شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمر
قاضی	شمس الدین عابد	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا دالی هرات
قاضی	قاضی سنجان	۰	سنجان	خراسان	دالی خراسان
قاتع	آقا سیب	۰	کاشان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قبول	میرزا عبد الغنی بیگ	۱۱۳۹ هـ	کشمیر	هندستان	فرخ سیر والی هند
قدری	ملا قدری	۹۸۹ هـ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
قدسی	میر حسین کر بلانی	۰	هرات	خراسان	"
قدسی	حاجی محمد جان	۱۰۵۶ هـ	مشهد	"	شاه جهان والی هند
قدسی	حکیم مصطفی	۰	گیلان	طبرستان	شاه عباس ثانی صفوی الی ایران

سنة قاضی سنجان از اولاد شاه سنجان است، مثنوی منظر الابصار از منظومات دست که در تتبع مخزن اسرار بنام میر علی شیر گفته ۱۲

سنة میرزا عبد الغنی بیگ در فن شعر از میرزا داراب جویا تربیت یافته است در زمان محمد فرخ میر بادشاه بدلی آمده معروف امرای عظام شدند و در او اهل جلوس شاه عالم پناه در گذشت ۱۲
سنة ملا قدری با عتی و قیدی و غیرتی و طرحی و طرحی بود، قبل از عرفی با اتفاق قیدی بهند آمد و قیدی بهند شد ۱۲
سنة میر حسین کر بلانی، گویند در سبزو ار توطن نمود، مدت در هرات بسر کرد و با محمد خان حاکم آنجا کمال ارتباط داشت ۱۲

سنة حاجی محمد جان از فصیحای زبان است بهند و شان آمد و از قربان درگاه شاه جهان شدند بنصب ملک الشعرائی سرفراز شد، شاهنامه که بنام صاحبقران ثانی نوشته تا تمام ماند ۱۲
سنة حکیم مصطفی، معاصر تقی اوجدی است، بهند آمد ۱۲

تخلص	نام	سندقا	وطن	ملک	عهد
قراری	حکیم نورالدین محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس ماضی الی ایران و جلال الدین کبر شاه الی هند
قربی	ملاقربی	.	دماوند	خراسان	شاه جهان والی هند
قربی	ملاقربی	.	گیلان	طبرستان	.
قست	ملا محمد قاسم	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قسیمی	قاسم بیگ افشار	.	.	.	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قطران	حکیم قطران	۶۴۶۵	تبریز	عراق عجم	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
قطب	ملا قطب الدین	.	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز
<p>۱- حکیم نورالدین محمد، برادر حکیم ابوالفتح گیلانی است، در جودت بلخ، تیزی فهم، علوم سنی و کمالات انسانی صاحب کمال بود و ۱۲</p> <p>۲- ملاقربی، در شاعری کمال قدرت نهایت مهارت داشت، مدت در بغداد بسر نموده بودند روزگاری در کشمیر گذرانیده بهمانجا فوت شد، معاصر تقی اودهی است ۱۲</p> <p>۳- قاسم بیگ افشار، شاگرد وحشی باقی است ۱۲</p> <p>۴- حکیم قطران، پهلوان عرصه مخدزی است، محمد عوفی او را تبریزی دانسته، دولت شاه غیره ویرا ترندی نوشته اند و اشعارش ابناام رودکی خوانده اند، اگر چه در روش طرزی و متحدند، اما محمد و صین ایشان از زمان تفاوت بعید است، گویند حکیم انوری در فن شعر تلخیص است، و پواشش هزار بیت میرسد ۱۲</p> <p>۵- ملا قطب الدین از شعرای زمان بوده، معاصر سعدی شیرازی است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
قمری ^{۱۰}	سراج الدین	سنه ۶۸۰	قزوین	عراق عجم	سلطان ابوسعید خان فی فارس
قوامی ^{۱۱}	میر قوام الدین	سنه ۹۵۰	اصفهان	»	شاه طهماسب خانی فی ایران
قیری ^{۱۲}	شیخ قیری	.	بغداد	عراق عرب	.
قیدی ^{۱۳}	ملا قیدی	سنه ۹۹۰	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه فی هند
قیدی ^{۱۴}	ملا قیدی	.	کرمان	خراسان	شاه سلیمان صفوی فی ایران
قیصری ^{۱۵}	ملا قیصری	سنه ۱۰۲۲	بهمن	عراق عجم	صاحبقران ثانی شاه فی ایران
قیلان	قیلان بیگ	.	پرخشال	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه فی هند

سراج الدین مولف تذکره صاوق نوشته که گاهی سراج هم تخلص میکرد در اصل مولدش خلان کرده اند بعضی او را خوارزمی و بعضی جرجانی و بعضی آملی و دیگران قزوینی دانسته اند ۱۲

۱۰ میر قوام الدین بسیار عظیم القدر و بلند مرتبه بود، در زمان ولت شاه اسماعیل صفوی تخلص صدر الشاهی ۱۱ شیخ قیری، از قریب و کلاش ایچ غنیمت شام جان میرسد، از شایخ کرام سلسله طایفه صوفیه بود ۱۲ ملا قیدی، شاعر فاضل و مجموعه کالات هنرمندی است، با عرفی صحبتها داشت بحدت اکبر شاه رسید، در هند فوت یشد ۱۳

۱۴ ملا قیدی، درویش خصال و پسندیده فعال بود، در اصفهان در درسه ملا عبد الله سکونت داشت ۱۵

۱۶ ملا قیصری، بسیار خوش صحبت و خوش مزاج بود بهند آمده در گجرات فوت بهماچنا در فون گردید ۱۲

باب ۴

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عمد
کاتب	یوسف شاه	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
کاتب	محمد بن عثمان	.	بلخ	"	سلطان محمود غازی والی غزنی
کاتبی	محمد بن عبدالله	۸۳۹	نیشاپور	"	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
کاشف	.	.	بنجارا	"	.
کاشف	آقا اسماعیل بیگ	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کاشفی	ملا حسین اعظم	۹۱۰	سبزوار	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

۱. یوسف شاه، از خطاطان شهو هرات است؛ با امیر علی شیر معاصر بود ۱۲
 ۲. محمد ابن عثمان، معاصر حکیم عنصری بلخی و شاگرد ابوالفضل سکرزی است ۱۲
 ۳. محمد ابن عبدالله، در مداحی امیر تیمور صاحبقران شاهنخ مرزا داد مخوری داده
 و فاش در طاعون استرآباد واقع شد، قصه ناظر و منظور را در مثنوی موسوم به مجمع البحرین که

ذو بحرین و ذوق فیتین است نظم کرده ۱۲

۴. آقا اسماعیل بیگ، مثنوی در بحر حقه العراقین دارد ۱۲

۵. ملا حسین اعظم، صوفی کامل و درویش خداپرست بود، در علوم عربیه و

فنون علمیه کمال قدرت مهارت داشت، اخلاق کریمه، اخلاق عسلی، انوار سبیلی،

لب لباب (خلاصه مثنوی مولانا روم) تفسیر حسینی، و محرن الاثنا از تصنیفات شریفه

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
کاشفی	ملاکاشفی	۰	بخشال	خراسان	صاحبقرانی شاهجهانی الی هند
کاشی	آقا حسن	۹۹۹ هـ	آمل	طبرستان	شاه طهماسب صفوی والی ایران
کافظمی	سید کاظمی	۰	تبریز	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
کافی	مناظرالدین	۰	همدان	»	جلال الدین ملک شاه سلجوقی والی ایران
کافی	میرزا کافی	۰	اردوباد	آذربایجان	شاه عباس ماضی والی ایران
کاکا	ملاکاکا	۹۸۰ هـ	قزوین	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
کاکا	قوام الدین عبد	۰	شیراز	فارس	۰

۱۰ ملاکاشفی، در ۳۳۰ هـ وارد هندوستان شده ۱۲

۱۱ سید کاظمی، صلوات بر او و بر نسل او، چو همیشه اوقات در کاشان گذرانیده کاشی مشهور شد ۱۲

۱۳ مناظر الدین محمد عوفی توصیف جملات، ثنائ و بسیار کرده، در عهد ملک شاه آواز شاعری

او عالم را فرا گرفت ۱۲

۱۴ ملاکاکا، معلوم نیست که لفظ کاکا اسم یا تخلص یا لقب باشد، از شعرای زمان طهماسب،

و اشعارش مقبول نام بود ۱۲

۱۵ قوام الدین عبد القدر، داغستانی گوید که تقی اوحدی نوشته که دی سپهر استاد علی طلیح است

که در شیراز بود، آهنگ آمد و مدت ملازمت کرد، از علوم بے بهره بود، اما ذهن سلیم و طبع مستقیم

داشت، تقی اوحدی او را دیده است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
کامل	ملک سعید	.	نخلخال	اذربجان	.
کامی	ملا کامی	.	سبزوار	خراسان	سلطان حسین شیرادلی هرات
کامی	کمال الدین شاه حسین	.	همدان	عراق عجم	"
کامی	ملا کامی	.	لاهیجان	طبرستان	.
کرمی	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
کرمی	بهارالدین عبدالکریم	.	سمرقند	خراسان	ملک شمس الدین کرت الی هرات
کسانی	حکیم محمدالدین ابونقی	.	مرو	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
کسری	محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	.
کسونی	ملا کسونی	.	یزد	"	.

۱۰ ملک سعید از اعظم نخلخال است، در شیراز سکونت داشت اوقات خود را با مطالعات
 و کتب تصوف مصروف میداشت مستجمع جمیع علوم بود ۱۲
 ۱۱ شاه ملا کامی، روزی به چند خدمت مولانا جامی علیه الرحمۃ مشغول تحصیل کمالات بود
 ۱۲ شاه بهارالدین بیشتر در کاشان بسر میبرد ۱۲
 ۱۳ حکیم محمدالدین معاصر رودکی بود، حکیم ناصر خسرو زمان او را دریافته است گویند که
 عرش از حد لطیفی در گذشته بود، محمود غزنوی را دریافته و مع و کس کرده است ۱۷
 ۱۴ شاه محمد قاسم، از اولاد اهل شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
کفری ^{له}	میر حسین	۱۰۱۵	ترتت	خراسان	جلال الدین الکبر شاه والی هند
کفشگر ^{له}	ملا کفشگر	.	گادون	فارس	.
کلامی	مصلح الدین	.	لار	"	.
کلامی ^{له}	ملا کلامی	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان ابراهیم ابن مستوشاه الی عز
کلا ^{له}	امیر خواجه کلا	.	کرمان	خراسان	ظهير الدین بابر شاه الی هند
کلبی ^{له}	کلبی بیگ و القدر	.	.	.	نور الدین جهانگیر شاه الی هند
کلیم ^{له}	ابوطالب	۱۰۶۱	همدان	عراق عجم	"

له میر حسین از خوش خیالان نام بود، بعلو فطرت صفائی ذهن نظیر نداشت، در

هند وستان مدت ها گذرانید، باطال نوعی خوشانی مصاحب بود ۱۲

له ملا کفشگر، در شاهراه سنخوری آهینس قدم بود ۱۲

له ملا کلامی، برادر سلامی ست، تقی اوحدی ویرا دیده است از شعرا فی زمان دبود ۱۲

له امیر خواجه کلا، از ماوراءالنهر ست، از بیم طماست که ریخته بر سنده رفت ۱۲

در عهد بابر شاه حاکم قندهار بود ۱۲

له کلبی بیگ و القدر، در عهد جهانگیر با اتفاق برادر خود بهند آمد و بهانجا فوت شد ۱۲

له ابوطالب، در عهد جهانگیری سیرتند خرامید و به شاه نواز خاں ابن میرزا رستم صفوی

مربوط گشت و در خدمت صاحبقران ثانی معزز بوده ملک الشعرا گردید، در کشمیر قالب تپی کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عهد
کمال	کمال الدین سمیع	۷۳۵	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین ازرشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین مسعود	۷۹۳	نخجند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
کمال	کمال الدین زیاد	.	اصفهان	عراق عجم	.
کمال	کمال الدین	.	زنجان	خراسان	جلال الدین ازرشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین عبدالرزاق	۸۸۵	هرات	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
کمال	استاد کمال الدین	.	بخارا	"	سلطان خجری سلجوقی والی خوارزم

کمال الدین سمیع، لقب خلاق المعانی، استاد علم الثبوت فن عند لیب گشن سخن است، از خاک مردم خیز اصفهان برخاست، مرید قدوة الشایخ شیخ شهاب الدین سهروردی بود، در بارگاه جلال الدین خوارزمشاه بنصب الای ملک الشعراء سرافازی داشت ۱۲

کمال الدین مسعود، از اکابر نخجند است، اشعارش در کمال رتبه و عذوبت است، معاصر خواجه حافظ است، وفاتش در یزد ظهور رسید ۱۲

کمال الدین زیاد، صاحب مضامین بلند و اشعار دلپذیر است، محمد عوفی در تائیش و می نگارده ۱۲
کمال الدین، معاصر نصیر الدین طوسی است، و مداح خواجه شمس الدین صاحب یون، در مدح خواجه نصیر الدین شعر با گفته است ۱۲

کمال الدین عبدالرزاق، بوفور کمال از جهانیان ممتاز بود، و انشای شعر دسته تمام داشت ۱۲
استاد کمال الدین عمیدی، از فصیحای زمان است، در سخوری در تبه عالی داشت، معاصر میر معزی، و حکیم انوری است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
کمال ^{له}	ملک کمال کتبه پائی	.	.	.	.
کمالی ^{له}	.	سنه ۲۰	سبزوار	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
کمالی	مولانا کمال	.	نیشاپور	"	امیر تیمور والی سمرقند
کوشری ^{له}	میر عقیل	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کوکب ^{له}	میرزا مهدی	.	مازندران	طبرستان	نادر شاه والی ایران
کوکبی ^{له}	قباد بیگ	.	ماورالنهر	خراسان	جهاگیر شاه والی هند
کیفی ^{له}	ملا کیفی	.	سیستان	"	"

باب گ

گرامی	میر عبد الرحمن	سنه ۱۲۲۳	خواف	خراسان	.
-------	----------------	----------	------	--------	---

له ملک کمال کتبه پائی، در فن سخنوری و بلاغت گستره ید طولی داشت در هجرت
فخر الملک می بود ۱۲

له کمالی مشهور به فصیح سبزواری ست، از شعرای صاحب قدرت زمان شاه عباس ست
شاهنامه بهجت آن بادشاه در غایت تحسین و خوبی گفته است ۱۲

له میر عقیل صاحب شنوی فرزند شیرین است ۱۲

له میرزا مهدی از مستعدان در کار و صاحب کلمات الانقار بود، اشعارش از شنوی قاصد و اول راجع قطعه
ست ۱۲

له قباد بیگ، در زمان جهاگیر بنده آمده در گوگنده می بود ۱۲

له ملا کیفی جوان می بود از سیستان سبزواری با سلام مشرف گردید و در آخر بنده آمد، اشعار خوب است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
گلخنی	مولانا گلخنی	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
گلشن	شیخ سعد الله	۱۱۴۰	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
گیانی	آقا بابا گیلانی	.	همدان	عراق عجم	.

بابل

لامع	میرزا نور	.	همدان	عراق عجم	.
لامعی	حکیم لامعی	.	هرجان	طبرستان	سلطان خجری سلجوقی والی خوارزم
لبیدی	ملا لبیدی	.	ادر فرد	خراسان	امیر نصیر ابن احمد سامانی والی سنجان
لذتی	همدی علی	.	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند

سه مولانا گلخنی، صاحب اشعار بلند و افکار ارجمند است، همیشه زاده شهیدی قمی و از زندگان

خاص سلطان حسین مرزا بود ۱۲

سه شیخ سعد الله، اشعار بسیار گفته است، کلیاتش قریب بصد هزار بیت است ۱۲

سه میرزا نور، خلف قاضی نصیر الدین همدانی است، در حدود صدی دوازدهم پوده است

با امرای عصر مصاحبت داشت ۱۲

سه حکیم لامعی، از اعظم شعرا و اکابر بلخاست، بابر بانی و ابوالخانی و فخر گرکانی، عمیق بخاری

و سوزنی سمرقندی معاصر بود، شاعر و امام حجة الاسلام غزالی است ۱۲

سه ملا لبیدی، معاصر رودکی بخاری است، وطنش محقق نشد که ارد فردی است یا مروزی ۱۲

سه همدی علی، در آگره می بود، نسبت اُسادی به شیخ فیضی داشت ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
لسانی ^{۱۰}	ملا عبد الغزیز	۹۴۱ھ	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی الی ایران
لسانی ^{۱۱}	ملا سانی	.	کاشان	عراق عجم	.
لطف ^{۱۲}	مولانا لطف الله	۸۱۰ھ	نیشاپور	خراسان	امیر تیمور گورکان الی سمرقند
لطفی ^{۱۳}	ملا لطفی منجم	.	تبریز	عراق عجم	"
لطیفی ^{۱۴}	ملا لطیفی	.	مشهد	خراسان	.
لولوی ^{۱۵}	حکیم لولوی	.	"	"	سلطان ابراهیم ابن مسعود والی غزنی

۱۰ ملا عبد الغزیز، مداح امیر نجم وزیر شاه بهلول صفوی بود، شریف تبریزی از شاگردان است
دیوان قریب بدوازده هزار بیت دارد ۱۲

۱۱ قبل از لسانی شیرازی بوده است ۱۲

۱۲ مولانا لطف الله ساکی است آگاه، با سید نعمت الله کرمانی ارادت داشت، و شیخ
آذری ملاقات نموده، در مشهد فوت شد ۱۲

۱۳ ملا لطفی منجم، رصد بند صطراب معانی بوده است ۱۲

۱۴ ملا لطیفی، از شعرای لطیف مشهد بود ۱۲

۱۵ حکیم لولوی، لالی نظمش بمکی آبدار، و تسلیح طبعش غیرت گوهر شهواست، معاصر
مسعود سعد سلمان، جمیع بخاری، و سعدی شیرازی است ۱۲

باب م

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
مانی	شیخ ابوحیان	۰	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی ماضی الی یزید
ماهر	علی قلی خاں	۰	دامغان	خراسان	
ماهر	میرزا محمد علی	سنة ۸۹۰	اکبر آباد	هندستان	شاه جهان والی هند
مبدع	ملا مبدع	۰	شیراز	فارس	
متین	مرزا عبدالرضا	سنة ۱۱۷۵	اصفهان	عراق عجم	محمد شاه والی هند
مجدد	مجدالدین بهرگر	سنة ۶۸۳	شیراز	فارس	ابا قاجان والی شیراز

۱۰ شیخ ابوحیان از حدودری امراسیا امیر نجم ثانی در پادشاه اسماعیل کشته شد و در سرخاب دفن گردید
 ۱۱ علی قلی خاں، اشعار خوب از وی سرزده ۱۲
 ۱۳ میرزا محمد علی با قندی و کلیم و دیگر شعرا ی عهد جهانگیر و شاه جهان عالمگیر صحبت داشت،
 دیوان و دشنوی او خالی از کیفیت نیست ۱۲
 ۱۴ میرزا عبدالرضا، از دیار خود سر آمد کشید بابر بان الملک سعادت خان نیشاپوری ناظم صوبه
 او در روزگاری گزرا نید، صاحب دیوان ست ۱۲

۱۵ مجدالدین بهرگر، معاصر سعدی شیرازی ست، قطعه در محاکمه ترجیح انوری و نظیر نوشته است
 مداح خواجه شمس الدین صاحب دیوان ندیم خواجه بهار الدین صاحب دیوان حاکم شیراز بود،
 اول با آتابک سعد بن ابوبکر مصاحبت بهرسانید و بخطاب ملک الشعرا ی بلند آوازه گردید ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
مجدله	قاضی مجدالدین	.	نساء	عراق عجم	.
مجدله	میرزا مجد	.	شوشه	فارس	محمد شاه والی هند
مجرم	میرزا محمد	.	یزد	عراق عجم	.
مجنون	ملا مجنون	.	مشهد	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
مجیر	خواجہ مجیر الدین	۷۷۷	بیلقان	آذربایجان	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
مجبی	ملا مجبی	.	لار	فارس	شاه طهماسب قاضی الی ایران
مجتشم	ملا مجتشم	سنه ۷۷۷	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

۱۱ قاضی مجدالدین، از افضل زمان قاضی قصبه نساء بود ۱۲

۱۲ میرزا مجد، بهند آمده مدتی گذرانید ۱۲

۱۳ ملا مجنون، پسر کمال الدین رفیقی معاصر ملا جامی است ۱۲

۱۴ خواجہ مجیر الدین، شاگرد خاقانی و معاصر شرف الدین سفرده، و طبرستان و قزوینی و نظامی گنجوی است، امیر خسرو مجیر را بر خاقانی ترجیح داده است ۱۲

۱۵ ملا مجبی، از تلامذه علامه دوانی است، در سلک شعرای سلطان یعقوب انشعاب داشت ۱۱

در اد اعل حال بشیر از آمد و نظم و شعر مشهور آن یار گردید، کمال فضیلت داشت، قصیده ابن فاضل را شرح کرده، مثنوی سسی به فتوح اکبرین بنام سلطان مظفر ابن محمود شاه گفته، آخر در وطن خود

فوت شد ۱۲

۱۶ ملا مجتشم، مداح طهماسب صفوی است، در اکثر فنون نظم کمال مهارت داشت

سیاه در قصیده و قول، مرثیه اش که بحجت سید الشهدا گفته مشهور است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
محسن ^{۱۱}	میر محمد حسن	۰	سے	عراق عجم	جلال الدین کبروالی ہند
محروم ^{۱۲}	میر ابوتراب	۰	ر	ر	شاہ عباس صفوی الی ایران
محمود	ملا محمود	۰	شیراز	فارس	.
محزون ^{۱۳}	محمد حسین خطاط	۰	اصفہان	عراق عجم	.
محموی ^{۱۴}	میر معین الدین	۱۰۲۰ھ	بہمان	ر	جلال الدین کبروالی ہند
محمد	محمد جان بیگ انشراح	۰	داغستان	خراسان	شاہ عباس صفوی الی ایران
محمود ^{۱۵}	محمد وراق	۰	ہرات	ر	بہرام شاہ ابن سلطان مشغولی غزنوی
محمد ^{۱۶}	محمد حسین	۹۳۲ھ	یزد	عراق عجم	.

۱۱۔ محمد محسن در تہاد ہند بودہ ثنوی شیریں خراز دست در بنارس داعی اجل را بیک فتح اند ۱۲۔
 ۱۲۔ میر ابوتراب پسر قاضی مسعود رازی است، بشم و دہشش مشہور بود ۱۳۔
 ۱۳۔ محمد حسین خطاط خلف ملا غیاث الدین شیخ الاسلام تبریزست، بوفوفضل و کمال مشہور بود ۱۴۔
 ۱۴۔ میر معین الدین از شعرای زمان است، اکثر اشعارش رباعی است، بہند آمدہ مراجعت
 نمود، تخلص دیگران ہم محوی بود لیکن محوی بہمانی از ہمہ ممتازست، در آردیل ہم بودہ است ۱۵۔
 ۱۵۔ محمود وراق، با محمد بن طاہر دہلوی و سلطان طہریدہ و صفادیدہ معاصر بود ۱۶۔
 ۱۶۔ محمد حسین برادر مومن مرزا شہید و معاصر عنی شیرازی است، سرآمد تلامذہ
 میرزا جان شیرازی است، ہمہ جارالش خلاف رای استاد کردہ آخر ترک تحصیل علوم کرد،
 در شیراز با مولانا عنی بر سر شعر فہمی مباحثات کرد بعد ازاں اورامد اق شاعری بہم رسید
 و اشعار خوب گفت، اکثر آن رباعی است، رباعیات مولانا محمد حسین مادہ تاریخ
 وفات او دست ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
محمود ^{له}	ملا محمود	.	گیلان	طبرستان	جلال الدین کبرشاه الی هند
محمد ^{له}	حاجی محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
محمود ^{له}	شیخ سعدالدین	سنة ۷۲۵	شبستر	.	سلطان ابوسعید الی فارس
محمد	حکیم محمد رضا	.	مشهد	خراسان	.
محمد	میرزا محمد	.	دولت آباد	هندستان	.
محمد	محمد صلح زکریا	.	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی الی ایران
محمود ^{له}	نجم الدین محمود	.	.	.	شاه شجاع دلی شیراز
محمد	ملا محمد	.	خواف	عراق عجم	.

له ملا محمود، در زمان کبرشاه زین هنر را بخدمت ساحت نمود ۱۲

له حاجی محمد علی، از گیلان باصفهان آمد و از ملا محمد باقر فراسانی اکتساب علوم نموده در شاعری علم اقرار گردید، میرزا صاحب میفرمود اگر چه شعر کم دارد اما آنچه دارد منتخب است ۱۳

له شیخ سعدالدین، از مشایخ فضلای شایخ زمان خود است، مجمع فاضل عام و شهرت برزقش مقام بود، مثنوی گلشن رازش کتابت شورانگیز و نسخی است در ذخیره حیرت منی سادات پردی هفده بیت مشتمل بر هفده سوال بایران فرستاد، شیخ محمود هر سوال را به بیته جواب برگاشت و بعد چندی بران ابیات و مطالب افزوده بطی داد و مثنوی گلشن رازهاش نهاد، فضلا بر آن شرح گاشته اند، افضل آنها شیخ محمد حاجی نوربخش است، دیوان مختصر دارد، با کمال اصفهانی قرابت داشت، شبستر با بیت هفت فرخ از تبریز ۱۴

له نجم الدین محمود ابن ملک العلما رکن الدین محمد المشهور به صاحب لوح است ۱۵

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
محمد ^{۱۰}	محمد ابن بیلع	.	نار	خراسان	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
محمد ^{۱۱}	ملا محمد صوفی	۳۵۰ هـ	مازندران	طبرستان	بهانگیر شاه والی هند
مختاری ^{۱۲}	ملا عثمان	۳۵۴ هـ	بشت	خراسان	سلطان ابراهیم مسعودی الی غزنوی
مغنی	ملا مغنی	.	.	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مخلص ^{۱۳}	اندرام	۶۴۴ هـ	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
مخلص ^{۱۴}	میرزا محمد	.	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران

۱۰ محمد ابن بیلع، از امامجد و هر بود، در عهد عاد الدین گئی، دیوان انشا بوی سپر بود، او را ترسی است مشهور
 ۱۱ ملا محمد صوفی، مردی حکیم مجرد، صاحب تذکره ست، بابو جیان و ملا حسن علی یزدی هند آمده
 در کشمیر توطن گزیده و خواش جنانگیر بدلی رفت، در سرهند فدا یافت، صاحب تذکره آشکاره نقشب
 را تخلص دانسته او را اصفهانی خوانده غلط کرده مجردانه کی شد بحق محمد صوفی، مصرع تیرخ

فوت اوست ۱۲

۱۳ ملا محمد عثمان ابن محمد، بعد از سلطان ابراهیم در کباب بهرام شاه بهند آمد و باز عود نمود و از

سلطان ارسلان سلجوقی نواز شه یافت ۱۴

۱۵ اندرام، وکیل وزیر الممالک اب قمر الدین خان بهادرست از جماعه هندو درین جزو نوا

کسی بخوشش محاورگی اوست ۱۶

۱۷ میرزا محمد، معاصر خیز اصفهانی ست، تصادم در مدح اعتماد الدوله محمد بن خان گفته بدرگاه اوفت

خان مذکور او را به اصفهان طلبید رعایتها میزدول داشت مدتی در اصفهان ماند و بهانجا برگشت،

دیوانش سینه رایت می رسد ۱۸

تخلص	نام	سنة وقات	وطن	ملک	عهد
مدحوش	سید مبارک خاں	.	خويزه	.	جلال الدين کبر والى هند
مرثیه	مرثی قلی بیگ	.	اصفهان	عراق عجم	شاه سیلمان صفوی والی ایران
مرشد	ملا مرشد	۱۰۳۰	یزد	"	جلال الدين کبر والى هند
مرشدی	محمد مرشد	۱۰۶۰	زواره	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مروی	خواجه حسین	۹۶۹	سمنان	خراسان	جلال الدين کبر والى هند
مستغنی	محمد امین	.	کشمیر	هندستان	.
مسرور	آقا رضی	.	قزوین	عراق عجم	.
مشعود	مسعود ابن سعدی	۵۲۰	جرجان	طبرستان	سلطان ابراهیم والی غزنی

له سید مبارک خاں قامت قابلیش به تشریف کلمات صوری معنوی آراسته بود در عقیدت
شاکرد مولانا عصام و در شریعت تلمیذ شیخ ابن حجر بود، هند آمده در سلک امرای پهلوانی و اکبری

منسلک گردید ۱۲

له مرثی قلی بیگ صاحب تذکره آنگاه در خلف حسن خاں شاملو نوشته ۱۲

له محمد مرشد، برادر سپهری است در ست طبیعت صاحب فہم بود ۱۲

له خواجه حسین در زمان پهلوان شاه هند آمد، صاحب قصیدہ تولد شاهزادہ

سلیم است ۱۲

له مسعود بن سعدی معاصر ابوالفتح رونی است، آثوری و ادیب، و صابر و

جمال الدین عبدالرزاق مداح اویند ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
سلح	حکیم رکن الدین	۵۵۰	کاشان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
مثنای	نصیر الدین	.	اصفهان	"	"
مشرقی	میرزا ملک	.	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
مشرقی	ملا مشرقی	.	تبریز	عراق عجم	"
مشغی	ملا مشغی	۵۹۵	بخارا	خراسان	جلال الدین کبروالی هند
مشغی	ملا مشغی	.	لار	فارس	"
مشهور	زمانا	.	شیراز	"	"
مشهور	منظف حسین میرزا	.	تبریز	عراق عجم	شاه صفوی الی ایران
منظف	ملا مظفر	.	یزد	"	"

۱- حکیم رکن الدین، مشهور به حکیم رکن، شمسوار عرصه تنخوری، و کنگه ناز میدان هنر پروری بود، استاد میرزا صاحب سنت، صاحب شعر العجم سال وفاتش یک هزار و شصت و شش نوشته ۱۲.

۲- نصیر الدین، شاگرد آقا حسین خوانساری ست ۱۲.
 ۳- میرزا ملک، از نیکوستان شاه عباس بود، صاحب تصانیف ست ۱۲.
 ۴- ملا مشغی، در زمان عبداللہ خاں روزبک ملک الشعراء ترکستان بود،

به هند آمد ۱۲.

۵- زمانا، از شیرین زبانان مشهور زمان، و جادو دمان معروف دوران بود ۱۲.

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
منظر ۱	حکیم سیف الدین	۱۰۳۵ هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس باضی الی ایران
منظر ۲	مولانا منظر الدین	۱۰۱۸ هـ	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
منظر ۳	مولانا منظر جانجبال	۱۱۹۵ هـ	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
منظر	منظر الدین	.	قوشچ	خراسان	.
معنی ۴	علی قلی	.	بلخ	"	.
معجزی ۵	ملا معجزی	.	یزد	عراق عجم	.
معزی ۶	امیر عبداللہ محمد	۵۲۲ هـ	نیشاپور	خراسان	مغالدین ملک سلجوقی والی خوارزم

۱- حکیم سیف الدین از ارباب سلوک طریقت بود ۱۲
 ۲- منظر الدین از خویشان ملا حید علی اهری است، با محشم کاشی و خوشی و شیدائی هندی معاصر بود ۱۲
 ۳- مولانا منظر جانجبال خورشید اوج عرفان است، در فارسی استفاده نیز اریکل دارد، پدر آنجناب در عهد عالمگیر از منصب نیاداری چشم همت پوشید، جناب مرزا منظر اتم مخفوری است ۱۲

۴- علی قلی، با حکیم شفا فی مشاعرات و مباحثات داشت ۱۲

۵- ملا معجزی، معاصر قلی او حدی بود ۱۲

۶- امیر عبداللہ محمد بن عبدالملک، از فضیله زمان خود است، در عهد سلطان سنجر امیر الامرا و ملک الشعرا بود، قوت حفظش در مرتبه بود که قصیده را یک شنیدن حفظ میکرد، دفاتش در مرد اتفاق افتاد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
معروف	ملا معروف	.	اصفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
معصوم	میرزا معصوم	.	تبریز	"	شاه جهان والی هند
معصوم	میرزا معصوم	۱۰۵۲ هـ	کاشان	"	
معصوم	ملا معصوم	.	شوشتر	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
معلوم	محمد حسین بیک	.	تبریز	عراق عجم	شهاب الدین غوری والی هند
معین	خواجه معین الدین	۷۳۳ هـ	چشت	خراسان	جلال الدین خجندی و والی خوارزم
معین	معین الملک حسین	.	.	.	شاه عباس ثانی صفوی والی ایران
معین	معین الدین	.	اصفهان	عراق عجم	امیر تیمور والی سمرقند
مغربی	ملا شیریں	۸۰۹ هـ	نائن	"	

۱. میرزا معصوم، در زمان شاه سلیمان دوسه بار هند آمدن مراجعت نمود ۱۲

۲. میرزا معصوم، برادر کاشی دولت میر حمید رحمانی است ۱۲

۳. حضرت خواجه معین الدین چشتی سلطان الاولیاء و برهان الاصفیاء رحمته الله علیه
چون خورشید نیمروز احوالش از آن روشن ترست که تحمل ذکر باشد، خواجه قطب الدین و سلطان شهاب الدین
غوری، و مولانا ضیاء الدین بلخی از مریدان اویند ۱۲

۴. معین الملک حسین ابن علی، از کتاب مقرر و مقرب سلطان سخنر بود ۱۲

۵. ملا محمد شیریں، مولدش قرینه ناس است، معاصر کمال خجندی و میرزا شیخ اسماعیل سنائی بود
کلامش از مشرب فقر لذتی خاص دارد، صاحب دیوان است، در زمان شاه رخ ابن امیر تیمور گورگانی
در تبریز وفات یافت و هجای نام فون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
مفرد	محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
مفید	لامفید	۱۰۸۵	بلخ	خراسان	اوزگ نیب عالمگیر والی هند
مفلسی	لامفلسی	.	مشهد	"	.
مقبول	میر مقبول	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میر والی بهرت
مقصود	لامقصود	.	کاشان	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مقصدی	لامقصودی	.	ساده	"	.
مقیم	میرزای مقیم	۱۱۳۱	بخارا	خراسان	فرخ سیر والی هند
مقیمی	حسن بیگ	۱۱۰۰	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

۱۰۸۵ محمد علی از خوش خیالان است از فرط حجاب شعر خود را به کسی نمیخواند
 ۱۰۸۵ لامفید در زمان عالمگیر هند آمد و در ملتان در گذشت. لامفید بخی مرد به تحریر لفظ آه
 ماده سال رحلت او است ۱۲
 ۱۱۳۱ لامفلسی از غمشیای زمان اولیای دوران بوده ۱۲
 ۱۱۰۰ میر مقبول از شعرای زمان سلطان حسین مرزاست بسیار خوش فکر بود در کاشان رحلت کرد
 ۱۱۰۰ لامقصود غرورده خوشش مداحه ختم کاشی است چندی در خدمت صدرالدین محمد خلیف
 میرغیاث الدین منصوب مشغول بود، بمقتضای خدمت آغاز نهاد، آخر در یزد شهید شد ۱۲
 ۱۱۰۰ حسن بیگ از بزرگان سلسله ترکان است. در تها در هند بود و بهما نجا
 در گذشت ۱۲

تخلص	نام	سنہ و قات	وطن	ملک	عہد
مکتبی	ملا مکتبی	.	شیراز	فارس	
ملا	خواجہ ملا	.	گادردن	"	
ملک	ملک	۱۰۲۶ھ	قم	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ الی بیجاپور
ملک	ملک محمد	۱۰۲۸ھ	تون	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
ملک	ملا ملک	.	جرجان	طبرستان	
ملک	ملک طیفور	.	انجدران	عراق عجم	شاہ طہاسپ صفوی والی ایران
ملہم	میرزا ملہم	۱۰۲۶ھ	تبریز	"	شاہ عباس صفوی والی ایران
ممتاز	افضل بیگ	.	گرجستان	خراسان	شاہ عباس صفوی والی ایران

۱۔ ملا مکتبی، در فضیلت ہنرمندی یگانہ زمان بود، از کتب ایران شیراز ست، مشنوی
لیلی و مجنون بہ تتبع نظامی گفتہ است ۱۲

۲۔ خواجہ ملا، در فضیلت ہنرمندی بے مثل بود ۱۲

۳۔ ملک، بہند آمد و از سلاطین دکن خصوص ابراہیم عادل شاہ رعایت عنایت فراداد
ملا طہوری خویش دوست، دوسہ مشنوی خوبی گفتہ است ۱۲

۴۔ ملک طیفور ہم تخلص ملک قتی ست، بریک بیت او مردمان گفتند کہ این بیت
از ملک قتی ست و ملک در آن وقت بغیر بیت بہند برآمدہ بود ملک طیفور از پے او رواں شد
و در حدود دآر او را دریافت و بر اثبات بیت خود از و وثیقہ گرفتہ باز گشت، بزا در مہتر
ملا داعی انجدرانی ست، و شاگرد شیخ عبداللہ و مولانا فتح اللہ، اول حال کسری
تخلص می کرد ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عبد
منجینک	حکیم ابو الحسن علی	.	ترمذ	آذربایجان	سلطان محمود الی غزنوی
منشور	جیحی محمد شریف	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
منشوری	ابو سعید احمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان محمود الی غزنوی
منشی	اسکندر	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
منصور	منصور بن علی	.	.	.	مجدد الدوله دہلی
منطقی	ابو محمد نور بخشی	.	سے	عراق عجم	.
منعم	منعم حکاک	.	شیراز	فارس	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
منوچہری	حکیم احمد بن یعقوب	۳۳۲ھ	دماغان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنوی
منیر	ابو البرکات	۳۵۲ھ	لاہور	ہندوستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
<p>۱۰ حکیم ابو الحسن علی، معاصر ابو العالی نجاس، و ابو الفاضل زاری ست، و منجینک قرطبیست شرقی ترمذ</p> <p>۱۱ اسکندر، مصنف تاریخ عالم آرای عباسی است</p> <p>۱۲ منصور بن علی، مداح سلاطین دہلیست و شاگرد بیع الزمان دہلی، معاصر صاحب بن عباد بود</p> <p>۱۳ منعم حکاک، در عہد شاہجہاں ہند آمد، و در اوائل جلوس عالمگیر فوت شد، شہسوی خوبی</p> <p>در تعریف اکبر آباد گفته است ۱۲</p> <p>۱۴ حکیم احمد بن یعقوب، مشہور بشفقت کلمہ است، از حکماء و فضلا و شعرائ زمان سلطان محمود غزنوی است، بعضی اورا از پنج دانستہ اند، منوچہری تخلص خاقان منوچہر شروان شاہ، و</p> <p>یکی دیگرے نیز بودہ است ۱۲</p> <p>۱۵ ابو البرکات، در نظم و شہر قدرت داشت ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
موجی	علی جان بیگ	۱۱۶۰	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
مولی	آقا عبدالمولی	۱۱۶۰	"	"	"
مولوی	مولانا جلال الدین	۱۱۶۰	قونیه	روم	علاءالدین کیقباد والی خوارزم
مولوی	حاجی احمد	"	سیستان	خراسان	شاه عباس باضی الی ایران
مومن	میر محمد مومن	"	استرآباد	طبرستان	"
مومن	آقا میرزا مومن	"	اصفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
مهری	خاتون مهری	"	هرات	خراسان	"
مشتی	خاتون مستی	"	کنجه	آذربایجان	سلطان سنجری سلجوقی والی خوارزم

۱۲ له آقا عبدالمولی، بامیرزا لورس و میرنجات به صحبت بود
 ۱۲ له مولانا جلال الدین پیر خجانه معانی است از عارفان محقق بوده، صلش از پنج ست اما
 در قونیه روم سکونت داشت دیوان وثنوی و مرصعان جل النسخه شفاست، مولانا گاهی تخلص خود
 خورش و گاهی خاموش و گاهی مولوی میفرمود، نورالله مرقد، ماده تیاج رحلت اوست ۱۲
 ۱۲ له حاجی احمد، بادی دشت بیاضی مشاعرات و مباحثات داشت ۱۲
 ۱۲ له میر محمد مومن، معلم سلطان حیدر مرزا صفوی است در آخر بهند آمد ۱۲
 ۱۲ له آقا میرزا مومن، بهند آمد و در خدمت جهانگیر نوکر شد ۱۲
 ۱۲ له خاتون مهری، فیصحه زمان و مشاعره دوران خود بود ۱۲
 ۱۲ له خاتون مستی، منظور نظر سلطان سنجری سلجوقی بود صاحب نکره و اعستانی گوید که «یک باعی او را
 که با نزار دیوان شعر برابری میکند را قلم حروف تاشش ماه در دوزخ کرده بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
میرک ^{له}	مولانا میرک	۰	سنروار	خراسان	.
میرکی ^{له}	ملا میرک جان	۱۰۱۶	بلخ	"	شاه عباس ماضی الی ایران
میرم	خواجه ضیاء الدین	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
میلی ^{له}	میرزا محمد قلی	۸۳	هرات	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
میر ^م	میرزا میر	۰	کرمان	"	ارغون خان الی فارس
میر	خواجه میرکلا	۰	مادر و لهر	"	.

باب

تاجی	ملانا جی	۰	تبریز	عراق عجم	.
نادری ^م	نادری شیر	۰	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نادم	شهباز بیگ	۱۱	گیلان	طبرستان	جهانگیر والی هند

۱۰ مولانا میرک شیخ الاسلام سنروار بود ۱۲
 ۱۱ ملا میرک جان در خدمت شاه عباس ماضی کمال غرت داشت ۱۲
 ۱۲ میرزا محمد قلی، با ملا والی مطار حات می نمود ۱۲
 ۱۳ میرزا میر، از شرای زمان بود، با سلمان ذناصر بخاری و مظفر مریدی معاصر بود ۱۲
 ۱۴ نادری شیر، بعد بمایول شاه بهند آمده مداحی و بی میگرد ۱۲
 ۱۵ شهباز بیگ، شاگرد نظیری نیشاپوری ست، اگر چه کم شعر است لیکن اکثر اشعارش بلند و پر سبزه
 واقع شده در او اهل حال بهند آمده بود، در حال هارون ولایت اصفهان فوت و مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
ناصر ^{۱۰}	ناصر سلجوقی	.	نسا	خراسان	سلطان محمد سلجوقی دلی خورزم
ناصر	خواجہ ناصر قدس	.	بخارا	"	جهانگیر والی ہند
ناصر ^{۱۱}	ابو العین ابن خسرو	۳۳۱ھ	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
ناصر	قاضی میر ناصر	.	بخارا	"	سلطان عبدالغفر خان الی غنا
ناصر	ناصر ابن منوچہر	.	.	.	.
ناصر ^{۱۲}	ناصر الدین	.	سرخس	"	.
ناطق ^{۱۳}	ملا ناطقی	.	استرآباد	طبرستان	جلال الدین اکبر شاہ الی ہند
ناطق ^{۱۴}	ملا ناظم	۱۱۰ھ	ہرات	خراسان	شاہ سلیمان صفوی الی ایران

۱۰ ناصر سلجوقی، در سک شعرائ محمد بن محمود سلجوقی انتظام داشت ۱۲
 ۱۱ ابو العین بن خسرو علوی، جامع جمیع علوم نظامی باطنی بود، در ابتدای حال از شیخ ابوبکر
 خرقانی استفادہ نموده، گویند کہ با حکیم فارابی مباحث کردہ و با شیخ الرئیس خصوصیت داشت ۱۲
 ۱۲ ناصر الدین پیر قطب الدین مرغی ست، مجموعہ کمالات بودہ، محمد عوفی او را ویدہ است ۱۲
 ۱۳ ملا ناطقی، از شعرائ عالی طبعیت بود، اشعار خوب از وزیرانہاست، در عہد اکبر شاہ ہند آمد
 دربار خس فوت و ہما بخارہ فون گردید ۱۲

۱۴ ملا ناظم، مجموعہ کمالات بود، در خدمت عباس علی خان بکریگی شاہ سلیمان صفوی بسر می برد،
 ششوی یوسف زلیخا بفرمان خان مذکور گفتہ داد سخنوری دادہ، در مدت چہارہ سال
 با تمام رسانید ۱۲

تخلص	نام	سند و تقا	وطن	ملک	عهد
ناظم	خواجه محمد صادق	.	تبریز	عراق عجم	
نامی	میر معصوم خان	۱۰۱۵ هـ	ترمز	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
نامی	میرزا نامی	.	کشمیر	هندستان	
نامی	عبد القادر	.	.	.	
نثاری	ملانثاری	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب یاضی صفوی الی ایران
نجاشی	میر عبد العالی	.	اصفهان	"	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجاشی	میرزا نجاشی	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس یاضی الی ایران
نخمش	شیخ نجم الدین کبری	۹۱۵ هـ	خوارزم	عراق عجم	سلطان محمد خوارزمشاه الی خوارزم

۱۰۱۵ هـ خواجه محمد صادق تقی اودهی نوشته که در سن یک هزار و سی و هفت هجری صحبت و رسیدم، شنوی گفته موسوم به فیروز شهباز ۱۲

۱۰۱۵ هـ میر معصوم خان از امرای اکبری است با حکم شغابی و کبری و تقی اودهی صحبت داشته و اشعار بسیار گفته و تتبع غنیه نظامی کرده ۱۲

۱۰۱۵ هـ میر عبد العالی، موطن او اصفهان است، منشی ممتاز بود و در ملک نشیان سلیمان صفوی نظام داشت، کلیاتش بده هزار بوده باشد، مرزا طاهر وحید بر آن دیباچه نوشته است ۱۲

۱۰۱۵ هـ میرزا نجاشی، صاحب شنوی ناز و نیاز است ۱۲

۱۰۱۵ هـ شیخ نجم الدین کبری از مشائخی که منظور نظرات ایشان بود شیخ نجم الدین بغدادی و شیخ سعالین حموی و ابوالکمال حنجدی و شیخ رضی الدین علی لالا و شیخ سیف الدین باغری و غیر هم است، گاهی شعر می فرمود، آفر در قفله یگیز خانی شهید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وقتا	وطن	ملک	عبد
نجم ۱	شیخ نجم الدین	۹۵۴	عراق	عجم	سلطان محمد خوارزم شاه الی خوارزم
نجم ۲	ملا نجم الدین	.	سمنان	خراسان	.
نجم ۳	ملا نجم	۹۵۵	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نجیب ۱	شیخ نور الدین	.	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجیب ۲	نجیب الدین	.	جرباقان	.	.
نجیب ۳	ملا نجیب	.	استرآباد	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
نجیب ۴	ملا نجیب	.	مرو	خراسان	.
نخلی ۱	ملا نخلی	.	بخارا	.	امام قلی خان والی بلخ
ندیم ۱	میرزا ذکی	۱۱۵۲	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران

۱- شیخ نجم الدین معروف به دایه، از مردیان شیخ نجم الدین کبری است، معاصر مولیسانا

جلال رومی بود ۱۲

۲- ملا نجم الدین از شعرای زمان افاضل دوران بود ۱۲

۳- شیخ نور الدین در اشعار نظم و نثر خالی از قدرت و لطیف نبود، در زمان سلطان حسین صفوی

به ملک الشعراء متناظر گردید ۱۲

۴- نجیب الدین از شعرای مشهور زمان است، مداح سلاطین سلجوقی بوده، بعد از کمال اسماعیل

در عراق بهر صفت ظهور آید ۱۲

۵- ملا نخلی، در خدمت امام قلی خان بسجری بود ۱۲

۶- میرزا ذکی، مثنوی موسوم به بدر نجف در سنگات نظم کشیده ۱۲

تخلص	نام	سده و قاف	وطن	ملک	عهد
نزاری ^۱	حکیم نزاری	سده ۸۳۴	قائن	قستان	.
نزاری	ملا نزاری	.	گیلان	طبرستان	.
نسبتی ^۲	ملا نسبتی	سده ۱۱۰۰	تهانیر	هندستان	اوزنگنیب عالمگیر والی هند
نسبتی ^۳	ملا نسبتی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب یعنی الی ایران
نسیمی ^۴	ملا نسیمی	.	هرات	"	شاهخ میرزا والی سمرقند
نشانی ^۵	علی احمد	سده ۱۰۲۰	دهلی	هندستان	نورالدین جهانگیر والی هند
نشا ^۶	آقا عبدالوهاب	سده ۱۱۹۰	تبریز	عراق عجم	نادر شاه والی ایران
نصر ^۷	حمیدالدین نصر	.	.	.	سلطان مسعود بن ابراهیم

^۱ حکیم نزاری از حکمای عالی طبیعت بود، گویند در قستان شیخ سعدی بخانه او وارد شدند و شیخ نکاه کرد
^۲ ملا نسبتی، دیوانش قریب به شش هزار بیت است، اشعار با نثر دارد ۱۲
^۳ ملا نسبتی، مدتی در آذربایجان ساکن بود و آخر در اردبیل مدفون شد ۱۲
^۴ ملا نسیمی، صاحب دیوان است، معاصر ملا کاتبی نیشاپوری بود ۱۲
^۵ علی احمد قهر کن، از فرزند اولیا دزمه اصفیا بود، با شیخ فیضی مباحثات مشاعرات بسیار داشت
و مکرر کنایات بوی فرموده اند، از کلام مولانا کمال قدرت طبع میتوان یافت، بسیاری طالبان حق از خندش
بمنزل مقصود رسیده هدایت یافته اند ۱۲
^۶ حمیدالدین نصر، فارس میدان شخوری مبارز معرکه بلاغت گسری بود، هشتاد و نه سال از
کلام بلاغت نظامش استفاده نموده اند، بلغت فارسی تازی تالیفات ابیات خوب ارد، ترجمه
کلیده و دمنه از دوست، حاجی سلطان مسعود بن ابراهیم کرده ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
نصیبی	بابا نصیبی	۹۲۴هـ	گیلان	طبرستان	سلطان یعقوب کمانشلی
نصیر	ابو نصر نصیر الدین	۹۵۸هـ	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نصیر	نصیر الدین چایچو	۹۵۹هـ	دهلی	هندستان	سلطان فیروز شاه باربک
نصیر	خواجه نصیر الدین	۹۶۲هـ	طوس	خراسان	هلاکو خان والی خراسان
نطقی	ملا نطقی	.	نیشاپور	"	.
نطقی	نطقی ابن غازی یگ	.	تبریز	عراق عجم	.
نظام	نظام الدین ابوالعلا	۹۶۲هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی هرات

۱۱ له ابو نصر نصیر الدین، برخشانی اصل، همدانی مولد است

۱۲ له خواجه نصیر الدین، ابن امام فخر الدین محمد رازی است، در طوس باه جادی الاول ۵۹۴هـ متولد شد، و هفتاد و یک ساله در حکمت شاگرد و همن یار و او شاگرد شیخ بوعلی شیناست، شرحی بر اشارات شیخ بوعلی، و در نجوم شرحی بر صد کلمه بطلمیوس، و در عقائد متن تجرید، و در سلوک اوصاف الاشراف از تصانیف اوست، در کائناتین مدفون شد ۱۲

۱۳ له ملا نطقی، با حاجی محمد جان قدسی معاصر بود ۱۲

۱۴ له نطقی، ابن غازی یگ، از سخنوران زمان بوده ۱۲

۱۵ له نظام الدین ابوالعلا، معاصر میر حسین معانی نیشاپوری است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
نظام ^۱	میر نظام و غنی	۰	شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
نظام	ملا نظام	۰	تبریز	عراق عجم	۰
نظام	نظام الدین اعرج	۰	۰	۰	۰
نظام ^۲	حکیم نظام الدین علی	۱۰۰۰	کاشان	خراسان	شاه طهماسب ماضی الی ایران
نظام ^۳	چینی نظام الدین علی	۰	قزوین	عراق عجم	ارغون خان الی فارس
نظامی ^۴	ابو محمد ایس	۱۰۰۰	گنجه	آذربایجان	سلطان نصیرت الدین جهان پهلوان الی شیراز
نظمی	محمد میرک نظمی	۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا الی هرات
نظیر ^۵	ملا نظیر	۰	مشهد	»	ابراهیم عادت شاه والی سیاحور

له میر نظام دست غیب در اندک وقتی کمال شاعری مشهور گردید از سخنوران مشهور است
و دیوانش بسبب نزاکت میرسد در جوانی فوت شد و در پیروی خواجه حافظ عمره رفون شد ۱۲

۱۲ حکیم نظام الدین علی، پدر حکیم رکنی کاشی است

۳۵ قاضی نظام الدین عثمان، بعضی اور امعاصر کاجاتوقان فرستند و برخی ملازم حضور

ارغون خان گفته، بهر حال مملکت نظم و منتظم داشت ۱۲

عنه ابو محمد الیاس، اگرچه در گنج می بود اما مولدش در شهر قم است، چنانکه در اقبال نامه
میگوید: چه در گنج می و چه در بکر گنج گم : دله از کستان شهر قم - هزار بیت از قصائد و

غزلیات و قطعات و رباعیات سوای خمسه دارد ۱۲

۵۰ ملا نظیر، از شعراے مقرر زماں بودہ ۱۲

تخص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عبد
نظیری ^{له}	میرزا محمد حسین	۱۲۱۰ هـ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین ابکروالی هند
نعمی ^{له}	سید فضل الله		تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی سمرقند
نعمت الله ^{له}	شاه نعمت الله	۸۳۳ هـ	کرمان	خراسان	شاهرخ میرزا والی خراسان
نفیسی	ملا نفیس		کاشان	عراق عجم	
نقی ^{له}	شیخ علی تقی کمره	۱۲۱۰ هـ	کمره		

له میرزا محمد حسین شاعر غزل سرای شیرین بان بود، از خراسان بعراق آمده با شعرا آنجا مشاعر
 نمود و از آن جا هندوستان آمده در خدمت اکبر و جهانگیر ترقیات نمود، غزلیات و بسیار ست
 و اشعارش امتیاز دارد، در احمد آباد گجرات مدفون شد ۱۲

له سید فضل الله از محققان عارفان ست، در سائر فنون شریفه یگانه جهان بود
 تصانیف عالیله دارد ۱۲

له شاه نعمت الله نور الدین صاحب مرتبه بلند و مقامات ارجمند ست، مقدمات علوم
 نزد شیخ رکن الدین شیرازی، و علم بلاغت نزد شیخ شمس الدین کی تحصیل کرده، و علم کلام و الهیات
 در خدمت سید جلال خوارزمی، و اصول نزد قاضی عبداللین خوانده، از فضلاء آن عهد سید محمد
 واعظ مشهور به شاه داعی الی الله، و شیخ ابوالحسنی بهرامی و سبحان اطعمه شیرازی، و شیخ کمال الدین نجفی
 و شاه قاسم زواری و خواجہ صائبن الدین علی ترک، و مولانا شرف الدین علی یزدی، و جماعت کثیر از مریدان
 سید بوده اند، پس از یک صد و پنجاه در موضع مایان وفات یافت ۱۲

له علی تقی، از مشاهیر غزلیه کمره (از توابع اصفهان) بود، بیشتر اوقات در کاشان
 می بود، اشعار عاشقانه دارد ۱۲

تخلص	نام	سند و قافیه	وطن	ملک	عهد
نورش	محمد حسین	۰	داموند	خراسان	سلطان حسین صفوی والی ایران
نوری	قاضی نورالله	۱۰۱۹	شومتر	فارس	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نوری	قاضی نورالدین	۱۰۱۹	اصفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
نوعی	محمد رضا	۱۰۱۹	جنوشان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نویدی	علیدی بیگ	۰	شیراز	فارس	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
نیکی	زین الدین مسعود	۰	خجابد	خراسان	بهرام ابن مسعود شاه والی غزنی
نیازی	ملانیازی	۰	بلخ	۰	جلال الدین اکبر شاه والی هند

له محمد حسین، در اصفهان بشاعری خوشنویسی بسر می برد، جندی صحبت میرزا صاحب دریافت

معاصر میرنجات اصفهانی است ۱۲

له قاضی نورالدین، از افاضل زمان بود، در فن شاعری کمال قدرت داشت ۱۲

له محمد رضا، از شعرای زمان است، مثنوی سوز و گداز و ساقی نامه از دست، شاگرد ختم کاشی

است، در برهان پور فوت شد ۱۲

له علیدی بیگ، از اکابر زادگان شیراز است، در علم سیاق کمال مهارت داشت و در ملک نظم

رایت شهرت افزاخت، در جواب خمسه نظامی مثنویات خوب دارد ۱۲

له زین الدین مسعود، پسر علی اصلاح اصفهانی است، اکثر به تجارت می گزرانید، مثنوی در برآ

مخزن الاسرار نظامی گفته است ۱۲

له ملانیازی، پسر مولانا سید علی بخاری است، از شعرای مقرر زمان بود ۱۲

باب و

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
داشک	میرزا حسین بیگ	.	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
واحد	ملا محمد علی	.	قم	عراق عجم	.
وارسته	امام قلی بیگ چکنی	سنه ۱۱۵۵	رے	.	شاه جهان بادشاه والی هند
وارثی	ملا وارثی	.	اردبیل	آذربایجان	.
واصل	محمد امین	.	لاهیجان	طبرستان	.
داصف	میرزا امین	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
داصف	مولانا سید حسین شاه	سنه ۱۲۸۵	بخارا	خراسان	ابو طغرل بادشاه والی هند

۱۰ ملا محمد علی اصلش از قم است اما در اصفهان بسر برد، مشنوی در کمال خوبی گفته، در سبک خوشنویسیان سرکار شاه سلیمان انتظام داشت ۱۲

۱۱ امام قلی بیگ چکنی بهند آمده، در عهد شاه عباس صفوی باز بایران رفته و بهانجام فوت شده ۱۳

۱۲ مولانا سید حسین شاه، اصلش از بخارا است، فاتحه فراغ علوم در خدمت قدوة العباد مفتی عنایت احمد کاکوروی خواند، سالها در علیگڑه و کانپور بهنگامه درس تدریس گرم داشت، پس به بھوپال رفته چندی به تعلیم و تربیت رئیس بھوپال پرداخت، و بهانجام نگر اے عالم باقی گردید، خاکسار مولف بهادی علوم عربیه پیشین خوانده است، کتاب خلعت المنود در جواب اندر من از دیادگار است ۱۴

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
واضح ^{له}	میرزا مبارک اردکانی	۱۱۱۲ هـ	دهلی	هندوستان	اورنگزیب عالمگیر والی ہند
واضح ^۲	آقا زمان	.	اصفہان	عراق عجم	شاہ طہماسپ صفوی الی ایران
واغظ ^۳	میرزا محمد رفیع	۱۱۱۳ هـ	قزوین	عراق عجم	شاہ عباس ثانی والی ایران
واقف	شیخ نور العین	۱۱۱۹ هـ	لاہور	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند
واقف ^۴	ملا واقف	.	نخلخال	آذربایجان	شاہ سلیمان صفوی والی ایران
واقفی ^۵	خواجه علی	.	مشہد	خراسان	.
والہ ^۶	میرزا یوسف	.	قزوین	عراق عجم	"
والہ	ملا والہ	.	ہرات	خراسان	.
والہ	جمال الدین	.	شیراز	فارس	.

^۱ میرزا مبارک اردکانی شاعر و محدث زمان راسخ بہت ۱۲
^۲ میرزا محمد رفیع، فن شعر و انشا را بہ آئینہ کر باید ضمیمہ دیگر کمالات ساختہ بود، کتاب
ابواب الجنان ترجمہ احادیث اہل بیت از دست در مراتب نظم دیوانے قریب بہفت ہزار بیت
ترتیب دادہ ۱۲
^۳ ملا واقف از ارباب فضل عرفاں بود، در زمان شاہ سلیمان صفوی بروم رفت و ہماچا فوت شد
^۴ خواجه علی، برادر زادہ خواجه محمد جان قدسی بہت، بعلوم رمیہ خصوص تفسیر مرہوطا بود،
نشد نمای او در ہرات بود بہر گن آمدہ بہ مراتب یالت رسید ۱۲
^۵ میرزا یوسف برادر میرزا طاہر وحیدست، مجموعہ کمالات و محسنات بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
واله	علی قلی خان	۱۱۷۷	داغستان	خراسان	محمد شاه بادشاه والی هند
والی	امیر دالمی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
وایست	میرزا حسن	.	اصفهان	"	"
وجدان	میر معصوم علی خان	۱۱۷۷	سرهند	هندوستان	محمد شاه والی هند
وحدت	حکیم عبداللہ	.	گیلان	طبرستان	.
وحشی	ملا وحشی	۱۱۹۱	باق	عراق عجم	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
وحید	میرزا محمد طاهر	۱۱۷۵	قزوین	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
وصاف	شرف الدین	۱۱۷۹	شیراز	فارس	سلطان محمد خدا بندہ والی ایران

۱۷ علی قلی خان در غفوان جوانی از اصفهان بہند آمد و ہما نجا فوت شد، شعر بسیار گفتہ

صاحب دیوان و تذکرہ موسوم بہ ریاض الشعراست ۱۲

۱۸ امیر دالمی از استادان فصیح بیان و شیوای شیریں زبان ست اشعار رنگین و انکار رنگین

بسیار دارد، در ۱۱۷۷ در عصر حیات بود ۱۲

۱۹ میرزا حسن در شاعری و تاریخ گوئی ہمارت قدرت تمام داشت ۱۲

۲۰ ملا وحشی، از باقی کہ قصیدہ است از مضامین تیز، چون اکثر اوقات در تیرہ ہری پڑ

بہ نزدی شہرت یافت، از شعرای شیریں زبان ست، سہ مشنوی دارد یکی در بحر خمر اسرار

مسمی بہ خلد بریں، و یکی در بحر خمر و شیریں موسوم بہ ناظر و منظور، و یکے دیگر نیز در بحر خمر و شیریں

کہ تمام ست مسمی بہ فرہاد و شیریں ۱۲ ۲۱ وزیر شاہ سلیمان صفوی بودہ داعی دیوان نو و ہر بیت دارد

۲۲ صاحب تاریخ و صاف ست در انشای نظم و نثر مسلم زماں و گمانہ دوراں بودہ ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
وصالی	میر غلام الدین	۹۹۸ھ	.	خراسان	.
وفائی	ملا و فانی کور	.	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
وفائی	ملا و فانی	.	هرات	خراسان	"
وقوعی	ملا و قوعی	.	تبریز	عراق عجم	.
وقوعی	ملا محمد شریف	۱۰۰۲ھ	نیشاپور	خراسان	"
وقاری	ملا محمد امین	.	یزد	عراق عجم	.
ولی	ملا محمد	۹۹۹ھ	دشت یاران	قستان	شاه طماصپی والی ایران
وہمی	ملا حسن	.	قم	عراق عجم	.
وہمی	طماصپی قلی بیگ	.	ترشیر	خراسان	جہانگیر شاہ والی ہند

۱۔ میر غلام الدین از کمالان اسلست صاحب ترجیع بند مشہور بہ ماتیہان ۱۲
 ۲۔ ملا و فانی کور از اترک است چون دہشتے اندکی عیب بود، بہ کور شہتہار یافت ۱۲
 ۳۔ ملا و فانی، از شگردان مولانا فیضی است، در ۱۸۰۰ھ در آگرہ بود ۱۲
 ۴۔ ملا و قوعی، صاحب تذکرہ ریاض الشعر اکوید کہ دے از شعرا مشہور است ۱۲
 ۵۔ ملا محمد شریف از ارباب کمال است، خط شکستہ را خوب می نوشت، در خدمت اکبر شاہ ہسری برآ
 ۶۔ ملا محمد امین از ارباب کمالات و ہنرمندی بود ۱۲
 ۷۔ ملا محمد ابن فصیح، از شعرا معروف و مخوران مشہور است، در غزل سرایی طبعش متین،
 اشعارش نمکین است ۱۲
 ۸۔ طماصپی قلی بیگ در عہد جہانگیر شاہ ہند آمدہ بخدمت سر فرزا گردید ۱۲

باب‌ها

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
باتفی	ملا عبد الله	۹۲۵ هـ	جام	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
بادی	میرزا بادی	.	شهرستان	عراق عجم	شاه جهان والی هند
بادی	میرزا بادی	.	لار	فارس	.
بارون	خواجه بارون	.	جوئن	خراسان	سلطان باقاخان والی خراسان
باشی	امیر باشی	۹۴۹ هـ	قندهار	.	جلال الدین کبیر والی هند
هلاکی	ملا هلاکی	۱۲۰۰ هـ	همدان	عراق عجم	سلطان حسین میرزا صفوی الی ایران
هلاکی	نورالدین	۹۳۴ هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی هرات

له ملا عبد الله همیشه زاده مولانا عبد الرحمن جامی است چنانکه کتاب باوزان خمسة نظامی نظم کرده است
 له میرزا بادی پسر میرزا رفیع الدین شهرستانی است در اوایل حال محتسب ملک بود، در زمان شاه
 سلیمان آمد به مناصب بلند و فراز گردید ۱۲

له خواجه بارون پسر شمس الدین صاحب دیوان است دانشمند و فاضل بود، با سعیدی
 اخلاص داشت، وزیر باقاخان بوده ۱۲

له ملا هلاکی، به اکثر فنون شعری مربوط بود، اشعار آید بسیار دارد ۱۲

له نورالدین معاصر ملا جامی ملانگیزی است گاهی در عراق دگامی در خراسان می بود، ششوی

سلی بنون وصفات العاتقین، و شاه درویش از دیباچه گار است، دیوان قصائد و غزلش مشهور است،
 سیف اندکشت، ماده تاریخ فوت او است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عہد
ہمام	میر ہمام	۱۰۱۳ھ	تبریز	عراق عجم	آتابک ابوبکر والی شیراز
ہمایوں	امیر ہمایوں	۹۲۰ھ	اسفہان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب یا

یاری	طایاری	۹۵۲ھ	یزد	عراق عجم	
سیحی	قاضی سیحی	۱۰۵۲ھ	لاہجان	طبرستان	صاحبقرانی شاہجہاں الی ہند
سیحی	امیر سیحی	۹۰۱ھ	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
سیحی	میر سیحی	۱۰۶۳ھ	کاشان	فارس	شاہجہاں والی ہند
یقینی	قاضی عبداللہ	.	لاہجان	طبرستان	"

۱۰ میر ہمام، معاصر و صاحب سعدی شیرازی ست، دشاگرد حق طوسی ۱۲

۱۱ امیر ہمایوں، ازندای خاص مجلس سلطان یعقوب ترکمان بود ۱۲

۱۲ قاضی سیحی، از افضل زمان بود، مدتے مدیر کاشان سکونت داشت پس بہند آمد، شاہجہاں در حق وی تفصیلات فرمود، باز کاشان رفت، وہاںجا وفات یافت ۱۲

۱۳ امیر سیحی، از امانجہ فضلای نامدار ست، مورخ بے بدل بود، کتاب لب التواریخ از دست ۱۲

۱۴ میر سیحی مشہور بہ کاشی شیرازی الاصل ست، در کاشان طرح توطن اندوخت، و در شاہجہاں بہند آمد ۱۲

۱۵ قاضی عبداللہ عجم قاضی سیحی لاہجی ست، در فیست کمال یگانہ آفاق بود، در لاہجان شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
یعنی	.	.	قم	عراق عجم	.
یعنی	ملایقینی	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزادالی هرات
یعنی	مولانا میلی	.	سمنان	"	شاه طهماسبی دالی ایران
یعنی	محمد بن عثمان	.	غزنی	"	سلطان محمود دالی غزنی
یوسف	محمد یوسف	.	گادرون	فارس	.
یوسف	محمد یوسف	.	جرباقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران

له ملا یقینی، امیر علی شیر گوید که در ترکی و فارسی شعری گفت، درفش درده و برادران ۱۲

له مولانا میلی، از تازه خیالان نادره گویان عصر بود ۱۲

له محمد بن عثمان، در عهد سلطان محمود غزنوی صیت فضلش از کراں به کراں رسید تا پنج

که مشتمل بر احوال محمود است، با تصانیف دیگر از دست ۱۲

له محمد یوسف، گاهی یوسف و گاهی یوسفی تخلص میکرد، قبل از اکبر بود ۱۲

التکسیر ضروری

براہ کرم قبل از مطالعہ مندرجہ ذیل مقامات پر مصرعہ ذیل اصلاحات فرمائی جائیں۔

صفحہ	سطر	۹	میں بجائے فرابی	خرابی
"	"	۱۸	" " " "	منہ
"	"	۱۵	" " " "	خوانی
"	"	"	" " " "	بمرض
"	"	۱۱	" " " "	رضی
"	"	۷	خانہ ۳ میں بجائے شیراز	"
"	"	"	" " " "	شیراز
"	"	"	" " " "	فارس
"	"	۸	" " " "	"
"	"	"	" " " "	مشہد
"	"	"	" " " "	خراسان
"	"	"	" " " "	خراسان
"	"	۱۵	میں بجائے ارو	ازرو
"	"	۱۶	" " " "	جامی
"	"	۱۳	" " " "	تبارزہ
"	"	۱۲	" " " "	عزیز
"	"	۱۵	" " " "	خواف
"	"	۱۳	" " " "	نجیبی
"	"	۱۰	" " " "	تبارزہ

صفحہ	۶۱	سطر	۱۸	میں بجائے عبدالحسن	عبدالحسن
"	۶۶	"	۴	" " ملا بر	جلایر
"	۷۲	"	۱۵	" " قرآن	قرآن
"	۷۴	"	۱۲	" " بطور	"
"	"	"	۱۶	" " بلقی	بلقی
"	"	"	۱۷	" " کاتی	کامی
"	۷۷	"	۹	" " سمرقند	سمر
"	۷۹	"	۱۶	" " معلوم	علو
"	۸۴	"	۱۳	" " کلام در فن	کلام و در فن
"	۸۵	"	۱۱	" " تسلیم کردند	تسلیم کردند
"	۹۲	"	۱۰	" " بدری	بدری
"	۹۷	"	۱۲	" " مشنوی خوبی	مشنوی خوبے
"	۱۰۱	"	۱۵	" " بخارا	بخارا
"	۱۰۶	"	۱۷	" " ہمدان	ہمدان
"	۱۱۶	"	۸	" " اور مزو	مرو
"	"	"	۱۵	" " ابوالمحالی	ابوالمحالی
"	۱۱۹	"	۱۲	" " سفر دہ	شفر دہ
"	۱۲۳	"	۱۷	" " ابو الفرج	ابو الفرج
"	۱۲۴	"	۱۵	" " نیستان	منشیان
"	۱۲۵	"	۱۱	" " میرزا بیدل	از میرزا بیدل
"	"	"	۱۲	" " مرزا مظہر	مرزا مظہر

حوار العرب

علم دوست اصحاب و طلباء کے لیے ایک نعمت

یہ کتاب بھی جناب مولف صاحب نے کراہہ کی تالیف ہے جس میں عربی کے تمام متعارف محاورات کو مستند ترین کتب لغات سے اخذ کر کے اس ترکیب کے ساتھ جمع کیا ہے کہ پہلے خانہ میں عربی محاورات مع مصادر و اشارہ ابواب ثلاثی و رباعی، دوسرے میں عربی صرف و صرف تیسرے میں عربی محاورہ کا فارسی ترجمہ اور چوتھے میں سلیس و با محاورہ اردو ترجمہ درج ہے اس التزام کے ساتھ تمام کتاب تقریباً چاس ہزار محاورات پر مشتمل ہے کسی محاورہ کے کتب لغات سے تلاش کرنے میں جو زحمت ہوتی ہے وہ طالبان علم سے پوشیدہ نہیں ہے۔ ایسی صورت میں یہ کتاب حقیقت ایک نعمت غیر منقرضہ شمار ہونے کے لائق ہے کتاب کی خوبی کا ایک ثبوت یہ بھی ہے کہ اس کا تہذیب عالی جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خاں صاحب شروانی جیسے فاضل جوہر شناس بزرگ قوم نے اپنے نام نامی کے ساتھ منظور فرمایا ہے۔ اور بعض نامور مسلمان اہل قلم نے اس کو بہت عمدہ اور ”بڑے کام کی“ اور ایک فاضل یورپین مستشرق نے ”نہایت مفید“ بتایا ہے۔ قیمت ایک دو پیسہ علاوہ محصول ڈاک تا بحران کتب کو معقول کمیشن دیا جائیگا جو خط و کتابت سے ملے ہو سکتا ہے۔

ملنے کا یہ

مینجر صاحب انٹی ٹیوٹ پریس علی گڑھ

بفضلِ خدا

انسٹیٹیوٹ پریس میں (جو سرسید علیہ الرحمۃ کا قائم کردہ اور صحت کا
کی ملک ہونے کی وجہ سے حقیقی معنوں میں ایک قومی پریس ہے) لوہے اور
دونوں قسم کے چھاپوں میں اردو، انگریزی کا ہر قسم کا کام بہت صحت اور کفایت
ہوتا ہے اور وقت پر دیا جاتا ہے۔ مطبع کہ اس کے قدیم و اہل نظر سررسیدوں کی جاسے
جو اطمینان بخش اسناد حاصل ہوئی ہیں ان کی نقل عند الطلب روانہ کی جاسکتی ہے۔
اہل ذوق و ضرورت کم از کم ایک بار ضرور امتحان فرمائیں۔ نسخ زبانیں یا بذریعہ
خط و کتابت بھی ہو سکتی ہے۔

علی گڑھ انسٹیٹیوٹ گزٹ نامی ایک اخبار بھی اس دفتر سے نکلتا ہے جو کالج کا
سرکاری اخبار ہے اور جو سرسید علیہ الرحمۃ نے کالج کی بنیاد سے ہی قیام جاری کرنا
شروع کیا تھا اور جس میں کالج کی خبروں کے علاوہ دلچسپ اور مفید مضامین
شائع ہوتے ہیں جنکو ایک نہایت نامور فاضل بزرگ نے ”مقتد بہ ادبی خوبی والا“ تسلیم
کیا اور ان پر ”ماشاء اللہ و جہاں اک اللہ خیر“ فرمایا ہے۔ قیمت سالانہ ۴ روپے ہشماہی ۲ روپے
ہے۔ اشتہارات کا نرخ زبانیں یا خط و کتابت سے بھی ہو سکتا ہے۔

مفید و دلچسپ کتابوں کا بھی ایک خاصہ ذخیرہ اس پریس میں فراہم رہتا ہے
جو قابل دید ہے۔ فہرست طلب کئے پر روانہ کی جاسکتی ہے۔
ہر قسم کی خط و کتابت اور درخواستوں کے لیے پتہ مندرجہ صاحب انسٹیٹیوٹ پریس علی گڑھ

CALL No. ۸۹۱۶۷۳۱۰۹ ACC. No. ۵۰۰۷
 AUTHOR عبدالعزیز خان محمد
 TITLE تذکرۃ شہداء

۸۹۱۶۷۳۱۰۹
 ۵۰۰۷
 عبدالعزیز خان محمد
 تذکرۃ شہداء

Date	No.	Date	No.

KEEP AT THE TIME

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

